

2013. június 30. I. évfolyam 1. szám

Irodalomtól a filmig

– Fonyódi Tibor válaszol

Ndy szerint a világ

– Bábeltől a közösségi portálokig

Kritika

– Calderon

Olvasónapló

– Joe Hill: Szívalakú doboz, Vészbanyák

Retro

– Lakott sziget

Rozi a moziban

– Z világháború

Idegen tollak

– Lidércfény

Novella

– Időjunkie, Egyszer az életben

Vers

– Ballád, Szürkület Babilonban

Lector Magazin

TARTALOM

Irodalomtól a filmig	4
Bábeltől a közösségi portálokig	12
Dac	15
Lakott sziget	16
Egyszer az életben	21
Időjunkie	24
Ha meghalok	27
Lidércfény	28
Calderon	37
Vészbanyák	42
Ballád	44
Joe Hill: A szív alakú doboz	45
Rozi a moziban	48
Vendégtanár	54
Szexshop Blues	63
Szürkület Babilonban	66
Impresszum	67

Előjáróban annyit...

Hertelendy Anna

Kedves Olvasó!

A SpiritArt Egyesület első kiadványát tartod a kezvedben. Vagy nézed a monitoron, attól függ. Ha van némi rálátásod, hogy mivel foglalkozik egyesületünk, akkor nem untatnálak részletekkel. Ha nincs, akkor sem szeretnék untatni, mindazonáltal néhány mondatban összefoglalom, hogy mit is szeretnénk.

A SpiritArt Egyesületet lassan három éve álmodtuk meg. Néhány tehetséges művész úgy döntött, hogy kevés értelmét látja olyan kapukat döngetni, melyek örökre zárva maradnak előttük. Amíg a kultúrát árusító cégek a fennmaradásért küzdenek, addig nem lesz szükség kisebb közönséget megszólító zenészekre, írókra, grafikusokra. A nagyobb kiadók is csak úgy tudnak a víz felszínén maradni, ha a tömegigényeket elégítik ki. A magyarországi művészet nem azért silányodik el, mert nincsenek tehetségek. Hanem amiatt, hogy korunk Karinthy Frigyesei, Tóth Árpádjai, Nemes Nagy Ágnesei a munkaügyi központokba járnak segélyért, vagy három műszakban dolgoznak egy gyárban. Novellát írnak ebédszünetben sajtópapírra, vagy a vászon mellől indulnak reggel dolgozni. Az ország kulturális élete egyre csökevényesebb, belterjesebb. Míg a világ más részein újabb és újabb kulturális trendek jelennek meg, addig idehaza nem tudunk átlépni saját árnyékunkon. Erre jöttünk rá, és ezen szeretnénk változtatni az egyesülettel. Ha a változás lassan is kezdődik el, de legalább megkíséreljük elindítani. Az egyik nagy és nehéz feladat, hogy összefogjuk a szétmorzsolódott művészvilágot. Mondják, hogy a magyar irigy, és képtelen az összefogásra. Azt hiszem ennek nagyon szép cáfolata ez a kiadvány, és remélem, hogy a jövőben is az lesz. Nem egy olyan személy jelent meg az első számban, akinek nem feltétlenül érdeke, hogy a Lector Magazin sikeres legyen. Mégis lelkesen csatlakozott az első hívó szóra. Biztos vagyok benne, lesznek fanyalgók, és lesznek erős kritikai hangok. Mindig vannak. És lássuk be, biztos az is, hogy bizonyos esetekben igazuk is lesz. Nem vagyunk tökéletesek. De törekszünk rá. És ez úton szeretném jelezni, hogy szükségünk is van a kritikára, hiszen abból tanul az ember. Viszont a céljainkat nem feledjük, és a hozzá vezető útról nem térünk le.

Amikor először kerestem meg az újság ötletével kapcsolatban azokat az ismerőseimet, akikről tudtam, hogy van gyakorlatuk az írásban, még álmomban sem gondoltam volna, hogy bárki igent mond egy induló kiadvánnyal kapcsolatos felkérésnek. Nem a magazin stílusa miatt, sokkal inkább az időhiánytól vagy az érdektelenségtől tartottam. Különös módon mégis mindenki lelkesedett. Jimmy az elsők között adta le cikkét, pedig előtte szinte alig ismertük egymást. Gajdácsi Laci többszörösen kiábrándult novellista, mégis lelkesen lecsapott a filmes témakörre. Novák Gáborral egyáltalán nem volt semmiféle kapcsolatunk, mégis első megkeresésre kaptam tőle két friss, ropogós novellát. Varga Tomi Jóska akut ötlettelensége ellenére is olyan interjút készített Fonyódi Tiborral, hogy emelem kalapom. Mészáros Andris hatalmas elszántsággal ásta magát a kommunikációs, szociológiai és történelmi szakirodalomba, és minden zokszó nélkül olvasott át legalább öt-hat könyvet, hogy választott témáját a legalaposabban és hitelesebben körüljárja. Tukszár Gyuri a szerves biológia vizsgája előtt és közben készült fel a választott könyvéből, és írta meg kritikáját. Ugyanígy Czinkóczi Kriszti, aki időközben levizsgázott alkalmazott grafikusként, és készül az egyetemi felvételijére. Botta Andris mással össze nem hasonlítható lelkesedéssel és lendülettel írta meg egyik kedvenc könyvének, és az abból készített filmnek a kritikáját.

Mindebből látszik, hogy ha van lehetőség, az írók össze is tudnak fogni. És fogjanak is össze, mert a magunknak álmodott világot csak mi vagyunk képesek felépíteni.

Irodalomtól a filmig

– Fonyódi Tibor válaszol

Varga Tamás József

Fonyódi Tibor kishazánkban azon kevés író között tudhatja magát, aki amellet, hogy választott mestersége egyben kenyérkeresete, számos rangos díjat is magáénak tudhat, munkásságáért. Nyugodtan kijelenthetjük, hogy hazánk fia nemzetközileg is elismert forgatókönyvíró. Elfoglaltságai mellett időt talált rá, hogy munkatársunk kérdéseire válaszolva, betekintést kapjunk abba a világba, amiről sokan csak álmodoznak. Esetleg nem mind arany, ami fénylik? Erről kérdezte az író, Varga Tamás József.

– *Mesélnél a kezdetekről, mikor döntötted el, hogy író leszel?*

– Tizenkét éves koromban. Apám persze elküldött a rákba, anyám azt mondta, jól van, kisfiam, de előbb edd meg a levest! Nem hitték el, ahogy én sem hittem benne hosszú évekig. Aztán 2003-tól valóság lett, azóta élek az írásból.

– *Aki nem az írásból él, az nem író?*

– Ez most divatos kérdés. Lévé, hogy ma már bárki írónak nevezheti magát, aki leírt egy tömondatot. Oda jutottunk, hogy az író nem a munkája és ismeretsége folytán kivívott társadalmi pozíció vagy a tehetsége teszi nagybetűs íróvá, hanem az általa előállított szöveg ténye, a minőségtől függetlenül. Írtam, tehát író vagyok! Ma már az is írónak nevezi magát, akinek összesen három novellája jelent meg e-bookban. Az ilyeneknek azt tudom tanácsolni, hogy üljenek időgépbe, ugorjanak vissza 80-90 évet, és majd figyeljék meg, milyen gyorsan fogják kihajítani őket a New York kávéház ablakán, Krúdy és Mikszáth röhögésétől kísértén. Ha egy asztalos a hét végén elmegy segíteni a kertész haverjának egy kis mellékesért, attól még nem lesz kertész, sőt tiltakozna is az ilyen minősítés ellen. Ha viszont ugyanez az asztalos ír egy novellát, máris írónak titulálja magát, és felháborodik, ha az emberiség nem tekinti írónak. Manapság az írást, mint alkotótevékenységet, túlmisztifikálják. Az ilyen definíciók, hogy aki ír, az író, az uralkodó liberális korszellem táplálta nettó hülyeségek. Éppen ezért, ha megkérdezik, hogy én például minek tartom magam, mindig azt mondom, hogy betűhányó kisiparos vagyok. Íróból sok van, belőlünk már kevesebb.

– *Hol kezdődött a Katedrális útja, ami az 1998-as megjelenéshez vezetett?*

– A történetet 1986-ban kezdtem el írni Kard és gyémánt címmel, ennek lett egy turbózott változata '91-ben, majd '94-ben újra nekifeszültem, és egyhuzamban – ez alatt három évet tessék érteni – gépeltem vagy ezer oldalt. Ennek az ezer oldalnak nagyjából a kétharmadát jelentette meg a debreceni Cherubion Katedrális harcosai címen. Ahogy szokták mondani: a többi már történelem.

– *A Katedrális legendájáért (1999) megkaptad a Zsoldos-díjat.*

– A zsűri úgy döntött, hogy abban az évben, az volt a legjobb sci-fi regény. Az olvasók meg 15 éve döntenek úgy, hogy a rengeteg hibája ellenére alighanem minden idők egyik legsikeresebb magyar sci-fije, amit egy pillanattig sem hiszek el, de örülök neki. Megjegyezném, hogy ami sikeres, még nem biztos, hogy jó. A népszerűség nem minőségi kategória. A Katedrális nem a legjobban megírt regényem, aminek nyilván az az oka, hogy az első volt. Ma már egészen máshogy írnám meg, például sokkal rövidebb lenne, a terjedelme sajnos komoly akadálya az idegen nyelvű megjelenésnek. 1800 oldalt nem fognak kiadni angolul egyetlen európai szerzőtől sem első megjelenésként, nemhogy egy magyartól.

– *Ez most úgy hangzott, mintha akadályt jelente, ha valaki magyar.*

– Sajnos egyre inkább az. A legnagyobb baj, hogy a magyar irodalom nincs fenn a világtérképen, Molnár Ferenc és Harsányi Zsolt óta a magyar irodalom nem tényező a világ irodalmi életében. A kortársak közül Nádas György talán az. Hajnóczy Péter, aki tényező lehetett volna, meghalt fiatalon 1981-ben.

– *Azért látsz esélyt a Katedrális külföldi megjelenésére?*

– Szélsőjobb politikások előbb lesznek díszvendégek a csatka cigánybúcsún.

– *Mondanál pár szót a Mysterious Universe kezdetéről?*

– Szélesi bort ivott én sört. Hüse Lajos barátunknál voltunk Napkorban. Buliztunk, éjjel néztük a csillagokat, és kitaláltuk. Amikor '98-ban kijött az első három Brett Shaw-történetem, Szélesi kitalálta a York Katchiken űropera-sorozatát. 2000 elején vettem fel, hogy mi lenne, ha összedolgoznánk? Shaw és Katchiken együtt! Ez annyira lehetetlen, hogy akár zseniális is lehet. Ez lett aztán Mysterious Universe, ami a hibái mellett a magyar sci-fi történetének egyik legsikeresebb sci-fi ponyva-sorozata, a húsz vagy mennyi kötetével. Na, most a közös munka úgy nézett ki, hogy Szélesi az elején mindent átírt, amit a Brett Shaw történetekben leírtam, csinált egy kisebb univerzumot, kitalálta a főregjásokat és a paradimenzionális tereket. Kitaláltunk vagy kéttucat regényt, amit sosem fogunk megírni. Így kezdődött. Ahogy a Mysterious Universe ma kinéz, az Sándor keze munkája, őt tessék dicsérni vagy szidni.

– *Kalandor Kiadó, Hadak útja sorozat...*

– 2000-ben keresett meg a kiadó tulajdonosa Király Gábor egy olyan regénysorozat ötletével, ami – ő fogalmazott így – az ősmagyarság társadalmi és kulturális környezetében játszódik. Ez lett a Hadak útja sorozat, aminek öt kötete jelent meg 2006-ig. A sorozat első kötete, az Isten ostarai második kiadása lett a Gold Booknál 2011-ben indult Todra-trilógia első kötete, ennek második kötete a Naptól vagyok, Holdtól vagyok, amit eredetileg a Hadak útja zárókötetekének szántam. Most készül a Fokos, amivel a Gold Bookos sorozatom trilógiává bővül. Tudom, hogy bonyolult, de a Kalandor pár éve jogutód nélkül megszűnt és a Gold Book csak olyan feltétellel adta ki a Naptól vagyokat, ha előtte kihozhatja az Isten ostarait. Szólj, ha nem érted!

– *A Jó nap ez a halálra az eddigi utolsó sci-fi regényed (2003, Inomi Kiadó), utána már csak két novellád jelent meg a MU világához. Tervezel új regényeket a közeljövőben?*

– Jelenleg a Fokoson dolgozom. Most azt gondolom, hogy ez lesz az utolsó történelmi regényem. Nem tudom, utána mit fogok írni, lehet, hogy végrendeletet. Majd meglátom, ha odaérek... Ja, hogy a scifiben újat? Most szó van arról, hogy visszatérek a zsánerbe, mert hat különböző könyvkiadónál gondolják úgy, tartozom még az olvasóknak pár Brett Shaw történettel. Majd meglátom. Az biztos, hogy a Katedrálisnak még jó darabig nem lesz folytatása. Hogy milyen regényt írok vagy tervezek, mindig azon múlik, hogy mennyire vagyok leterhelve forgatókönyvíróként.

– *2005-ben megjelent a Le Chamane d'Attila...*

– Az Isten ostarai francia kiadása. Az egésznek az volt a legpozitívabb hozadéka, hogy ültem a Magot kávéházban a St-Germain-des-Présen, néztem az embereket, és tudtam, hogy másfél óra múlva író-olvasó találkozó kezdődik a párizsi Magyar Intézetben. Na, ilyenkor tényleg írónak érzi magát az ember. A Szajna csobogása nyilván csodát tesz az emberrel.

– *A francia megjelenést tartod írói pályafutásod legnagyobb sikerének?*

– Végül is, igen.

– *Számos regényed megélt második kiadást – a Katedrális már harmadikat is –, van róla adatod, hány példányban jelentek meg összesen? Van látható tendencia a régebbi és újabb, illetve a sci-fi és a történelmi könyvek példányszáma között?*

– A történelmi regényeim, ha csak az első kiadásokat vesszük alapul, mindig jobban fogytak, mint a scifi jeim, de nem azért mert jobbak, egyszerűen a történelmi regényeket többen veszik, mint a scifit. Még sosem számoltam utána, hogy összesen hány példányban jelentem meg és fogytam el, de ha a különféle regényeim huszonakárhány kiadását vesszük alapul, akkor nyilván több tízezer kötetről van szó. Írásból élek, de nyilván nem regényírásból, abból ma nem lehet megélni Magyarországon.

„A történelmi regényeim, ha csak az első kiadásokat vesszük alapul, mindig jobban fogytak, mint a scifi jeim, de nem azért mert jobbak, egyszerűen a történelmi regényeket többen veszik, mint a scifit.”

– *Most májusban jelent meg A háború művészete és az Ármány éneke újabb kiadása. Következő regényed mondtad, hogy a Fokos lesz. Ez mikorra várható?*

– Ha nyár végéig sikerül befejeznem, akkor kora ősszel, ha nem, akkor 2014 tavaszán.

– *Még egy utolsó kérdés az irodalom témába. Ha ma lennél kezdő, biztos, de kevésbé kreatív jövedelmi forrásokkal, és mégis könyvírásra adnád a fejed, milyen téma, milyen műfaj foglalkoztatna? Látsz-e valamit, ha körül nézel mai a világban, ami megragadja a fantáziád, és alkotásra inspirál?*

– Mindig előszeretettel olvasom az angolszász könyvpiac különféle eladási listáit vezető bestsellereket. Nézem, mi az a téma, mi az, amire harapnak az olvasók, egyesek mivel keresnek egy rakás pénzt. Nos azt látom, hogy a témáknak semmi közük a mainstream sci-fihez vagy a provinciális zsánerirodalomhoz.

– *Van olyan, hogy provinciális zsánerirodalom?*

– Ha egy magyar író regényében a főhőst Szabó kettő Jánosnak hívják, akkor bizony van, és mindegy, hogy mi a tematika. Provinciális magyar irodalomnak tartok minden olyan irodalmi kísérletet, ami Soprontól balra nem érdekel senkit. Ilyen a kortárs magyar irodalom nyolcvan százaléka. Scifiben és kalandregény irodalomban még rosszabb az arány, ráadásul a magyar sci-fi Zsoldos Péter óta csak önmaga árnyéka. Ha valamikor ki is adnak valakit angolul, robbanni ő sem fog, összesen keres vele 300 eurót, aztán jó napot... Olyan ez, mint a zenei tehetségkutatók. Akárki nyeri, akármilyen hangja van, ha kimegyünk egy lepkehálóval New Yorkba, Harlemben fél óra alatt bármikor össze lehet fogdosni három olyan feka csajt, akiknek külön hangja van. A legjobb magyar sci-fi a tematikáját és a koncepcióját tekintve legfeljebb az európai középmezőnyhöz tartozik... Mi volt a kérdés?

– *Mit írnál, ha újra kezdhetnéd?*

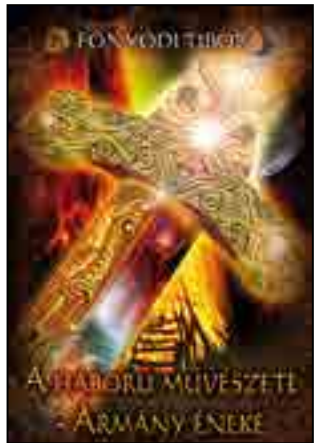
– Scifit biztosan nem. Szerintem olyan regényeket írnék, mint Dan Brown. Történelem, vallás és miszticizmus. Ezek a témák mindig bejöttek nekem.

– *Mi a véleményed arról, hogy Brown sokak szerint basic angolban ír?*

– És keresett vele eddig hatszázmillió dollárt. Mindenkinek el kéne döntenie a pályafutása elején, hogy miért dolgozik, hogy miért ír. Van, aki érettségi tétel akar lenni, van olyan, aki gazdag. Olyan is van, hogy valaki érettségi tétel és gazdag is akar lenni egyszerre, de mire ez összejön, az illető általában halott. A felesége jól jár, ha túléli.

– *Hogyan indult a forgatókönyvírói pályafutásod?*

– 2003-ban megkeresett egy producer, hogy írjak neki forgatókönyvet. Mondtam, hogy még sosem írtam forgatókönyvet. Nem baj, próbáljam meg. Megpróbáltam. Ma abban a szerencsés helyzetben vagyok, hogy a legtöbbet foglalkoztatott filmírók közt tartanak számon. Szerintem jó időben voltam, jó helyen. Mellesleg a szakmát, amennyiben az csak a különböző plot pointok és a mid point elhelyezéséről és az inciting incident meghatározásáról szólna, tényleg meg lehetne tanulni könyvből, vagy egy három napos kurzuson.

„Provinciális magyar irodalomnak tartok minden olyan irodalmi kísérletet, ami Soprontól balra nem érdekel senkit. Ilyen a kortárs magyar irodalom nyolcvan százaléka. Scifiben és kalandregény irodalomban még rosszabb az arány, ráadásul a magyar sci-fi Zsoldos Péter óta csak önmaga árnyéka.”

Az egészen más kérdés, hogy a szakma a kreativitásról és a fantázia kiteljesedéséről is szól, amit viszont semmilyen kurzuson nem lehet elsajátítani. A neten például rengeteg honlap van, ahol írást oktatnak. Az ilyen oldalakon mindig bele lehet futni olyan emberekbe, akik például órákon át képesek vitatkozni olyan parttalan hülyeségeken, hogy a mondaton belül hová kell rakni a pontosvesszőt, miközben az úgy nevezett magas irodalom sosem a szabályok betartásáról szól, hanem a nyelv adta lehetőségek maximális kihasználásáról, a szabályok megszegéséről, sőt új szabályok teremtéséről. Éppen ez a posztmodern lényege. Aki nem hiszi, olvasson Thomas Pynchont, a központosítás-mániásoknak meg javaslom tanulmányozásra Cormac McCarthy munkásságát. Az írás, regényírás, filmírás, a kreativitásról szól, történet és cselekményvezetésről, a karakterekről, a stílusról. Az írás mágia, lényege nem csak a szavak és a vesszők, ahogy a szerelem sem pusztán sírás és párnák. Ezt nem tudom hol, és mikor mondtam először, de annyira jó duma, hogy mindenütt elsütöm.

– *Metamorphosis, 2007...*

– Ha nem csak a végleges forgatókönyv hetven százalékát sikerült volna leforgatni, akkor nagyot durran a film. Ezt a lehetőséget látták meg és díjazták Esteponában és Rómában, ahonnan így is elhozta a legjobb rendezés díját. Szerettem. Az első megvalósult játékfilmem volt, amit Hódi Jenő barátommal közösen írtunk.

– *Tűzvonalban – négy évad, hatvankilenc epizód, kategória fődíj a 2008-as moszkvai DetectiveFest Nemzetközi Film és Televízió Fesztiválon.*

– A Tűzvonalban előtt a magyar rendőrt kétféleképpen ábrázolták a moziban és a televízióban: hülye volt, mintha egy rendőrviccből lépett volna elő, vagy merev arccal felolvasta a szolgálati szabályzatot. Ezen akartam változtatni. Persze nem volt hibamentes a forgatókönyv, nem lehet túpontos scriptet írni, ha alig egy heted van az epizód írására, ennek ellenére a sorozat mérföldkő lett a honi televíziózásban, amit egy rakás országba el lehetett volna adni, de a nemzetközi hang hiánya és a képminőség miatt – nem HD-re forgott – ez nem sikerült, a nagy érdeklődés ellenére. Máig analizálják, hogy mi volt a sorozat rejtett üzenete, ha jól emlékszem az origón volt velem egy interjú, ahol azt fejtegettem, hogy a Tűzvonalban az elmúlt húsz évről is szólt, hogy nálunk nem volt igazi rendszerváltás, hogy a régi gárda kirobbanthatatlanul beépült a hatalomba, csak átfestette magát. Ennek mintapéldája volt Kolonics tábornok. Volt egy jelenetem, amit már az első évadban el akartam sütni, és utána következetesen mindig, de a rendezők produceri utasításra sosem forgatták le. Bordás megkérdezte Kolonictól, hogy „Dénes nem voltál te III/III-as véletlenül?...”, amire azt a választ kapta, hogy „át lettem világítva”. Erre Bordás: – „Nem kéne már izzót cserélni abban a kibaszott gépben?” Mindenki értse, ahogy akarja. A negyedik évad harmadik epizódjának végén aztán megcsináltuk a jelenetet, akkor már tudtuk, hogy nem lesz tovább, mert az m1 a gazdasági válságra hivatkozta átpasszolta a sorozatot Duna Televízióknak, amiről köztudott, hogy a nyugdíjasokon és a volt munkásörökön kívül nem nézi senki.

„Az ilyen oldalakon mindig bele lehet futni olyan emberekbe, akik például órákon át képesek vitatkozni olyan parttalan hülyeségeken, hogy a mondaton belül hová kell rakni a pontosvesszőt, miközben az úgy nevezett magas irodalom sosem a szabályok betartásáról szól, hanem a nyelv adta lehetőségek maximális kihasználásáról, a szabályok megszegéséről, sőt új szabályok teremtéséről.”

– *Hacktion – két évad, harminc epizód, kategória fődíj a 2012-es jaltai Nemzetközi Film és Televízió Fesztiválon.*

– Hangsúlyozom, hogy a díjat az első évad kapta, mert ami most fut az m1-en semmiben sem hasonlít az igazi Hacktionre, koncepciójában, stílusában, még a címében is más: Hacktion – újratöltve. Szerettem írni, sajnos nem voltak optimálisak a gyártási feltételek, volt hogy több epizódon keresztül nem tudtam kihozni a szereplőimet az épített díszletekből, ráadásul a nyolc állandó karakteremből négyet eleve ki kellett írnom, és kettővel meg nem lehetett folyamatosan dolgozni. A sztori egy idő után már nem arról szólt, amiről eredetileg akartam, hanem arról, hogy hol vannak, mikor kerülnek elő az Oroszlán Szonja és Sente Vajk által megformált karakterek. Ennek ellenére az első két évad olyan témát járt körül, amihez még senki sem mert hozzányúlani nemzetközi szinten sem: a Hacktion a világot kormányzó láthatatlan hatalomról szólt, amit a sorozatban Coriolanusnak vagy Novus Ordo Seclorumnak nevezek.

– *Ez ismerős a Mysterious Universe világából.*

– Akár abból, akár az öreg Bush után szabadon. A lényeg, hogy minden Hatalom hazudik, minden kormány hazudik, ellenőrzik a telefonjaidat, az emailjeidet, ellenőrzik az életedet, hamarosan a gondolataidat is. „A Nagy Testvér nem figyel, a Nagy Testvér vezérel”, mondta Kezelő az első évad végén, akiről a néző azért nem tudta meg soha, hogy kicsoda, mert a láthatatlan hatalom képviselői arctalanok és névtelenek. Ő a Kezelő, aki kezeli az életedet! A sorozat üzenetét csak szűk réteg értette, aminek roppant mód örülök, mert kifejezetten arra törekedtem, hogy húsz év múlva legyen igazán aktuális, ha akkor megnézi valaki, talán azt mondja, jé ezek a rafkós magyarok már akkor tudtak valamit. A Hacktion első két évada egy kódolt üzenet, amit eddig csak az orosz zsűri tudott dekódolni, adott is neki egy kategória fődíjat. A most futó sorozat nekem olyan, mintha a régi Hacktion spin-offja lenne, egy átlagos bűnügyi sorozat, tipikusan kelet-európai megoldásokkal, ami nem akar üzenni semmit, legfeljebb szórakoztatni, arra pedig biztosan alkalmas különben nem jönne össze az ötödik évada.

– *Ha felkérnének, hogy vedd át újra az írását, elvállalnád?*

– Nem. Ahol az ember egyszer sas volt, oda nem megy vissza verébnek.

– *Össze tudnád hasonlítani a magyar és a nyugati tévésorozatok gyártást? Melyiknél fordul elő gyakrabban, hogy a forgatókönyvíró tudtán kívül kinyírják egy szereplőjét?*

– Összehasonlítom! Tessék elképzelni egy kukásautót és egy Ferrarit egymás mellett. Persze hosszan elemezhetnénk, mi a különbség, de minek? Nem kell ahhoz a szakmában dolgozni, hogy tudjuk, pénz nélkül csak a szarral lehet gurigázni. Amíg egy Lady Gaga-klipp többbe kerül, mint egy magyar gyártású sorozat komplett évada, ami alsó hangon 12 epizód, amíg a mi évad-költségvetésünkben legfeljebb az NCIS két epizódját lehetne leforgatni, ne álmodozunk nemzetközi színvonalról, és akkor arról ne is beszéljünk, hogy nálunk nem divat leforgatni az elfogadott forgatókönyveket, ami nem azért van, mert a rendezők imádnak improvizálni. Rá vannak

„Amíg egy Lady Gaga-klipp többbe kerül, mint egy magyar gyártású sorozat komplett évada, ami alsó hangon 12 epizód, amíg a mi évad-költségvetésünkben legfeljebb az NCIS két epizódját lehetne leforgatni, ne álmodozunk nemzetközi színvonalról, és akkor arról ne is beszéljünk, hogy nálunk nem divat leforgatni az elfogadott forgatókönyveket, ami nem azért van, mert a rendezők imádnak improvizálni.”

kényszerítve az egyszerűsítésre, különben kifutnak az időből. Magyar televíziós sorozat így sem létezik túlforgatás nélkül. Nem az írókkal, rendezőkkel, operatőrökkel van a baj, a szakembergárda világszínvonalon dolgozik, a probléma a kreációra fordítható idő, ami töredéke annak, ami mondjuk az USA-ban egy valamirevaló sorozat írói a forgatókönyvek fejlesztésével töltenek. A másik égető probléma a gyártásra fordított idő. Ha alsó hangon csak öt nap van egy epizód felvételére, és abból csak egy napunk a külsőkre, akciókra – mert nincs több – akkor a további napokon legalább 12-15 hasznos percet kell felvenni, ami egy vicc. Ugyanezt elmondtam tavaly a Millenárison, ahol egy kerekasztal beszélgetést tartottunk a televíziós sorozatírásról. Akkor Andrew Vajna úgy reagált

A képen: Fenyő Tibor bejelenti a sajtónak, hogy kiírja Stohl Andrást a sorozatból

a felvetésemre, hogy mindez nem valós probléma, mert ő is öt nap alatt gyártotta a Sarah Connor Chronicles epizódjait. Ez még meglepő is lett volna, ha utána nem teszi hozzá, hogy ezt 120 millió forintnak megfelelő USA dollárból tette per epizód, és akkor innentől mindjárt más a leányzó fekvése, mert ennyi pénzből persze, hogy lehet öt nap alatt gyártani, ugyanis amíg a színészek vígan elvannak a zöld háttér előtt, közben a second unit felrobbantja fél Los Angeles, a stúdióban van építőtábor, van bontótábor, magyarul négy tábor dolgozik egyszerre, a hab a tortán, hogy epizódonként kábé ötvenmilliót lehet fordítani utómunkákra. Szóval öt nap és öt nap között látok hangyaszerű különbségeket. Nálunk a second unit a büfé! A másik kérdésre válaszolva: A forgatáson történő karaktergyilkosság gyorsan kiderül, főleg ha akkora baromságot követ el a rendező, hogy a lemészárolt karakter a további epizódokban is játszik, mi több a main castban van (főszereplő). Volt olyan esetem a Tűvonalban harmadik évadának forgatásán, hogy felhívott Bicskey Lukács, és mondja, hogy lelőtték. OK, mi a baj, így volt megírva! A forgatókönyv szerint golyóálló mellény van rajtad és nem lesz semmi bajod! Igen ám, de vérpatront raktak rá, szó szerint kinyírták, mondja Lukács. Ez azért volt gáz, mert még hat epizódban játszott. Kimegyek a forgatásra, kérem, mi van? Stábértekezlet. A producer bejelenti, hogy Tibikém a Bicskey túl sokat szerepel, és úgy döntöttek, hogy lelövik, a többi könyvből húzzam ki, kérek-e kávét? Támadt egy kis vita, aminek az lett a vége, hogy természetesen a karakter nem halt meg, csak eljátszottuk a halálát, mert nem csak a valóságban, hanem a fikcióban is vérpatront raktak rá, hogy félrevezessék a rosszfiúkat, akik ki akarták nyírni. A producort végül az győzte meg, hogyha most át kell írnom hat könyvet, akkor az neki nagyon sok pénzébe kerül.

– A megírt forgatókönyveidnek hányadrésze jut el a megvalósításig?

– A televíziós forgatókönyveim eddig kivétel nélkül, a nagyjátékfilmjeim közül csak kettő, a Metamorphosis és a Pillangók, utóbbinak most volt a premierje a Moszkvai Filmfesztiválon. Sok nagyjátékfilmet írtam, a legismertebbek a Munkácsy és a Toldi. Az elsőt olyan indokkal utasította vissza a Filmalap, hogy a koncepció nem túl meggyőző a várhatóan nagy gyártási költségek mellett, a Toldi pedig egy éven át versenyben volt Pálfi György Toldijával. Utóbbi lett a befutó, mert látványvilágában és koncepciójában

közelebb áll a mainstream tömegfilmhez, mint a miénk. Nem rég olvastam valahol, hogy Pálfi úgy képzel el Toldit, mint Batmant, na mi meg Káel Csabával úgy képzeljük el Toldit, mint a legnagyobb magyar eposzt. A Toldink főhajtás lett volna Arany János előtt, akit talán, ha John Goldként tüntetünk fel a forgatókönyvön, most mi lennénk beljebb 900 millióval.

– Szerinted, miért van ez?

– Mert Magyarországon vagyunk. Visszatérve a kérdésre, azt hiszem jelenleg nekem van a legtöbb eladott, de le nem forgatott forgatókönyvem, amit azért tartok jelentős sikernek, mert Joe Eszterhas ugyanezt állítja magáról, igaz ő ezt az Egyesült Államokban mondja, ami nagyon nem ugyanazt jelenti, ha az anyagi oldalát nézzük a dolognak. De azért jó érzéssel tölt el. Mellesleg szokták volt mondani, hogy a forgatókönyvírásnak három lépcsőfoka van: amíg dolgozol, és nem tudod mi lesz a könyv sorsa, csak piszkolod a papírt, aztán ha sikerül eladnod, akkor elmondhatod magadról, hogy eladtál egy forgatókönyvet, és ha gyártásba kerül, akkor elmondhatod, hogy csináltál egy filmet. Valójában a második lépcsőfok a profik játszótere, mert nagyon sok író meg sem kapja a pénzét, holott a könyvét leforgatták. Találkoztam olyan producerrel, akik kerek-perec megmondta, hogy az író örüljön, ha utólag kifizetik, másrészt ma már bármilyen lúzer forgatókönyve gyártásba kerülhet, a végeredményt meg lehet nézni a moziban. Az ilyen filmek megtekintését olyan pároknak ajánlom, akiknek nincs lakásuk, ahol szerethetik egymást. Beülnek szépen a legújabb magyar filmre, és garantáltan kettesben lesznek.

– Mik a közeljövőbeli terveid?

– A sajtóban is megjelent, hogy Szabó Istvánnal dolgozom a Bethlenben. Bethlen István Magyarország miniszterelnöke volt 1921 és 31 között, minden idők egyik legjobb és legsikeresebb politikusa volt, az élete érdekes a feldolgozásra. Ha nem tudjuk megcsinálni mozinak, akkor lehet, hogy megcsináljuk tévéfilmnek. Szabó István egészen beleszeretett a témába és én is.

– Milyen érzés filmet írni egy Oscar-díjas rendezőnek?

– A szakmában ennél nincs feljebb. Megtiszteltetés olyan emberrel együtt dolgozni, akitől egy hét alatt többet lehet tanulni, mint mástól egy életen át. Másrészt az emberben fokozódik az érzés, hogy már csinált valamit az életében. Ugyanezt éreztem, mikor Szörényi Levente felkért, hogy írjak alapdrámát a legújabb operájához. Ez lett az Árpád népe.

– Más filmes munkák?

– Egy másik filmet is tervezünk Szabó Istvánnal közösen, de erről még nem beszélnek. Jelenleg egy új televíziós sorozaton dolgozom, ami – ha megvalósul –, 2014-ben kerül képernyőre. Erről sem mondhatok többet, ahogy arról a nagyjátékfilmről sem beszélhetek, aminek az írására a napokban szerződtem le. Ha az említett munkáim közül bármelyik hivatalossá válik, a hír megjelenik a honlapomon. Maradjunk annyiban, hogy folyamatosan dolgozom, forgatókönyvíróként egy évre előre be vagyok táblázva.

„Visszatérve a kérdésre, azt hiszem jelenleg nekem van a legtöbb eladott, de le nem forgatott forgatókönyvem, amit azért tartok jelentős sikernek, mert Joe Eszterhas ugyanezt állítja magáról, igaz ő ezt az Egyesült Államokban mondja, ami nagyon nem ugyanazt jelenti, ha az anyagi oldalát nézzük a dolognak.”

Bábeltől a közösségi portálokig

– „Öreg Józsi bácsi és a fész bűk, avagy a szántóvető és a kibertér esete.”

Mészáros András

Egy átlagos délutánon az ember kényelmesen hátradől karosszékében, aprósüteményt, üdítőt esetleg sört készít maga mellé, és belép a kibertér egy-egy számára jól ismert, komfortos kis zugába, vagy épp beleveti magát valamelyik nagyobb közösségi portál nyüzsgő forgatagába.

Igaz, hogy aznap már be-be-szökött a virtuális térbe, hiszen munkahelyén, a tömegközlekedési eszközökön, esetleg saját okostelefonján képes szörfölni az információrengetegben, de a délutáni szieszta mégis más. Privát szféra, legalábbis úgy hisszük... Persze odafent a felhőben vagy a mélyben, biteken és byte-okon túl gigacégek, kormányok és hadseregek vívják a harmadik világháborút az információ ellenőrzése és irányítása érdekében, a Felhasználó azonban ezt ritkán érzi. Sodorják a virtuális áramlatok, biztonságban érzi magát a többi Felhasználó megszámlálhatatlan tömegében, elér bármilyen információt, amivel a tudata és lelke képes megbirkózni. Esetleg a gyomra, vagy a libidója. Félreértés ne essen, nem sci-fi írók, és ez nem a jövő. Mindez most történik.

No, persze! – vethetnétek közbe. – Öreg Józsi bácsi, a szomszédom tyúkokat nevel, a mezőn éri a hajnal és azt sem tudja, mi az az internet! Nincs is szüksége rá. Az igazság viszont más. Túl azon, hogy a net vonzóbb, mint a televízió, addiktívabb, mint a cigaretta, mára szükségse-rűbb, mint a telefon vagy a posta. Aki kimarad, lemarad. Hátrányos helyzetbe

kerül a mindennapi életben, előbb-utóbb kitaszítottá, páriává és virtuális-hajléktalanná válik. Akár, még az adóhatósággal is meggyűlhet a baja, hisz' a NAV nem ritkán, internetes portáljára teszi csak ki az állampolgárok számára létfontosságú információkat. Igaz, ez egyetlen kattintással elérhető, viszont a csirkékben, kacsákban egyelőre még nincs wi-fi. Morális kérdés, hogy mit tartunk erről (mármint jelen témaköréről, nem pedig a baromfik nullához konvergáló sávszélességéről), de a tény az tény marad: az öreg Józsi bácsik kora lejárt. És így, jónéhány pofáraeséssel tarkított bakugrás után el is érkezünk a Sumér birodalomig.

„Hallom, amit beszélsz, csak nem értem... avagy Ndy meggárgyult, mert mégis, hogy jön ez ide?”

Bábel tornyának legendája nem csak a keresztény vagy héber mitológiában jelenik meg, de az iszlám és görög mondavilágban is tetten érhető. Persze, azt nem lehet tudni, hol és mikor, de érezhető, hogy egykor volt valami céció itt a nyelvek körül. (Az iszlám verzióban az emberiséget a szelek összetereleik egy síkságra, amit „Babilnak” hívnak. Ott Allah kiosztja nekik a meg-

felelő nyelveket és szétszórja őket a Föld felszínén.)

Persze az „egynyelvű eredet” teóriáját nem csak a modern tudomány, hanem a józan ész is cáfolja. Akkor mégis, mi történhetett? Sok forrás szerint, az akkád törzsek bevándorlásával megváltozott a társadalmi, és így, a nyelvi közeg. A nyelv segítségével leírhatóak a körülöttünk zajló folyamatok és történések, viszont erőteljesen épít a köztudatban lévő, és csakis ott megtalálható kommunikációs elemekre, kulturális emlékekre, szimbólumokra. Tehát az akkád törzsek jöttek, láttak és semmit sem értettek. Megtanulták a nyelvet, talán még helyesen is ragoztak (a sumér a magyarhoz hasonlóan agglutináló nyelv), viszont a kulturális közeg olyannyira másnak bizonyult, hogy a mondanivaló lényege rejtve maradt. Jó példa erre az egyik legismertebb és legrégebbi mitológiai történetnek a Gilgames eposznak sumér és akkád változatai közt fellelhető különbség. Persze mi okosabbak vagyunk, hiszen a nyelvészek megegyeztek abban, hogy a példaképp beidézett szöveg, a következőt jelenti... vagy mégsem...?

„A nagy istenek készítették Uruk alapjait, az istenek keze munkája és a mennyből alászállt Éanna, a templom. Te ügyelsz {a nagy bátyára, a nagy bátyára amit Anu alapozott} {annak nagy bátyája, felhők pihenője a földön}, a fenséges lakóhely, amit Anu alapított. Te vagy annak harcos királya, egy nagy (erős) ember, Anu szeretett hercege. Mikor Agga jön, mennyi rettegésben lesz része, hogy hadserege kicsi és hátul szétszórt. (Agga) emberei képtelenek lesznek szembeállni velünk.”

Huhh, a szöveg szerint, itt valaki nagyon ráfaragott. Vagy mégsem. Az is lehet, hogy a szerzője csak zavarosat álmodott esetleg túlzásba vitt valamilyen bódítószert.

Persze az egyén, rugalmas, alkalmazkodik a környezetéhez. Sajnos ez a megkövesedett civilizációkról és társadalmi rendszerekről nem mondható el. A kommunikáció és a kultúra változásával a Sumér birodalom – legalábbis az azt irányító államrend – összeomlott.

Mégis, hogy jön ez ide?

Úgy, hogy jelen cikk témája épp a kommunikáció és a kulturális változások hatásait feszegeti. Oké, de nézzünk már valami konkrét példát, ne pedig múltbeli, homályos mítoszokkal dobálózzunk – mondhatnátok nekem.

Rendben, akkor lássuk Gyurikát.

„Gyurika és az okostelefon, avagy az internet saját képmására teremtette az embert?”

Képzeljük el Gyurikát. Kilenc-tíz éves kisser, kissé túlsúlyos, nagy, kerek fejjel. Persze most még gyerek, később majd megnyúlik, és... mindenesetre egy sokkal nagyobb Gyurika lesz belőle. De nem ez a lényeg. Főhősünk ebben a pillanatban, mint mondtam, még gyerek, ellenben már aktív Felhasználó. Születésnapjára korszerű okostelefont kapott, mert igaz, hogy a család ezért hónapokig a küszöböt rágja, de az összes osztálytársának van már ilyen.

Miért lényeges ez? Mert Gyurika buksijában a folyamatos információdömping olyan neurolingvisztikai változásokat okozott, melynek következtében mostanra – és ez csak egy a sok közül – nehezebben értelmet a gesztusnyelvet, vagy az egyszerű mimikát. Ugyanis az emberi agyat érő ingerületek töredékéből lesz csupán valódi inger, a többi megy a levesbe... Így hát Gyurika – ahogy az egyik hazai szolgáltató szlogenje is hirdeti – közösségi élményeket él át netkapcsolata segítségével és több mint ezer ismerőse van, akiket ha akarna, már akkor sem lenne képes valóban kiismerni, megismerni.

Akkor tehát, Gyurika fogyatékkal él? Egyáltalán nem. Számítógéppel. Igaz, hogy nem tudja például, milyen államforma van Dániában, de képes azonnal rákértesni. Okostelefonját bármilyen szöveg fölé viszi, megkapja a fordítást, a legtöbb tereptárgyat és helyet képes azonosítani vele, nem téved el, mert ott a GPS. Nem

Gyurika buksijában a folyamatos információdömping olyan neurolingvisztikai változásokat okozott, melynek következtében mostanra – és ez csak egy a sok közül – nehezebben értelmet a gesztusnyelvet, vagy az egyszerű mimikát.

Túl azon, hogy a net vonzóbb, mint a televízió, addiktívabb, mint a cigaretta, mára szükségse-rűbb, mint a telefon vagy a posta.

jelent neki gondot összetett parancsot adni a gépének kézjelekkel, vagy Google szemüveget használni.

Akik e röpké leírás alapján, már most el-lenszenvvel viseltetnének Gyurika iránt, azok gondolom tenyerüket dörzsölve várják, hogy telefonja elázzon, tönkremenjen, lehetőleg egy hatalmas erdő közepén, ahol így majd jól eltéved, mert azt sem tudja, melyik oldala mohos egy fának. Nos, nekik csalódniuk kell. Napról napra egyre gyorsabb és megbízhatóbb gépeket gyártunk, számtalan technológia kecsegtet a jelenlegieknél nagyságrendekkel okosabb szerkezetek előállításával.

Tehát akkor mégiscsak jó nekünk ez az információs társadalom? Hozzáférhetünk bármely információhoz?

„A szabad információáramlásról, avagy amikor a csík húzza a repülőt.”

A cikk elején említettem, hogy a kiber-térben már javában dúl a harmadik világ-háború. Gondolom ezt legtöbben meg-bocsájtható, de hatásvadász kijelentésnek tartják. Egyáltalán nem az. Tegyük csak egy próbát, és írjunk be néhány kulcsszót három különböző keresőbe. Gyökeresen más találati listát kapunk. Persze! – vet-hetnétek fel, pedig én már nagyon unom, hogy állandóan közbeszóltok. – Az egyik jobb, a másik kevésbé.

Egyáltalán nem erről van szó. Azon már rég túl vagyunk, hogy a népszerű kereső-motoroknak nehezére essen megtalálni egy-egy információt. A rangsorolás szigorúan üzleti és politikai érdekek mentén történik. Más találatot ad a Bing, a Yahoo, a Google vagy akár a Google kínai verziója, a GooGee. (Jelzem, ez utóbbi kereső nem óccó kínai másolat, hanem a Google hivatalos, kínai politikusok által jóvá-hagyott verziója.)

Oké, de ez csak üzlet, nem? Nem igazán. Mi csak a kifutószelét érezzük – mint például az oroszoknál a vk.com körüli pofozkodás, Amerikában a megfigyelési botrány, vagy Kínában a sárga kacsák

esete –, de bizony ez háború. Terroristák, anti-terroristák, párt és politikai szövet-ségek, kormányok és gigacégek harcol-nak az információs torta egy-egy szele-téért, fél-intelligens programok uralják a tőzsdéket.

Mindeközben egyre nagyobb teret nyer az az üzleti modell, melyben a Felhasználó a számára fontos információt csak bérli. A YouTube és az iTunes szinte észrevétle-nül lopta el a klasszikus hanghordozók piacát, és jelenleg ugyanez a folyamat fi-gyelhető meg a könyvek és a filmek te-rén. A leghatékonyabb és azonnali bevételt hozó információtorta-szelet mégis a média és a személyre szabott (nem csak üzleti) hirdetéseinek szegmense. Mert azzal irányítható, megfejtető, végső eset-ben pedig levágható a békésen emésztge-tő Felhasználó.

„Káosz az elméletben, avagy a végső kon-lú... konoklú... konkulú... következtetés”

Szó volt itt már Józsi bácsiról, Gyurikáról, a Sumérokrol és a gigacékekről is... tréfás lesz ezt összehozni. De nem baj, értjük mi a viccet.

Tehát: valahol fent ott hagytuk abba, hogy a cégek és a kormányok vasmarokkal igyekeznek kézbe tartani a szinte korlát-lan információáramlást. Ha a befogadó-közeg Józsi bácsikból állna, ez talán sike-rülne is. Gyurikánál viszont erre esélyük sincs. A nyugati és az elnyugatiasodott keleti civilizációk minden ízükben, eresztékükben recsegnek-ropognak. Gyurika tudata – mint említettük – saját szelekciós mechanizmusokat alakított ki. Multikul-turális, hiszen így nevelkedett, csak ezt az egy módszert és társadalmi-közeget képes értelmezni. A centralizált hatalom semmit sem jelent számára. A vérfertőző, majd évszázada infulzióra kötött politikai és kulturális elit hangja számára csak az elmúlt idők szellemhangjának suttogása. Ő a mémek, a gyors szerveződésű, pillanatról pillanatra változó point to point kapcsolatok világában él.

Ennél a pontnál pedig a konzekvencia már mindannyiunk számára világos kell, hogy legyen. Az egyén alkalmazkodik, túlél, a társadalom és az általunk ismert civilizáció viszont összeomlik. Nem egy diktátor rosszindulatából, nem is egy gi-gantikus kataklizma miatt, de az a társa-dalmi rendszer, amit mi ismerünk, végleg megváltozik. Kár lenne siratni: lesz majd helyette más.

Köszönetnyilvánítás:

A cikk írójának öltözetéről a Kőbánya-alsón található kínai Nin-Cen Garancia áruház tehet. Az információ és a forrásanyagok gyűjtése havercsavo78 és szoszifiucska gyárilag rosszul kódolt routerén keresz-tül történt. A szerző frissességéről a Tesco gazdaságosan újrácímkezett alkoholos itala gondoskodott.

DAC

Vass Sándor

Vers

Kibújok a kövek alól,
Szétfeszítem a magot,
Ezt a magát körbefutó
Céltalan anyagot.
Felmászom a sziklán,
A fagyot leverem,
Ős-kacsok és indák
Szerteszórják, s bírják
Az örök áldozatot,
Túl az éles peremen.
Saját nevemen csüngve
Gyökeret ereszték,
Múltból a jövőbe fiat fakasztok;
Nemesítem, érlelgetem,
Farkas, nyúl vagy ürge
Fogaitól ölve védem,
Mellette virrasztok.

Tovább kapaszkodom,
Fel, fel, mindenhová,
Izmaim barnulnak,
Nyúlnak, tekerednek,
Elérek másokat
- Ki nem nehéz, magammal elviszem.
S ha fölém állnak,
Ölni-beccsmérelni,
Késeikkel hangom szikrázhat csak össze:
"Kövek alól kibúj,
Magot összetört,
Fiat fakasztott,
Kopasz bú fagyasztott
Szívós vadszörlőt,
Fekete venyigét akarsz te, te letépni?"

RETRO

Lakott sziget

– amikor a kedvenc könyvből készített film is bejövős...

Botta András

Anna, a magazin ötletgazda-szerkesztője, meghívott ide a szerzők egyikének, mire én azt mondtam: ja de jó, filmeket fogok bemutatni, a rádióműsoromban is mindig ismertetek mozis darabokat (MEZTELEN ÜGYNÖK Szórakoztató Irodalmi Magazin, Civil Rádió)! Anna azonban visszafogta a lelkesedésemet (gyakran lelkesedek, olyankor nem árt, ha visszafog egy bölcs női személy) azzal, hogy filmek bemutatására már többen is jelentkeztek, és maradjak a prózánál, írjak csak könyves recenziókat! (Mondtam már, hogy én vagyok a Gutenberg-galaxis egyik titkosügynöke?)

Engem azonban rafinált fából faragtak (milyen jó kis képzavar) és kitaláltam, hogy az egyik kedves könyvemről írok értekezést, amit meg is filmesítettek! (Ravasz vagyok?) Mind a regény, mind a film szerepel a virtuális „kedvenc listámon”. (Apropó: van nektek ilyen kedvenc listátok a fejtekben, vagy leírva? Jó móka összegyűjtögetni a legjobb könyvek, filmek listáját, leírni, félévente átírni, elveszteni, újat írni, megtalálni a régit, összehasonlítani...) Ráadásul üdítő szellemi kihívás egyszerre elemezni egy regényt és az abból készült filmet!

Mielőtt a témára térnék, íme, néhány adat arról a két személyről, akik nélkül a sem a regények, sem a film nem létezhetne. Arkagyij Sztrugackij (1925-1991) és Borisz Sztrugackij (1933-2012) a fantasztikus irodalom örök klasszikusai. Testvérpár, akik az ötvenes évek végétől közösen írtak. Első sikeres regényük a Nehéz istennek lenni című (nemrég jelent meg új kiadásban), amelyet több tucatnyi regény, kisregény és novella követett. Például a Lakott szigeten kívül szintén megfilmesített Sztalker. A többi művet nem sorolom, nézzetek utána, illetve nyúljatok a könyvespolcotokra a régi Kosmosz Fantasztikus Könyvek sorozat kötetei közé. Arkagyij halála után Borisz már csak

két regényt írt, de azokat is a testvére nevével közösen jegyeztette. A szovjet cenzúra sokat korlátozta őket, állandó társadalombírálatuk miatt. Borisz ezt a szokását meg is tartotta, a rendszerváltás után is kritizálta az új orosz berendezkedést. Tavalyi halála megrendítette a világ sci-fi szerető közönségét.

Szóval a kedvenceim: az Arkagyij és Borisz Sztrugackij testvérpár 1969-es Lakott sziget című regénye, valamint ennek a Fjodor Bondarcsuk által rendezett 2008-as film adaptációja. A fő kedvenc értelemszerűen az eredeti, a könyv, de a filmről is beszélek. Ráadásul egy olyan megfilmesítésről, ami igényesen és méltón adaptálja az eredeti irodalmi művet. A sci-fi regényekből készült filmek néha, dacára a beléjük ölt pénznek, annyira ócskák, hogy szinte lejáratják az alapművet. Ám ebben az esetben nem hiába pumpálták a pénzt, mert szerintem még hozzá is tettek az alkotók az összképhez (negyven millió dollárt költöttek el, Európában ez sok). Ennek ellenére még a gyártási költség is alig jött be. Az interneten olvasgatva azt a magyarázatot leltem erre, hogy a kemény orosz nyelvezet, és a sci-fi fanoknak szóló asszociatív tartalom miatt nem vált népszerűvé az Oroszországon kívüli. A regény viszont ismert angol

nyelvterületen is, bár az irodalmi jelentőségéhez képest legalábbis Orwell, vagy Asimov regényeinek a népszerűségén kellene osztoznia.

A könyv az úgynevezett „Kammerer-trilógia” nyitóregénye, de csak a főhős személye, a Sztrugackij-tesók világépítése és a későbbi regényekben itt-ott felbukkanó visszautalások kötik össze a cselekményt, a történetek azonban önállóan is élvezhetőek. A „Lakott sziget” nagyon is élvezhető. Klasszikus regényről van szó, stílusát tekintve filozofikus sci-fi kalandregény, nagy ívű jellemfejlődéssel. Nem buggyantam meg, tudom, hogy ilyen stílus nincs, de én már annyi sci-fi fit olvastam, hogy jogom van egy ilyen ajánlani az irodalomtudomány számára!

Makszim Kammerer zöldfülű úrkutató, aki a huszonkettedik századi, egyetemet végzett fiatalok szokása szerint, néhány évet a mélyűrben barangol, amíg benő a feje lágya és valami rendes munka után néz. A könyvben a narráció adta lehetőségek miatt bővebben kifejtésre kerül, hogy a huszonkettedik században hogyan is megy ez: a fiatal kutatók a katalógusban ráböknek a világűr egy távoli szegmensére, aztán mehetnek isten hírével. Ez egy tudományos móka: ha találnak valami újdonságot, fejlett civilizációt, vagy egy szuperfejlett civilizáció elhagyott értékeit, még híresek is lehetnek. A nagy számok törvénye miatt azonban jellemzőbb, hogy csak utazgatnak egyik jelentéktelen világról a másikra. A filmben ezeket a bevezető képsorok alatt hallható kevés narráció segít megérteni. Aztán jön egy trükkösebb megoldás: a nullaadás azonnali rádiókapcsolatán az űrhajós a nagyjával beszélget, aki figyelmezteti rá, hogy Makszimnak, az ő korában már rendes feleség és foglal-

kozás után kéne néznie. Mindeközben az ifjú szeli a mélyűrt és nézegeti a barátnőjéről meg a családjáról készült, a hologrammikus izé-mizé képernyők szélébe tűzött fotókat. Csitt és csatt, meteor találja el az űrverdát, ezért hajótörést szenved az ismeretlen bolygón, ahol egyébként is le akart volna szállni.

A srác botrányosan laza. Ahelyett, hogy beüzemelné a segélyhívó nulla adóját, egy szál gatyában indul felfedező útra a nyáriás időben. Így aztán tehetetlenül nézi, amikor valamiféle önjáró lövegek szemétté lövik az űrhajóját. A regényben és a filmben is utalások vannak rá, hogy az őslakosok,

akkikkel Maxim hamarosan össze is fut, nem olyan gyorsak és erősek, mint mi, földi emberek.

A fanatikus Sztrugackij olvasók később szó szerinti magyarázatot kapnak arra, hogy mitől olyan kicsattanóan egészségesek és erősek jövőbeli fajtársaink. Egy bizonyos fukamizáció nevű eljárással erősítik a születés után a gyermekek immunrendszerét,

amikor is rutineljárásként mikrohullámokkal ingerlik a hipotalamuszt. Az emberek új generációja hihetetlenül ellenálló lesz a betegségekkel szemben. A sebek sokkal gyorsabban gyógyulnak, az átlagéletkor megnő, és ezen kívül még rengeteg kellemes következménye van ennek. (A harmadik könyvben egy egész fejezet boncolgatja, hogy milyen polgári engedtlenség bontakozott ki a természetellenes eljárással szemben. Fantasztikus, hogy ezek a Sztrugackij-srácok már negyven éve ilyesmit írkáltak...) A Lakott szigeten még csak annyit tudunk, hogy Makszim a harcművészeti tudásával, és ezzel a testi előnnyel, szinte isteninek tűnő erőt birtokol az alultáplált, atomháború utáni, szennyezett világukban sorvadozó őslako-

sokhoz képest. A filmben ezt a kontrasztot úgy jelenítették meg, hogy fogtak egy testnevelési főiskolán diplomázott, magas, atlétikus testalkatú színészt, és beállították egy sereg átlagos testalkatú statiszta közé. A tömegjeleneteket még úgy is fotózták, hogy kihangsúlyozzák, hogy egy fél fejjel mindenkinél magasabb.

Itt kell megjegyezni, hogy nekem olvasás közben, vagyis a belső mozimban, teljesen máshogy jelentek meg a tájak és a szereplők. Engem persze nem kötött a költségkeret és nem az orosz színészek palettájáról kellett válogatnom, hanem a teljes összemberi tudattalanból gazdálkodtam, viszont semmi bajom nem volt Bondarcsuk, illetve a forgatókönyvírók megoldásaival. Ez utóbbiak egyébként hárman voltak. Kicsit igazságtalanul kettőjüket emelném ki: az ukrán Marina és Szergej Djacsenkót. Egy házaspárról van szó, akik majd harminc misztikus, fantasy és sci-fi regényt jegyeznek közös íróműhelyükből, és a Sztrugackij-darabhoz is értő kézzel nyúltak.

Ezen szükséges kicsapongások után vissza a történethez: Makszim egyetlen kiscatyában (a filmben egy trikó is van rajta) ismerkedik ezzel a barbár erkölcsű világgal. Régi háborúkból megmaradt automata tankok kószálnak mindenfelé, lőnek minden mozgóra. Munkaszolgálatosok vannak kivezényelve, hogy a buta gépeket kiiktassák. Ilyen fickók gyűjtik be Makszimot, aki a regény (ill. a film) félidejéig barátságosan vigyorog le mindenkire. A filmben még maradt nála egy mindenés öv, amiből meg tud menteni és a fülébe be tud helyezni egy fordítógépet, a regényben viszont van idő rá, hogy tanulgassa a bennszülöttek nyelvét. Felemelt kézzel és a vidám mosolygással próbál kapcsolatot teremteni, ahogyan az egyetemen a csillagközi protokollt megtanították. Azért csak a félidőig vigyorog, mert a történet közben megérte ennek a világnak a kegyetlen működését, amit én nem fogok elmesélni (ez ügyben most fogalmazásgátlót alkalmazok), nehogy

tönkretegyem egy csomó leendő olvasó meglepetéseit. De annyit elmondhatok, hogy Makszim (akit a helyiek Mak Szimnek neveznek el) szert tesz barátokra, ellenségekre, lesz gárdista, forradalmár és hivatalos világ-megmentő. Vagyis a jellemfejlődés hatalmas útját járja be, amit a Sztrugackij-testvérek TÖKÉLETESEN öntenek szavakba. És ez a filmben is érvényesül.

Íme a regény öt fejezetének a címe, ezeket amolyan beszédes címeikként idézem, ki is olvashatjátok ezekből egy jellem fejlődésének a stációit:

1. rész: Robinson
2. rész: A gárdista
3. rész: A terrorista
4. rész: Az átnevelendő
5. rész: A földi ember

Az utolsó cím, vagyis a „A földi ember” egy szép analógia arra nézve, hogy Makszim az egész bolygó problémáját próbálja megoldani, de csakis földi gondolkodással. Hogy mire megy az ő emberi idealizmusával és harcos békeszeretetével? Na, ezt sem mesélem el, hiszen erre van kihegyezve az egész sztori. Elég annyi, hogy amikor megírták a testvérek a történetet, akkor a Szovjet döntőnkök rögvést be is tiltották, és csak évek múlva jelenhetett meg, erősen megcsonkított szöveggel. Akkoriban volt a Szovjetunió a békeharcos őrzője, a Vörös Hadsereg fegyverrel őrizte a békét, sokan emlékszünk ezekre a dolgokra. Néha visszanézve hagymázos nosztalgia kerülget, néha a nagy történelmi baromságoknak járó kiköpéssel gondolok minderre, de az tény, hogy gyerekként ezek pont akkora hazugságnak tündek, mint amilyenek tényleg voltak! A gyerek nem hülye, de hamar eltanulja a felnőttek megalkuvását... Bezzeg, ha akkor olvastam volna a Lakott szigetet! Lehet, hogy még nagyobb zavarba jöttem volna ettől az ellentmondástól: ha vannak, akik ilyen jól látják a helyzetet, akkor a több-

ség ezt hogyan engedheti? De úgysem olvashattam ezt a könyvet, mert szinte ifjúsági kalandregényig lebutítva jelent meg a ruszkiknál, nálunk meg sehogy, így a kör bezárult, a tévelygőknek nem kellett tovább agyaskodni, mindenki ki volt vezényelve május elsején felvonulni, sört enni, virslit inni, vagyis fordítva...

A regény cselekménye szépen megjelenik a filmen is. A végére a Bondarcsuk irányította alkotógárda tartogatott olyasféle módosításokat, mint amilyet az 1968-as Majmok bolygója-film is megvalósított a Pierre Bulle-féle regény befejezéséhez képest. Abban az esetben is, egyik jobb befejezés, mint a másik. A Lakott szigettel is ez a szitu. Sőt, Bondarcsukék még egy Mátrixos látványvilágú bunyó jelenettel is megfejezték a filmet, ami nagyon is korszerűnek tűnt 2008-ban. A Sztrugackij páros nem volt annyira technokrata, amennyire ma illik egy sci-fi írónak lenni, de a filmben már a modern látványvilág uralja a képeket, a szekvenciák hangulatához illő színes, máskor sötét szűrők is nagy szerepet kapnak, de ezek mind csak extrákként járulnak hozzá a komoly filozófiai és társadalomkritikai vonulatot hordozó történethez. A könyvben egy-két beszélgetésből

megtudható, hogy a bolygó lakói a világot a rendkívül erős felszíni fénytörés miatt úgy látják, mintha a horizont a szélei felé emelkedne. Viszonylag fejlett technológiájuk ellenére azt hiszik, hogy egy gömb belsejében vannak, a mindig jelenlévő felhőtakaró miatt a csillagászat nem is létező dolog. Mak Szimről sem feltételezik, hogy igazat mond, amikor az ég felé mutogatva bizonygatja, hogy ő onnan jött, inkább amolyan habókos hegylakónak hiszik. A regényhez való hűség egyik szép példája, hogy a filmben minden egyes nagytáblában azt láthatjuk, mintha egy teleobjektívvel homorúvá tették volna a világot. Akár el is hagyhatták volna ezt a részletet, de ők a történeti hűség kedvéért még ezzel is megdolgoztak!

Két részes, majdnem négy órás filmpozsról beszélhetünk, ami figyelembe véve, hogy a regény egy megszokott, kábé háromszázötven oldalas terjedelmű alkotás, elég hosszúnak tűnik. Na persze lehet két órás filmet csinálni Philip K. Dick húszoldalas novellájából is úgy, hogy egy csomó sztorit köré írnak, és lehet egy majd nyolcszáz oldalas csúcsregényből, a Dettóból (David Brin zsenialitása) egy másfél órás valamilyen akciófilmet

Értékelés

„Arkagyij Sztrugackij (1925-1991) és Borisz Sztrugackij (1933-2012) a fantasztikus irodalom örök klasszikusai. Testvérpár, akik az ötvenes évek végétől közösen írtak. Első sikeres regényük a *Nehéz istennek lenni* című (nemrég jelent meg új kiadásban), amelyet több tucatnyi regény, kisregény és novella követett. Például a *Lakott szigeten* kívül szintén megfilmesített *Sztalker*.”

butítani (ez a 2009-es, Bruce Willis-es „Hasonmás”), de ebben az esetben másról van szó. A film alkotói tisztelettel nyúltak a regényhez, és nem akartak annak tökéletes történetével holmi kasszasikert hajhászva kibabrálni.

Zárszóként pedig még néhány érdekesség a *Lakott szigetről*. A bolygó hadurait, a „Névtelen Atyákat”, akikről szép lassan kiderül, hogy nem kifejezetten atyai érzelmekkel tartják fent a rémuralmukat, az én elképzeléseimmel ellentétben, fiatal színészek játsszák. A korrupt főügyészt megformáló színész játéka nekem külön megtetszett, a középkorú, kenetteljes arccal kegyetlenkedő figura kiemelkedik a többi alakítás közül. Csak film után olvastam, hogy ez a szereplő maga a rendező: Bondarcsuk! Talán egy kámea szerep juthatott volna a Sztrugackij-testvérek még élő tagjának, Borisznak is... „Maszaraks!” – így káromkodnak a Szaraks bolygó lakói, ez olyasmi náluk, mint nálunk az izé, a francba, a bameg együttevve. Ki tud ilyen frazémákat idézni a sci-fi világából? Nekem kapásból Heinlein „Angyali üdvözlete” jutott eszembe, abból is az, hogy: „Grokkolod víztestvér?” Olvassátok és nézzétek a *Lakott szigetet*, szerintem ebben a sorrendben, mert olvasni frenetikus, megnézni meg katartikus, annál is inkább, mivel magyarul csak feliratosan lehet megszerezni, és grátisz élmény egy sci-fi filmben a kemény pattogós orosz beszédet hallgatni.

Novella

Egyszer az életben

Mészáros András

A fel-feltámadó szél rozsdaszínű porfellegeket vonszol, majd mikor megunja a játékot, a nyakunkba zúdíttja az egészet. A rőtvrös napsugarak tűéles kontraszttal rajzolják meg az épületek düledező homlokzatát, a szűk utcákban málladozó romhalmokat; vérszín sugarai tétova táncot járnak a körülöttünk porladó kiégett autóroncok karosszériáin.

Óvatosan lépkedek, úgy be vagyok szarva, mint még soha, a mellettem bicegő fogytos meg egyfolytában dűnnyög, mintha engem, a világot, vagy tán magát istent próbálna nyugtatgatni:

– Ízi, tesó, íííízi!

A szerencsétlen lúzer link dumája még akkor is a fülemben cseng, amikor egy telefonfülke nagyságú Aaruspók kiront az egyik félhomályos lépcsőházból és egyetlen mozdulattal feltépi a hasát. Késő lenne célra emelni a fegyverem. Pánikszerű mozdulattal a mellkasomra tetovált piros körre csapok és interakciót kérek. A rohadt életbe!, újabb tíz büntetőpont erőforrás-elvonás címén, pedig már csak százhuszat kellett volna ledolgoznom. Ízi-Tesó belei gőzölögve omlanak a töredezett, húgyfoltos aszfalra.

Mivel Ízi-Tesó fogytos, nem valószínű, hogy kikerült volna innen, nekem viszont már csak néhány napom lett volna hátra, ha a hülyéje nem sétál bele a csapdába.

Mielőtt még a pók rám vethetné magát, a levegőben mindenhol jelenlévő nanitok szikrázó gyűrűt vonnak köré. A biot remegve próbál kitörni a halálos gyűrűből, valószínűleg második generációs sztázispajzsa van, de ez sem segít rajta. A Nanók túlerőben vannak; néhány villanás és megsütik az idegrendszerét. Megvárom, amíg eloszlik az ezüstszín elektrofelhő – a vírus nagyságú harcibotok nem túl válogatósak – és a fogytos mellé lépek. Még él, remegve emeli a kezét, és a semmibe mutat:

– Ízi, tesó, csak ízi... – Rekedten suttog, miközben sérült beleiből vérrel kevert híg szart ereszt az amúgy is mocskos flaszterre.

– Rohadj meg! – közlöm vele. Haldoklik. Legszívesebben megrugdosnám az idiótát. Most még jónéhány nap itt, a Paradicsomban... de ez még a legkisebb problémám.

„Isten könnyezett, amikor Port Royt megteremtette” – legalábbis ezt állítja a legtöbb fogytos és semmirekellő, akikkel itt töltöttem a munkaszolgálatot. Szerintem viszont csak köpött egy jókorát, és ment a dolgára. Talán még akkor is csak biccentett, amikor a Biotikus Szövetség elhatározta, hogy eltörli a föld színéről ezt a város-turhát.

Ez persze, még jóval a születésem előtt volt. Az idegenek egyszer csak megjelentek a fejünk felett, megtámadták a Földet, de mi megnyertük a háborút. Bár ez a jócskán egyszerűsített verzió...

A munkaszolgálatosok barakkjai szabályos sorokban, logikus rendben állnak egy városzéli fennsíkon. Szürkék, célszerűek és unalmasak, mint bármi a háború óta. A tábornok „AZ” tervezte, mint minden mást: az életünket, a szerelmünket, az álmainkat. Még azt sem mondhatnám, hogy igazságtalan a rendszer: az egyén értékét – kvalifikáció, IQ és társai – elosztja a rendelkezésre álló erőforrásokkal. Sosem büntet, csupán értékkel. Létezik persze egy határvonal, és ha valamelyik értéked, teszem azt, az értelmi szinted ez alatt van, akkor fogytos leszel. Rájuk nem éri meg erőforrást pazarolni. Mint szegény Ízi-Tesó, aki mostanra tuti, az angyalokat nyugtatgatja. Felröhögök, ahogy elképzelem amint a haragvó, lángpallost lóbáló angyalok vállát csapkodja, miközben a fülükbe mormolja, hogy „Íizi, tesó, ízi”. Keserű epe kaparja torkom, majd hirtelen a körlet makulátlanszürke padlójára okádok. Takonnyal kevert könny áztatja arcom.

Reggelre egy gülüszemű, lófejű fogytost rendelnek mellém, vele járjuk a romokat. Betörésért került ide a hülyeállat. Végleg. Fel nem foghatom, hogyan gondolta, hogy kijátszhatja „AZ” mindenhol jelenlévő nano-robotjait. Úgy születünk, úgy nevelkedünk és úgy élünk, hogy tudjuk, „AZ” folyton figyel, mindent lát. És ez így is van, majdnem mindig...

Esőre áll az idő, szürke fellegek tornyosulnak felettünk, hajunk égnek mered a statikus elektromosságtól. Idelent mégis szinte izzik a levegő; a magasban valószínűleg esik már, de a mindenség azt az apró kegyet is megtagadja tőlünk, hogy a bőrünkön érezhessük a hűsítő cseppeket. Fölöttünk a szárazvillámok ágas-bogas töviskoszorút festenek a világ mártíromságba dermedt kupolájára. Erre vártam, ezért kerültem ide, de ha lehet, jobban be vagyok szarva, mint előző nap.

Odakint programozó voltam, egeket verdeső IQ-val és K-faktorral. Mindenből kijutott. Szaporodóképes feleségből – kiráz a hideg, ha arra a vértelen, lelkiszegény asszonyra gondolok az ágyamban – és bőséges erőforrás mennyiségéből. Nem kevés munkámba került idáig ledolgoznom magam.

A baj nem sokáig várat magára. Egy ferdén kanyarodó keresztutcából ezerfogú, elefántnagyságú százlábú dübörög felénk páncélos járműveket megszegyenítő lendülettel. Az út mentén gondosan elhelyezett gravitációs csapdákra ügyet sem vetve száguld. És ez még csupán a kezdet: nagyot káromkodok, amikor meglátom a szörnyeteg kese irhájába csimpaszkodó szárnyas Groakot. Ez utóbbi intelligens lény, a Biotikusok gerillája. Vagy ilyesmi... szerintem csak itthagyták őket a megdögleni, amikor a szövetség úrhajói leléceltek az orbitális pályáról. Mindegy, a lényeg viszont, hogy fegyvere van.

Titánt tárazok, mert nagy szarban vagyunk, és mert azt is tudom, amit a munkaszolgálatosok közül senki: hiába is kérnék interakciót, a nanitokat jelenleg blokkolja a levegőben felgyülemlett elektromosság. Bár a lőszer darabonként két büntetőpontba kerül, megszórom a dögöt.

A mellettem álló gülüszemű a vörös kört csapkodja a mellkasán. Naná, hogy hiába. A tekintetéből süt a rettegés, a nadrágján pedig egyre terebélyesedik egy jókora vizeletfolt, amely alakra pont olyan, mint Louisiana térképe. Legalábbis a szemem sarkából olyannak tűnik.

Bár néhány lövedék szikrázva csapódik le a százlábú acélkemény páncéljáról, néhány utat talál a falvastagságú szelvények közt. Végül mégis a mázli segít. A szörny egyenesen a legnagyobb gravitációs csapdába robog, ami sziszegve tépi ki a létfontosságú szerveit. A Groak viszont megússza a dolgot, csökevényes szárnyaival egyensúlyozva épp időben ugrik le döglődő hátasáról. Célra emeli szonikus fegyverét, de elvétí. Hátunk mögött autórongsokat vág egy ház falának a lövés, de a mázlim kitart. A Groaké kevésbé, ő válaszul ólmot kap a szárnyai közé. A harc zaja elcsitul, csak a statikus elektromosság halk zümmögése hallatszik, alig a hallásküszöb felett.

– Az van, hogy Rambó vagyok, hugyos! – vágom megkönnyebbülten hátba a mellettem álló gülüszeműt, aki még mindig dermedten tátja a száját. Persze, nekem csak mázlim volt, ő pedig gyárilag nem érti a viccet.

– Mi... miaz a rambó, és most mit csi... csináljunk?

– Megkajálunk. – Ismét hátbavágom, és egy közeli pincelejáró felé intek, ahol valaha egy számítógép szerviz működött. Az egyetlen, ami ezen a planétán megmaradt. És naná, hogy ebben az elátkozott városban. Nem is véletlenül vagyok itt és nem is csak kajálni akarok.

Elővigyázatosan lépkedek lefelé a dohos pincehelyiségbe. A rozsdás fémlépcső nyikorogva tiltakozik a terhelés ellen. A korlát törött, a fémlécekből karnyi darabok hiányoznak. Egy olajos munkapadra dobom az ellátmányom, és ezt-azt kissé arrébb teszek. Ezt és azt. És mindig csak kicsit. Mintha csak helyet csinálnék. Legalábbis idáig így volt, ma viszont tevékenyebb vagyok.

Az ételt a helyiség közepén álló biológiai generátor tartályába ürítem, és megnyomom a gombot. A készülék halkán felzúmmög, pont úgy, mint amikor anno, „véletlenül” nekilöktem Ízi-Tesót. A generátor vígan dorombol, tervezői akarata szerint minden szénalapú anyaggal működik.

Az alaplapot villámgyorsan kötöm össze a táppal, majd rádugom az ősrégi monitort, billentyűzetet, mikrohullámú egységet. Gülüszemű döbbenten bámul, nekem viszont nincs időm magyarázkodni. A százéves masina sívító ventillátora életre kell. Magamban már rég átfogalmaztam hexába a kódsort, amire többéves kutatásom során bukkantam.

A legviccesebb, hogy még „AZ” sem tud a bináris DNS-ébe rejtett leállító kódokról. Legalábbis eddig azt hittem. Alábecsültem, hisz’ hiperintelligens. Nem baj, tán még jobb is így. A pince sarkában egy groteszk emberi arcot alkotnak a sűrűsödő nanitok. Az ábrázat Abraham Lincolnra hajaz.

– Állj! – susogja felém, de jelenleg ennél többre nem képes. Kint tombol a sztatikus vihar.

– Miért is? – vetem oda foghegyről, miközben haláltáncot lejtenek ujjaim a kopott billentyűzetten.

– Megmentettem a fajtákat, ember!

Felnevetek. Valóban: az idegeneknek fejlettebb a technikája, többen is vannak, viszont nincsenek számítógépeik. Ez tiltott technológiának számít mindenhol az univerzumban. Méltó nekik, amelyért pusztulás jár. És nem véletlenül.

– Aha! – Kedélyesen bólintok a Lincoln imitátor felé. Már csak egy Enter van hátra. – Legfőképp önmagunktól, mi?

Azt persze senki sem tudja, mi is történt... A lényeg, hogy egy kristályszerkezeti hiba lehetővé tette szobahőmérsékleten is a kvantumbit műveleteket. Talán a Google vagy a Microsoft kezdte valódi, nanitfelhőkben tárolni az információkat. És talán a hadsereg programozta beléjük a vészhelyzeti rutinokat. Az idegenek egyből támadtak, de elkéstek. „AZ” lemásolta az úrhajóikat és fegyvereiket, szétégette a földreszálló desszantosaik idegrendszereit.

„AZ” mintha könyörgőre fogná, persze lehet, hogy csak én akarom ezt szavaiból kihallani.

– A programom elsődleges direktívája a védelem.

– Hazudsz, mert nem értesz máshoz. Életet hazudtál nekünk.

– Ha leállítasz, a szövetség elfoglalja a földet.

– Valószínűleg. – Megvonom a vállam. Megnyomom az Entert és elindítom a leállító kódot. – De erről most nem te döntesz, hanem én... egyszer az életben.

Időjunkie

Novák Gábor

Emlékszem, épp a sziesztából tért magához Pireusz – a kikötőben megjelentek az első tétova trógerek, bagót rágtak, köpködtek, egyik lábukról a másikkra álltak, mintha maguk se tudnák, keressenek-e valami melófélét – a kocsmák teraszán, napvédő ponyvák alatt, szivacs- és halügynökök szopogatták az ouzójukat, fél szemmel a vizet lesték, jönnek-e már a halász- és polipvadász-hajók – ócska teherautó pöfögött át a téren, üzletében nagyot horkantott és felébredt a sajtkészítő, lekapta arcáról a ráterített sportújságot, és morogva hajtotta el portékájáról a legyeket – számár ordított, patkó csattogott, turistakaraván ereszkedett a hegyről alá, csacsihátan billegő, sortos jenki macák, tíz drachma per kopoltyú, keresték és elvárták a kalandot meg a romantikát – nem törődtem velük, sem a mogorva bennszülöttekkel, sem a turiszt-klassz-tüzelő ágyékú amerícicákkal – a zsebemben bicsakkal és ökölre gyűrt kézzel, felhúzott ajkam mögött kóborkutya-vicsorral kajtattam az utcákat, fejemben gyilkos gondolatokat forgattam – a pofáról, akit beleztem volna kifelé, nem tudtam mást, csak amit a névjegye elárult – Jan Cartaphilus-Teiressian, antikvárius – és hogy a régi városfal közelében dűledez a boltja – miért akartam hát megmurdelni a komát? – ó, ember, mi se tisztább! – ez a redva könyvkupec halálra rémítette Allát.

Alla, Alla – a neve mintha csupa magánhangzóból állna! – apró virágok díszítették a szoknyáját, és a divat változásával mit sem törődve kitartott a fodros, romantikus harisnyakötők mellett – máshogy se láttam, csak könyvvel a kezében – és hidd el, hombra, az egész ótvar szállodában, káposztabúzában és fényképező-csattogtató vendékek között ő volt az egyetlen, aki megérdemelte volna az azonnali, nyugalmas nirvánát.

Egy nap ép a délutáni pihenőmet töltöttem, ültem a hallban, Chivas Regalt iddogálva állapítottam meg már sokadszor, hogy ramaty népség ez a háborgó-ágáló délszaki – egyszer csak feltűnt Alla, hajában még az utcán virágzó leanderek illata, a szemében könnyek – horgolt boleróját, mint zászlót maga után húzva elviharzott volna melletttem, ha meg nem fogom a karját – barátságos noszogatósomra végül bevallotta, egy reves antikváriustól pergament kapott holmi jóslattal, miszerint negyven éves kora előtt meghal, miután egy brodvéji garni koszos szobájában felpattintja az ereit.

Kegyetlen szavak voltak ezek – ki mond'na ilyet egy rebbenő tekintetű, hallgatag lánynak? – engem mégis a jóslat vaku-éles pontossága döbbsentett meg leginkább – ember, hiszen Alla tényleg odáig van a színházért, Broadwayért, és – bár ezt csak legközelebbi ismerősei tudják – túlon túl gyakran elrévedő pillantása, rátörő rosszkedv-tele valóban szuicid finist sejtet! – felháborodás, düh és kíváncsiság vezetett, mikor a várost nyakamba véve Cartaphilus-Teiressian nyomába eredtem.

Sokáig bóklásztam, kérdezgettem a jónépet eredmény nélkül – végül, mikor már feladtam volna, útbaigazított egy fogatlan, földarcú vénasszony, aki tán már Periklész idejében is a sarkon ült, előtte asztalka, és árulta az olívbogyót.

Az utcát, ahová a vénasszony magyarázatát követve befordultam, a lassú elmúlás rothadásszaga lengte be – ódonságok sikátora, etruszk nyelvű, megfejthetetlen falfirkák, az időből talányos mosollyal kilépő, archaikus alakok – és felesleges kacatok garmadája, ócska bronzvérték, törött amforák, rozsdáette lándzsahegyek a kirakatokban, behízelgő vigyorú nepperek, raktáraikban három évezred üledéke.

Az antikváriumot nehezen találtam meg – egy udvarról nyílt a bejárata, mely olyan kicsiny és jellegtelen volt, hogy nem értettem, Alla hogyan bukkant rá – szívem megke-ményítve, öklöm összeszorítva betaszajtottam az ajtót, a félfán harangocska csendült, a megbolygatott levegőben porfelhő püffedt fel – és könyvek, könyvek mindenütt, és még több, amit antikvártól nem várna az ember – megsárgult fényképek, filmnegatívok, fonográfba való viaszhengerek, ősi termékenység-szobrok mindenütt.

A 'várius sehol, se a felhalmozott könyvkupacok, se a pult mögött – véreb-vicsorral szaglászta a nyomát, mikor megakadt a tekintetem egy kilencszer-tizenkettes, szépi-aszín fényképen – fiatal férfiak, a kamerának háttal, egy bitóra sorra fellógatva, nad-rágja mindnek bokáig húzva – a pucér seggek közt kivillan az akasztottakkal szemben, csípőre tett kézzel álldogáló nő arca.

- Érdeklí? – A fakó fahang hallatán penderültem, se-korú ember állt előttem, és olyan magabiztossággal viselte zakóját, olyan unott határozottsággal mutatott egy székre, hellyel kínálva engem, hogy egyből levettem, ő az, akit keresek – Cartaphilus-Teiressian, a mocskot-jósló.

- Érdeklí? – kérdezte újból, halott kutyatekintetét a fotóra vetve – miközben beszélt, akcentusa folyamatosan változott, kurta vakkantásokkal mondta el, a kép a Pancho Villa-időkben készült Mexikóban – a fotónak párja is van, tette hozzá, azon a tíz évvel későbbi képen a nő lóg a bitón, vele szemben, a kamerába vigyorogva pedig három fiatalember áll – A sors furcsa játéka. De maga nem ezért jött, igaz?

Fortyantam fel rögtön a fapofáján – rohadj meg, Alla-ríkató ganaj! – falhoz toszorítottam Cartaphilust, de a művész csak meredt a kicsattintott bicsakomra, mint a meszes.

- A lány miatt jöttél, ugye? – aszondja. – Ne hidd, hogy sarlatán vagyok, ez nem show-biznisz vagy csepűrágás. Amit mondtam, az igaz. Bosszúsan röffentem közbe, ki ő? Látnok? – rázta a fejét, nem lát ő jövőt, de a milliányi lehetőség közül ki tudja választani az egyénhez leginkább illőt. Semmi trükk, csak idő kell hozzá – az meg van neki bőven.

Ott álltunk egymást szorongatva, mint két kezdő homokos – figyeltem, markomban a halef, az antikvár meg vontatott kappanhangján csak nyúzta a szót.

- Látod, kölyök, az idő vírus, ami az anyagon élőszkodik. Egy szívdobbanásnyi idő, egy szempillantásnyi szünet – csak a húsba zárt ember számára van értelme ezeknek a szavaknak. Ha kilépnél a testedből... Zénónra emlékszel-e, és a paradoxonára? „A kilótt nyíl áll.” Gondolj csak bele, a végtelenségig oszthatnád azt a másodpercet, amit a testeden kívül töltesz. Saját öröklétet teremthetnél!

Csak mesélt, mesélt – hogyan esett pár napos kómába egy karambol során, hogyan látta kívülről a levett, romlandó húsköpenyét – arról, ahogy rájött, megszüntetheti az időt, éveket zsúfolhat egy másodpercbe, és arról, hogyan tanulta meg tudatosan előhívni és használni a testen kívüli utazást.

Aztán a pergamenekről beszélt, több ezernyi van belőlük az üzletben elszórva, a könyvek lapjai közé rejtve – ha bejön egy vásárló, akin látja az érdeklődést, előadja a nagy számot – kis beszéd, kis csevej, aztán, ahogy kiismeri kissé a vásárlót, jöhet a másodpercbe bújtatott örökkévalóság – kielemezi a vendég jellemét, sorsvonalait, so-

ká-soká latolgatja a mikénteket, majd a testébe visszatérve, lusta mozdulattal rábök az éppen megfelelő pergament rejtő könyvre.

- Zseni biznisz – csikorgattam bőszen a fogam – de ha ilyen frankó, miért ebben a lyukban bújkál? Miért, hogy úgy fest, mint egy narkó-jajos junkie?

A könyvkupec szája szinuszra görbült, úgy vigyorgott.

- Az idő olyan, mint a narkó, egyre több és több kell belőle, csak ülsz, a beleid hozzáhegesednek az összenyomódott hasfaladhoz, lábad közt pók sző hálót, vadászik, zabál, ürít, párzik és elpusztul, de toszol rá! – évszázadokat habzsolsz fel, a millió éves tudatod pedig a maga alkotta világokban kering... Ahogy a narkósok teste, úgy szikkad ki a pszichéd, táplálsz magadban az idegent, az időéhséget – neked annyi! – megunod a valóságot, a legaberráltabb szuvenírek gyűjtését is, nem hoznak lázba már ezek a fotók sem... nem áll fel a farkad, a fogaid sorra kihullanak, a beled perisztaltikája leáll, köpsz az emberekre, a lakbérre, míg a háziúr fel nem nyalábol és ki nem dob, mert ezt a szarrá aszott testet még egy gyerek is felemelhetné... tudod, hogy dögvóráson vagy, halnod kéne, de nem mersz... még, még időt!

Az antikvár teljesen bezsongott, köpködte a szavakat, karja pörgött, mint a szélmalomlapát – megölsz, ugye, megölsz? – azzal belém csimpaszkodott, szottyadt ajkai közül nyálfonál csüngött alá – érthetetlen habarék-nyelven vonított, lábai a padlóra sodort pergameneken tiportak, hirtelen kavarodott örületében ide-oda dobálta magát, egymás után döntve fel a könyvek tornyait.

Gőz se, hogyan történt – ő verte le a petrót vagy én, ahogy szabadulni igyekeztem tőle – a láng belenyalt a csontszáraz papírkötegekbe, és mire lerugdostam magamról a főszer, égett az egész hóbelevanc.

Tűz van! Tűz van! – rég kihalt nyelveken gördült a kiáltás végig az utcán – számár ordított, kölkök visongtak, az önkéntes tűzoltó egyesület tagjai, kik békeidőkben olyan frankón domborítottak egyengönceikben, egyszerre szívódtak fel – a kéziratok meg, ó, anyám! sorra gyulladtak, Plutarkhosz és Arisztotelész, Diodórosz és a gnosztikus evangéliumok – és velük lángol a beteges junkie, égett a haja, a köpenye – ahogy pernyét köpködve, ingem ráncaiban évszázados kéziratok foszlányaival kiugrottam az ablakon, nyakamban üvegcserep és a fa keret, még hallottam Teiressian eszelős vihogását.

Nincs mit ragoznom – végül összeterelték a tűzoltó-bandát, megfékezték a lángokat, és a hamu-hegyek alól előkaparták Cartaphilus összezsugorodott, szénszínű tetemét. Véletlen baleset – szajkózták az esetet felkapó lapok, véletlen baleset – csak én nem vagyok biztos ebben.

Egy idő után az agyamba rágta magát a gondolat – ha az antikvár valóban kiszámította a jövőt, láthatta a jövőmet is – Alla barátja, a hú lovag majd bosszút áll! – belekalkulálhatott a számításaiba, mint a Halál Angyalát, aki véget vet életének és förtelmes, mohó időéhségének.

Vers

Ha meghalok

Vass Sándor

Mire egykor büszke voltam,
Amit csak magamban láttam:

A nap, a hold, a csillagok
- Enyém lesz, ha meghalok.

Büszkeségem, teljességem,
Szerelmem – versben s zenében.

Éjszakák és nappalok
- Enyém lesz, ha meghalok.

Többiekől különcségem
- Mikor égtek, dideregtem -,

Körteremben egy sarok
- Enyém lesz, ha meghalok.

Nyíllal tűzdelt céltábláim,
Éles torkú hiénáim,

Gúnytól csepegő gyilok
- Enyém lesz, ha meghalok.

Szabad lelkem – nagy fantaszta,
Sült bolond: a vihar hozta.
Mennydörgés és villámok!
- Enyém lesz, ha meghalok.

Akárhonnan is nézem,
Csak elvesztem életem.
De:
Jól kiismert kőarcok,
Gúny, alázat, por, piszok,
A név, melyet kiáltok,
S melyre választ nem várok,
Gyűlölettel telt marok,
Ég-káromlás, ős-szitok,
Ördögök és angyalok,
Démonok és kerubok,
Örömök és bánatok
- Mind enyém, ha meghalok!
Nem tudod, mit én tudok...

Lidércfény

– honnan, miért, hogyan, s merre

Jimmy Cartwright

A SpiritArt Egyesület lapjának indulása előtt kaptam felkérést a tisztelt főszerkesztő asszonytól, mint a Lidércfény főszerkesztője, hogy írjam le néhány szóban, miért is készítem én tulajdonképpen a Lidércfényt. Felvetette, hogy írhatnék arról is, milyen problémák merültek fel, illetve milyen öröm ért ennek a tevékenységnek a kapcsán. Mivel jelen kiadvány egyik kitűzött célja, hogy kendőzetlenül az olvasó elé tárja a szerkesztőség, a külsős kollégák gondolatait, így én is őszintén leírom, honnan és miért jutottam el a Lidércfény szerkesztéséig, illetve manapság hogyan készül az AKF. A végén szót ejtek arról is, milyen megalomán tervek jutottak az évek során eszembe.

Ha röviden szeretném megfogalmazni a választ a fenti kérdésekre, csak ennyit mondanék: azért csinálom, mert szeretem, és mert meg tudom csinálni. Persze a valóság – mint általában – ennél árnyaltabb.

Önéletrajzi részlet, avagy Jimmy kezdeti lépései a bolygóútz felé

Ha végigtekintek az eddigi életemen, valahogy azt látom, ide, a Lidércfényhez vezetnek a szálak. Maga az irodalom már kora gyermekkoromban érdekelt, sokat olvastam, majd az általános iskola felső tagozatában különböző önálló történeteket fabrikáltam. Ez részben annak is köszönhető volt, hogy a kötelező iskolai fogalmazások kapcsán rendre mindenféle dicséreteket kaptam, részben pedig úgy gondoltam, hogy én is tudok az olvasott történetekhez hasonlókat írni. Már akkor is az volt a tervem, hogy ha megnövök, kiadványokat fogok készíteni. Ez olyannyira úgy volt, hogy már akkor kitaláltam pár cégnevet, amelyek illettek a különböző kiadványokhoz (képregények, könyvek, újságok). Mindez akkor egy korabeli képregényem kapcsán csúcsosodott ki (ami a Filomax címet viselte, s amely 2 és fél számot ért meg, mindösszesen 4 és fél példányban). Emlékszem, hogy a kiadványkészítésen túl már akkor is foglalkoztatott a rádiózás, (leginkább a B. Tóth László

vezette Poptarisznya, és a Nagy Feró által vezetett Garázs című korabeli rádióműsorok hatására) és a vizuális műsorkészítés gondolata.

Aztán a kilencvenes években, a helyi műszaki középiskola padjait koptatva komolyabban megismerkedtem a számítástechnikával, és úgy éreztem, egy egészen új világ vár arra, hogy felfedezzem. A játékok, a programozás, és a kötelező tanórai munkák mellett belemélyedhettem különböző grafikai programokba, szöveg- és kiadványszerkesztőkbe. Órákat el tudtam bíbelődni a News nevű DOS-os programmal, amiben újságot lehetett készíteni, és a különböző látványos betűtípusok mellett sokféle grafikai illusztrációt is tartalmazott. Később beletanultam a Windows-on futó Word-be, amivel szintén készítettem néhány újságmintát, meg egy-két illusztrált szerepjátékos kalandmodult.

Közben persze telt az idő, dolgozni kezdtem, ahol már hivatalosan kellett foglalkozni különböző kiadványokkal (névjegykártyákkal, könyvekkel, szakdolgozatokkal, diplomamunkákkal, szórólapokkal, információs füzetekkel, heti-, havilapokkal), így beletanultam a profik által használt kiadványszerkesztő programok használatába.

Azért mindeközben a hobbi, az írás megmaradt, így a középiskolai években, egy ba-

rati társaság által készített lemezújságban, a NYÚSZ-ban is érdekelt lettem, részben, mint író, részben, mint grafikus (kezelőfelület, háttérképek), részben, mint zenész (háttérzenék). Ennek megszűnése után vágtunk bele egy számítástechnika klub működtetésébe, amelynek egyik fő csapásiránya egy új lemezújság, a NeOLógia készítése volt. Ennek készítése során szintén a fent felsorolt tevékenységeket végeztem. A különbség a kettő között talán annyi volt, hogy ezt egy kicsit már komolyabban vettük, mind az elkészítését, mind a tartalmát illetően. Aztán az ezredfordulót követően több okból kifolyólag végül ez is megszűnt, s némi szünet következett.

2003 novemberében azonban új korszakot kezdtünk, s publikussá tettük az előtte már hónapok óta készülő Lidércfény Online első verzióját. Őszintén szólva akkoriban egyikünk sem gondolta, hogy 2013-ban még létezni fogunk. Egyre másra jelentek meg, majd tűntek el a különböző amatőr irodalmi kezdeményezések az interneten, ami nem igazán volt biztató. Ám a mocsár, és a benne élő lények szívósak és kitartóak, s ahelyett, hogy őket nyelné el a feledés, ők szippantanak magukba másokat, hogy életben maradjassanak. (Lásd a témában pl. Mesterem: Iszapvampír című remek költeményt.)

A Lidércfény keletkezésének tudománytalan okai, s néhány közjáték

Miért vágtunk mégis ebbe bele? Kezdetben a cél csak az volt, hogy megőrizzük a NYÚSZ – NeOLógia vonalat, s az azokban közölt, még vállalható írásainknak, grafikáinknak újabb platformot teremtsünk. Persze egyúttal nyitottak voltunk más amatőr alkotók felé is, így több helyen, más irodalommal foglalkozó oldalakon meghirdettük, hogy van egy ilyen új, Lidércfény Online nevű dolog, ahová szeretettel várjuk a különböző alkotásokat. Feltett szándékunk volt a sokszínűség, a minél szélesebb paletta bemutatása, nem korlátoztuk igazán sem a témákat, sem a műfajokat, sem a zsánereket, hiszen mi magunk is sokféle dolgot alkottunk, s alkotunk a mai napig. Talán ezért is lett népszerű a Lidércfény, s emiatt maradhatott ilyen sokáig élet-

ben. Persze voltak olyan vélemények is, hogy elég nagyok a lyukak a szűrőnkön, s olyan dolgokat is megjelentetünk, amihez ők bottal sem nyúlának.

Itt meg kell jegyeznem, hogy eddigi tapasztalatunk alapján az amatőr irodalomban alkotóknak igen sok változata van. Létezik ugyebár a teljesen kezdő, aki az első megírt novellájával, versével (regényével) keres fel különböző irodalmi oldalakat, társaságokat. Aztán vannak, akik már írogattak az asztalfióknak, és – sokszor komoly küzdelmek árán – összeszednek annyi bátorságot, hogy az általuk jónak tartott alkotásaikkal megkeressenek valakit. Ennél egy fokkal jobb, amikor az alkotó családja, barátai már olvasták a műveket, és biztatják a delikvenst, hogy próbáljon szerencsét. Vannak a magabiztos „én már mindent tudok” típusú alkotók, akik több esetben rettenetes, olvashatatlan dolgokkal állnak elő. Aztán léteznek olyanok is, akik komolyabban veszik az írást, még ha az hobbi is; utánajárnak az adott témának, igyekeznek betartani a helyesírás szabályait, írástechnikával foglalkozó könyveket olvasnak, pályázatokon vesznek részt, íróklubok, scriptoriumok tagjai. És akkor még ezek össze-vissza keveredő változatairól nem is tettem említést. Szóval nem egyszerű ebben a világban eligazodni, nem lehet tudni, hogy „miből lesz a cserebogár”, kiből lesz félprofi, vagy akár profi író, hogy az épp aktuális olvasóközönségnek mi az ami megtetszik, s mi az, ami nem. Kezdetben talán ez a Lidércfénynél nem is volt így kimondva, sőt, tulajdonképpen mindenkinek örültünk, mindenkit szeretettel fogadtunk, még ha az írása nem is volt épp jónak mondható. Ám az évek alatt megtapasztalhattuk, hogy a kezdeti, sokszor gyermeteg próbálkozásokból hová lehet fejlődni, pusztán csak azáltal, hogy az alkotó nyer egy-egy kis önbizalmat abból, hogy olvassák, véleményezik a műveit. Igenis, ez sokakra ösztönzőleg hat, hogy egyre jobbat alkossanak. Lehetőségeinkhez képest igyekszünk segíteni, előre lendíteni azokat, akiken látjuk az elszánást, például azzal, hogy beválogatjuk a versét, prózáját az épp aktuális AKF-be (Lidércfény amatőr kulturális folyóirat), vagy

korrekt szakmai kritikát fogalmazunk meg a beküldött művére. Sőt, egy időben futott az AKF-ben és az oldalon is egy Kreatív Írásműhely elnevezésű cikksorozat, ami különböző általános szempontok alapján igyekezett jó irányba terelni az ifjú irodalmárokat.

Persze, aki igazán komolyan gondolja az irodalommal való foglalkozást, az nyilván nem csak a Lidércfényen publikál, hanem minden más alkalmat is megragad, aminek természetesen mi is örülünk. Itt van közülük néhány példa, szigorúan ABC sorrendben: Bódai-Soós Judit (mára öt önálló kötettel rendelkezik), Craz (Varga Tamás József – a Nyakonöntött Próbagoblin Szolgáltatóház fővállatója, a Karcolat szerkesztője, valamint rengeteget segít(ett) a Simagöröngyösi zombi apokalipszis létrejöttében, nem csak novellák megírásával), Cyrus Livingstone (Losonczy Attila – Tavaszról a télbe c. elbeszélése megjelent a Sár, vér, levendula c. novelláskötetben, írt egy közös novellát Crazzal az első zombis kötetbe, és felkérésre irodalmi beszélgetéseket vezet.) Mab Tee (Czövek Andrea – kétnyelvű irodalmár (magyar-német), s mindkét nyelven jelentek meg számos helyen művei),

Maggoth (Bukros Zsolt – nagyon aktív, majd minden pályázaton indul, s számos helyen jelent már meg novelláival, többek között Simagöröngyösön is...), Mickey Long (Rákosi Miklós – remek tollú író jó humorérzéssel, legutóbb az Oligarcha vérvonala című MU novelláskötetben jelent meg egy önálló és egy Maggoth-al közösen írt novellája, de ő is ismerős lehet zombis témában.) Nibela (Puska Veronika – ő már külföldön is vehetett át nívós irodalmi díjat), Sigynnae (Scholtz Róbert – nemrég jelent meg első önálló, történelmi kötete 64 vármegye címmel, és több remek illusztrációja jelent meg régebben az AKF-ben) Zspider (Fazekas Zsolt – az írás mellett képregénykészítéssel is foglalkozik a Random Virtuális Képregénymagazinnál.)

A 2003-as év azért is tűnt jó választásnak a Lidércfény elindítására, mert abban az évben jelent meg a Cherubion kiadó gondozásában a 100 mini fantasy történet, melyben szerénységem is képviseltette magát egy rövidke szösszenettel (amelynek egyébiránt több fontos momentumát öcsém kreativitásának köszönhetem). Nem mellesleg 2011-ben Bíró Szabolcs (a Historium kiadó alapítója, vezetője) azt írta a kötetéről, hogy kamaszkorának egyik meghatározó olvasmányélménye volt, pedig nem is igazán kedveli a fantasyt – bár ezt én akkor természetesen még nem tudhattam. Szóval ebből a lényeg az, hogy már elmondhattam magamról, megjelentem egy hivatalos kiadványban, tehát tudom, mitől döglök a légy, így formálhatok jogot arra, hogy mások munkáit minősítsem, de legalábbis eldöntsem bizonyos szempontok alapján, jó-e, vagy sem. Nyilván ez tíz év távlatából bődületes hülyeség, de hát egyszer fiatal az ember. A további lökést és lelki erőt az adta, hogy 2004-ben Kaiser Rudolf (alias Anonymus (R.) Chynewa) írótársammal megjelentünk az Új Galaxis 3. számában egy novellafüzérrel, az utolsó 40 oldalon. Azt hiszem, nem kell mondjam, miénk volt a világ! (A dologhoz persze hozzátartozik, hogy eredetileg a Preyer Hugó novellapályázatra küldtük be, ám ott nem ért el helyezést, de Ambrus Attilának nagyon tetszett, így kerültünk be az akkor még általa szerkesztett ÚG-ba.) A Li-

dércfény alkotóinak névsora pedig lassan, de biztosan gyarapodott, ami megalapozta az oldal sikerét, ám természetesen felvetett néhány problémát is.

Gondok, problémák, siralmak

Kezdődött ugyebár azzal, hogy a legkülönbébb minőségű írások érkeztek be, tehát fel kellett tennünk magunknak a kérdést, hogy miként viszonyuljunk az ismeretlenek által küldött művekhez. Az biztos volt – már a kezdetek előtt –, hogy mindenképpen korrektúrázni fogunk, vagyis a tartalom megváltoztatása nélkül kijavítjuk a helyesírási hibákat, elütéseket, stb. Azt azonban akkoriban nem vállaltuk – nem is voltunk ilyesmire felkészülve –, hogy minden egyes írást komoly szakmai kritikával illetve, úgymond visszadobjunk az alkotónak, hogy ilyen és ilyen hibák vannak a szövegben, ezt és ezt így és így javítsd ki, s akkor majd talán foglalkozunk vele. Ekkor alakult ki az a hozzáállás, hogy csak tényleg a nagyon vállalhatatlan alkotásokat nem jelentetjük meg, a többitől pedig döntsenek az olvasók. Az idő múltával pedig úgy láttuk, végül is jól döntöttünk, mert voltak olyan alkotások, amik nekünk nem tetszettek, s ha nem az lett volna a cél, hogy mindenkinek egyenlő publicitást adjunk, nem is foglalkoztunk volna vele, ám az adott művek másoknak viszont bejöttek, rendre kapták a dicséreteket. Később felfedeztük, hogy ezek egy része bizony korosztályos, generációs probléma – nem egészen értettük már ugyanis a tizenéves fiatalok gondolat- és lelkivilágát. De ez volt a szép az egészben, hogy a műveik által beleláthatunk azokba, és végül mi is megértettük, hogy az adott vers miért is tetszik a hasonló korosztálynak, vagy a második gyermekkorukat élő idősebbeknek.

Az oldal indulásakor volt néhány technikai problémánk is, elég nehézkesen lehetett a műveket feltölteni (kellett hozzá némi informatikai ismeret, és egy kis gyakorlat), mivel az oldal maga még nem kezelte le sem azt, hogy az alkotók maguk tölthessék fel a beküldendő alkotásaikat – ezért kaptunk naponta akár 8-10 e-mailt is, amiben novellákat, verseket küldtek –, sem azt, hogy mi szerkesztők köz-

vetlenül az oldalról ugyanezt megtehessek. Az e-mail-ek kezelése külön mizéria volt, különösen, amikor minden elérhetőségünkön megkaptuk, és néhány nap eltéréssel kitettük ugyanazt. Ez volt a hátulütője a Kapitány által fejlesztett motornak, viszont az akkori internetes férgek, egyéb károkozók nem bírtak vele. Ma már a harmadik generációs Lidércfény motor dolgozik az oldal alatt Kapitány jóvoltából (ha jól számoltam a különböző verziókat), ám tudomásom szerint még számos ötlet nincs megvalósítva. Viszont a fenti gondok megoldódtak, ma már bárki beküldheti az alkotását egy rövid és egyszerű regisztráció után az oldal megfelelő funkciójával, s a szerkesztők is ugyanígy hozzá tudnak férni a beküldött írásokhoz, hogy korrektúrázzák, majd megjelentessék.

Érdekes módon a 2006-2008-as időszak között rendre kialakult egy-egy csörte néhány alkotó és a szerkesztők között, annak ellenére, hogy a kezdetektől megfogalmaztunk bizonyos alapelveket, amelyekben lefektettük, milyen témákkal nem kívánunk foglalkozni az oldalon. Ezek már akkor is megtalálhatóak voltak a főoldalunk alján. Ilyen volt többek között a politika minden formája, valamint mások vallási nézeteit sértő írások, társalgóbejegyzések, hozzászólások. Ennek ellenére 2006 nyarán komoly vitába keveredtünk egyik alkotónkkal, mivel úgy állította be a benne kialakult vallási képet, hogy minden más azon kívül úgy ahogy van, igencsak megkérdőjelezhető, vagy nem is igaz.

Aztán 2007 februárjában egy másik, kezdetektől nálunk publikáló alkotóra kellett rászólni, mert ha kellett, ha nem, az élő fába is belekötött, ráadásul sok esetben értelmetlenül, és huzamosabb idő óta. Tehát nem építő jellegű, ám negatív kritikát, hozzászólást, társalgóbejegyzést írt, hanem csak úgy – csúnya, de plasztikus kifejezéssel élve – odaköppött néhány keresetlen szót.

Úgy egy évvel később, 2008 márciusában újra meg kellett szólítani általánosságban a kommentelőket, mert kezdtek eléggé elmenni a személyeskedés irányába.

Ami ezekben a rendhagyó volt, hogy az ilyen a vitákat lényegében nyíltan folytattuk le, a

Társalgó Nyílt levél című témakörében. Volt persze néhány ember, aki ezt kifogásolta. Bár a leírtakat igyekeztünk vállalható formában megfogalmazni, azért mégis került bele pár olyan mondat, aminek éle is van a mondanivalóján túl. A célunk ezzel a nyílt levelezéssel az volt, hogy a közösség lássa, akadnak ilyen emberek is, mi pedig a közösség érdekében nem annak háta mögött cselekszünk. Azt szerettük volna, hogy ismerjék meg az aktuális problémával (problémakörrel) kapcsolatos gondolatainkat, a miérteket. Utólag visszakéntve ez nem volt rossz stratégia, mert azóta sem fordult elő még hasonló sem. Egyébként mindezek a mai napig megtalálhatóak a régi oldalunkon.

Néhány éve azonban egy egészen új, s számunkra teljességgel érthetetlen jelenség ütötte fel a fejét. Ez pedig az, hogy időről időre érkeznek olyan kérések – a legtöbb esetben mindenféle indoklás nélkül –, hogy vegyük le a műveit az oldalról. Amióta ugyanis mi alkotunk, illetve valamilyen szintű nyilvánosságra kerül az, amit írunk, azt felvállaljuk a kezdetektől, még akkor is, ha ma már nem egészen, vagy egyáltalán nem úgy gondoljuk, érezzük. Akkor, abban az időszakban olyanok voltunk, az hozzánk tartozik, s valahol mélyen még mindig a részünket képezi. És akkor ehhez képest kapunk ilyen kéréseket, hogy „szeretném ha levennék”, mi meg nem értjük, hogy miért. Persze szerzői jogi szempontból nincs ezzel probléma, tisztában vagyunk vele, sőt, több esetben (pl. a pályázatok kapcsán) ki is hangsúlyozzuk, hogy az írás közlésének minden joga az alkotót illeti, és dönthet úgy is, hogy akár az összes művét eltávolítja / eltávolíttatja az adott oldalról. De ilyen esetben az önmagában nem indok, hogy „örülnék neki”, „fontos lenne”, meg ehhez hasonló. Véleményem szerint azért elvárható volna, (és minden esetben meg is kérjük az illetőt) hogy ilyenkor indokolja meg néhány mondatban – akár egy nekünk küldött, nem publikus, személyes e-mailben – miért kéri ezt. Hiszen vannak kapásból érthető indokok, pl. ha valamit pályázatra szeretne nevezni, és kritérium, hogy az írás még az interneten sem jelenhet(ett) meg.

Arról azonban már szeretnek elfeledkezni (vagy lehet, sokan nem is tudják, bele sem gondolnak), hogy ami egyszer az internetre felkerül, az bizony nyom nélkül soha el nem tűnik. Biztosan lesz legalább egyvalaki, aki lementi magának, idézetként felteszi máshova, belinkeli. A keresőszolgáltatások (Google, Bing, Yahoo, csak hogy a legnagyobbakat említsem) ráadásul bizonyos időközönként csinálnak mentéseket egy-egy látogatottabb oldalról, dokumentumról. Sőt, vannak olyan speciális programok is, amelyek egy adott pillanatban lementik az internet egyes részeinek teljes, aktuális tartalmát. Így lehet pl. már évtizedekkel ezelőtt megszűnt weboldalakat felhelyezni, és a mai napig böngészni.

S akkor azt még nem is említettem, hogy az idén hetedik évfolyamát jegyző AKF-ben megjelentetett írásokkal mit kezdjünk a fenti esetekben... Nyilván nem fogjuk az adott számokat átszerkeszteni, meg egyébként is, van számos nyomtatott, PDF-ben lementett példány, és hogy örültek akkor a megjelenésnek, mi meg annak örültünk, hogy ők örültek. Szóval ez így alapból kissé érthetetlen számunkra.

Aztán volt olyan is, hogy egy alkotónkat (többek között az AKF-el) arra ösztönöztük, hogy saját kiadványokat hozzon létre, s ennek mi örültünk is. Később meg is kaptuk tőle, hogy ők két év alatt mit értek el, (több kiállítást rendeztek, hivatalos csatornán terjesztett, megvásárolható kiadványokat adtak ki, stb.) és értetlenkedett, hogy mi meg miért nem. Azonban látni kell, hogy mi még talpon vagyunk (idestova tíz éve), őket meg időközben elérte az anyagi csőd, mivel a vártnál kevesebben vásárolták a kiadott magazinjaikat.

Holtpontokon átlendítő örömteli események

Nézzünk még mindig egy kicsit a múltba, s a negatívumok után lássuk, mik voltak azok a dolgok, események, amelyek az esetleges holtpontokon átlendítettek bennünket. Még egy évesek sem voltunk, amikor 2004 nyarán úgy döntöttünk, találkozót szervezünk a szerkesztők és alkotók között. Ezt még három alkalommal ismételtük meg

(2005-2006-2007-ben), aztán más irányba fordultunk. Az történt ugyanis, hogy a találkozókon afféle szűk baráti körben ettünk-it-tunk-beszélgettünk, alkotók nemigen jöttek – tisztelet a kivételeknek – viszont jól éreztük magunkat. Persze szóba került a Lidércfény jelene, jövője, jól kitárgyaltuk, miket lehetne még csinálni. Ha jól emlékszem, itt vetődött fel közösségileg először az ötlet 2006-ban, hogy valami papír formátumú anyagot is ösz-

szedobhatnánk – ebből lett később az AKF, s ez a kiadvány nyitott számunkra több lehetőséget is. Emlékeim szerint még olvasói, alkotói részről (talán Fuvallattól kiindulva) is foglalmaztak meg korábban igényt nyomtatott megjelenésre.

Amire először lehetőségünk nyílt a kiadványunk kapcsán, hogy részt vehettünk az I. Civil Téren 2007 késő tavaszán. A rendezvény lényege az volt, hogy a városban, ill. a környéken működő civil szerveződések bemutatkozhassanak. Természetesen a helyi televízió is kint volt, és minden megjelenttel – így velünk is – készített egy-egy rövid interjút. Ezt a rendezvényt 2008 májusában újra megrendezték, kissé átgondoltabban, s mi ismét ott

voltunk, és ismét válaszoltunk a városi tv riporterének kérdéseire.

2008 júniusában írtuk ki második pályázatunkat. A pályázat feltétele az volt, hogy szerepeljen az alábbi elemek közül legalább egy a történetben, vagyis: zombi, robot, traktor, béka. Azt hiszem, ez a pályázat alapozta meg a többi általunk kiírt megmérettetés stílusát is. Az ötlet egyébként Kapitánytól származik, aki egy számítógépes játékpályázat kapcsán jutott erre a gondolatra. Ott ugyan a zombi és a robot mellett kalóz és nindzsa szerepelt, mint a játékok népszerűségi mutatója, ám, mivel ez utóbbi kettő nem igazán öshonos Magyarországon, így a helyi adottságok függvényében a traktort és a békát helyeztük előtérbe, mint utólag kiderült, jó érzékkel. Azóta minden évben kiírtunk legalább egy pályázatot, így idén már a nyolcadiknál tartunk. A pályázatokat egyébként részben kíváncsiságból, részben az oldal és az AKF népszerűsítésére találtuk ki. Kíváncsiságból azért, mert szeretnénk volna megtudni, vajon vannak-e olyanok, akik jobban írnak, mint amit az oldalunkon megszoktunk, vagy épp a nálunk publikálók egy megmérettetésen jobban teljesítenek-e. Hogy őszinte legyek, a felhozatal elég vegyes a mai napig. A pályázataink hatására egyébként szinte minden évben van néhány nevező, akik aztán később is küldenek be nekünk pályázattól független műveket.

Szintén 2008-ban ért bennünket az a meglepetés, hogy az első Egy Fantasztikus Napra meghívást kaptunk a szervezőtől, az Ammerúniás Berke Szilárdtól, akinek nagyon tetszett az AKF, és a kilencvenes évek számomra is sokat jelentő Bíborhold / Holdtölte és Rúna magazinjaihoz hasonlította. Naná, hogy ezzel igazolva láttuk a törekvéseinket, és újult erővel folytattuk az elkészítését. A rendezvényt még 2009-ben és 2010-ben is megrendezték. Bár a 2009-es „sztárvendége” Nemes István volt, és itt leplezték le első ízben a Cherubion kiadó új logóját egy Szendrey Tiborral történt beszélgetés után, valahogy nem tolongtak az érdeklődők. Ekkor már lehetett sajnos látni a különböző SF-el (jelen értelemben mint spekulatív fikció) foglalkozó szerveződések törésvonalait. A 2010-es még ennyire sem si-

került, viszont a megjelent kevesek igen komoly és átfogó képet kaphattak egy barátira sikerült beszélgetés során a könyvkiadás hazai helyzetéről, majd két igen tehetséges író is bemutatkozott. Ez követően pedig esett pár szó a simagöröngyösi zombi apokalipszistról is, újabb potenciális alkotókat megnyerve az akkor még csak tervezett novelláskötethez.

Ám azért a Lidércfény részéről egyáltalán nem lehet rosszat mondani a 2010-es évről, hiszen ekkor jutottunk el a legtöbb helyre: a Hungarian Star Wars klub 30 éves A Birodalom Visszavág megemlékezésére; a Távoli Világok Arcai szerepjátékos rendezvényre, a Szíriusz SF napokra, a HungaroCon-ra. A Szíriusz SF-napokon kellemesen elbeszélgethettünk Fazekas Attila képregényrajzolóval, mi több, segítettünk neki megtalálni egy régi, időutazós könyvet, melyet már régóta keresett, s fontos volt neki egy készülő munkájához. A HungaroCon-on rövid interjút készíthettünk Farkas Bertalannal, és egy hosszabbat Nemere Istvánnal is. Szóval azt ki lehet jelenteni, hogy a Lidércfény eddig leg-sikeresebb éve volt a 2010-es. Mindezt igyekeztünk a lehető legjobban dokumentálni, a technikai lehetőségeinkhez képest. Fotókat, videókat, hanganyagokat rögzítettünk, és beszámoltunk mindezen eseményekről az AKF aktuális számaiban.

Konkrétan az AKF-ről

Pontosan nem tudnám megmondani, mikor lett a papír alapú Lidércfény kósza ötletéből egy olyan terv, amire azt mondtuk, hogy akkor innentől kezdve csináljuk. Azt tudom, hogy 2007 januárjában előálltam egy igen kezdetleges, 10 példányban kinyomtatott, A/4-es méretben elkészített, 4 oldalas „amatőr kulturális antológiával”, amit a szerkesztők és barátok kezébe nyomtam. A szerkesztőség többi tagja pedig azt mondta, zsebből megfinanszíroz valamennyit, így 25, 50, 75, s végül átlagosan 100 példányban terjesztettük a harmadik számtól már „Lidércfény amatőr kulturális folyóirat”-nak keresztelt lapot. Voltak persze kételkedők, akik azt mondták, hogy hosszú távon egy ilyen félbe hajtott A/3-as valamivel nem megyünk sokra, de szerencsé-

re a harmadik számtól kezdve már minimum 12 oldalasak voltunk, a hatodik szám pedig 20 oldalas, igaz, teljes mértékben a Star Wars univerzumnak alárendelve. Aztán a tartalomtól függően 12-16-20-24 oldalas AKF-ek készültek az első évfolyamban. Az AKF alapvető koncepciója az volt, hogy papíron jelenjenek meg az oldalon szereplő jobb, minőségibb írások, ezzel is elismerve az adott alkotó teljesítményét, illetve ösztönözve a további alkotásra. Cél volt még az is, hogy legyen hol megjelentetni a pályázatok díjazott novelláit, valamint olyan hosszabb írásokat, amelyekhez elengedhetetlen a képi illusztráció a jól érthetőség miatt. Érkeztek hozzánk eleve sorozatnak indult novellafüzérek is, ezeknek is szeretnénk volna teret adni. Ez a koncepció természetesen a későbbiekben változott, kibővült, hiszen elkezdtünk időről-időre visszatérő rovatokkal jelentkezni, úgymint könyvajánló, zenerovat, filmrovat, beszámoló, történelmi rovat, konspiratológia. Itt meg kell jegyezni, hogy a könyvajánló eléggé kinőtte magát, és 2012 februárja óta külön oldalunk is van erre (<http://www.fantasybooks.hu/>), amelynek köszönhetően pl. az Alexandra Kiadó rendszeresen küld nekünk recenziós példányokat bizonyos zsánerekben. Időnként megkérdezzük, mennyi időbe kerül és hogyan zajlik egy-egy szám összeállítása. Igazság szerint ez tartalomfüggő, de ha azt mondom, hogy általában két hétvége rámeleg, akkor nem nagyon trafálok mellé. Először is ki kell választani az oldalról, hogy az adott hónapban (pontosabban a legutóbb kiadott számtól a következő zárásáig) mely novellák és versek azok, amelyek vannak olyan jók, hogy bekerülhessenek az AKF-be. Nyilván, ezeket (is) el kell olvasni. Aztán be kell várni azokat az írásokat, amelyeket kifejezetten az adott számba szánunk az alkotók. Ezek általában zenerovatok, könyvismertető, aktuális évfordulókkal foglalkozó írások. 2012 decembere óta Crazal is kell egyeztetni, hogy az általa koordinált Nyakonöntött Próbagooblin Szolgáltatóház olvasótermébe beérkezett írások közül mit javasol megjelentetni. Aztán adott esetben meg kell írni a beszámolót, amit a többiekkel le kell egyeztetni, és időnként az általam fel-

ügyelt rovatokat is meg kell írnom. Ezt követően „bedobálom” a lapunk körbe az összegyűlt anyagokat, hogy lássuk, milyen terjedelmet tesznek ki. Ha mindez megvan, és a tervezett oldalszám is stimmel, akkor elküldöm a kéziratokat Kapitánynak, hogy korrektúrázza ki, majd a visszaküldött, javított anyagokat kicserélem a lapunk körbe. A zárás napján (általában vasárnap kora délután) összegyűlünk, és mindent a helyére rakunk, az illusztrációktól kezdve az elválasztásig. (És akárhányszor átnezzük, utólag mégis mindig találunk benne valami hibát. :)) Tehát az AKF készítésének lényegében ez a rövid és tömör folyamata. Amivel a kezdetekben és jelenleg is küszködünk, azok az illusztrációk. Az induláskor szerettük volna, ha minden esetben saját

borítót, saját belső illusztrációkat tudunk megjelentetni. Ez addig működött is, amíg öcsémnek (WhiteRaven) volt ráérő szabaddéje, hogy a bátyja „idióta” kéréseit teljesítse. :) 2008-ban keresett fel bennünket Sigynnae, aki vállalta, hogy ha előzetesen küldünk neki novellákat, akkor azokhoz készít illusztrációkat. Ez jó ideig működött is, aztán valahogy mindenkinek egyre több elfoglaltsága akadt,

és sose tudtunk időben illusztrálandó írásokat küldeni. Persze attól még a jó kapcsolat megmaradt, s később már nem csak rajzokat, hanem írásokat is kaptunk tőle. Mára már szinte beletörődtünk, hogy az illusztrációkkal folyton hadilábon állunk (bár végül is HQ vagyunk, vagy mi a szösz. :)). Viszont így jórészt rá vannak kényszerítve az olvasók, hogy a saját fantáziájukkal illusztrálják az olvasott novellákat, ami még lehet, hogy jobb is ebben az elelektronikusodott világban, ahol már szinte mindenhol csak ikonokat kell böködni.

A szöveges tartalommal lényegében sosem volt problémánk szerencsére. Az elvárt minimum mennyiséget mindig tudjuk hozni, sőt, időnként azon kell agyalni, hogy az adott hónapra összejött írásokból mit tegyünk át a következőre. Amit még talán problémának lehet mondani, az az, hogy elég kevés visszajelzést kapunk az AKF-el kapcsolatban. Persze látjuk a letöltéseket, meg ha késünk egy kicsit, akkor már kérdezik páran, hogy miért nincs még, mikor lesz. De konkrét véleményt, hogy ez a szám most jó lett, vagy nem lett jó, mi tetszett benne, vagy mi nem, igen ritkán kapunk. Mi úgy gondoljuk, nem állunk senki fölött, csináljuk mert szeretjük, tehát nyugodtan lehet véleményt formálni az AKF-ről. Ennek ellenére időről-időre megkeres bennünket valaki, hogy bemutathatná a lapot, vagy van valamilyen ötlete, amit az AKF-ben szeretne megvalósítani. Ebből végül is azt a következtetést szűrhetjük le, hogy azért annyira rosszul nem csináljuk. :) Ami azonban valódi problémát jelent (s ez meglátásunk szerint általánosságban is így van), azok az anyagiak. 2007 januárjától 2011 decemberéig képesek voltunk saját zsebből finanszírozni az AKF nyomtatását, átlag 100 példányban. 2012 januárjában azonban sajnos olyan fájó döntést kellett hoznunk, amellyel elvetettük a nyomtatott példányokat. Olyan mértékben megemelkedett ugyanis a papír ára, illetve a környezetvédelmi termékdíj (hogy a hétköznapi megélhetésről ne is beszéljünk), hogy végül be kellett lássuk, nem fogunk bírni vele. Így maradt a PDF formátum, illetve a pályázók részére kinyomtatott példányok, meg az a néhány szám, amit önköltségi áron továbbadunk a lelkes olvasóinknak.

Személyes gondolatok a Lidércfény egészéről

Közel tíz év eltöltése az amatőr irodalomban, azt hiszem, minimum figyelemre méltó. Ám talán nem is az a kérdés, hogy mi, a Lidércfény mit értünk el ezen idő alatt, hanem az, hogy mennyi alkotó szellemű, kreatív embernek adtunk lehetőséget a kibontakozásra, önmaga megismerésére, hasonlóan gondolkodókkal való megismerkedésre. A 2010-es gyulai HungaroCon-on hangzott el – emlékeim szerint a közönség soraiból –, hogy olyanok vagyunk, mint a gyöngyhalászok. A számtalan, hozzánk beérkezett írásból igyekszünk kihalszni az értékesebbeket. Fel lehet ezt fogni egyfajta tehetséggondozásnak is. Ma már talán azt is elmondhatjuk magunkról, hogy afféle ugródeszka vagyunk ahhoz, hogy valaki, aki komolyabban szeretne foglalkozni az írással a későbbiekben, megtalálja a maga írói stílusát, és azt a közeget, amelyben ki tud bontakozni. Sőt! Nem csak ezekre találhat rá, hanem kellő szorgalommal és kitartással még komolyabb sikereket is elérhet. S mint azt már fentebb említettem, nincs annál nagyobb öröm számunkra, mint amikor visszaköszön egy-egy ismerős név, vagy írói álnév mondjuk a Preyer Hugó pályázaton, a Zsoldos Péter díjra jelölt művek között, az Új Galaxis, vagy a Galaktika hasábjain, egy novelláskötetben, vagy akár egy Mysterious Universe kötet lapjairól, netalán egy Zenit kötet borítójáról, avagy egy Historium által kiadott kötetből.

Amikor bilibe lógott Jimmy keze

Az elmúlt évek alatt számtalan ötletünk, terveink volt, kezdve a találkozóktól a pályázatokon és az AKF-en át a Zombi Apokalipszis novelláskötet(ek)ig. S ezek még csak a publikusak. Aztán 2011. április elsején úgy gondoltam, afféle tréfaként összeírom az „elvetélt” terveinket. Gondoltunk mi annak idején arra, hogy kellene egy önálló szerkesztőségi iroda. Ez később kibővült azzal az elképzeléssel, hogy kell abba már egy digitális nyomdagép is, amivel tényleg önköltségi áron tudjuk nyomtatni százszámra az AKF-eket. Ehhez kapcsolódóan felmerült egy terjesztői hálózat létrehozása

az alkotói közösségből, amely eljuttatta volna az olvasókhoz (barátokhoz, ismerősökhöz) a lapot, hasonlóan ahhoz, mint amit HomoEr-gaster csinált, hogy 20-25 példányt személyesen átadott a városban az ismerősei körében. Közben ugye elkezdtünk „rádiózni”, ami valójában inkább afféle podcast volt, így a terv kibővült egy kisebb rádióstúdió ötletével. S ha már rádióstúdió, akkor legyen rendes adás a nap 24 órájában, frekvencia híján az interneten. S ha már a technika elviekben adott, akkor nekiállhatunk hangoskönyvek gyártásának is. Aztán jött a bábfilm ötlete, így a terv természetesen kibővült egy filmstúdióval, mivel a filmezés maga is eleve érdekelt minket.

Végül, de nem utolsó sorban, ha már közösség, ha már vannak „magasabb” helyeken ismerőseink, hát miért ne hozhatnánk létre egy olyan helyet, ahol kellemesen el tudják tölteni az időt az írópalánták, akár családostól, afféle nyaralás gyanánt. Szóval kitaláltam, hogy kellene venni egy nagyobb földterületet, ahol mindenféle vendégházak lennének, meg egy nagy, közösségi épület, meg sportlétesítmények, nyugodt sétányok; szóval minden, ami a kikapcsolódáshoz vagy épp a kreatív alkotáshoz szükséges.

Ami legújabb álmoként mocorog a fejemben, az egy mozifilm, és / vagy egy tv-sorozat az általunk megalkotott simagöröngyösi zombi apokalipszis világán.

Így jutottunk hát el a szürke hétköznapi valóságától a szivárványszín álmokig. Persze, ha egyszer sok-sok-sok-sok pénzem lesz, azért elgondolkodom majd rajta, hogy mindezt megvalósítsam, vagy inkább egyirányú jegyet váltsak a világűrbe...

Kritika

Calderon

– avagy hullajelölt kerestetik

Tukszár György

Beleszólni a dolgok menetébe egy szuper dolog. Biztos már másban is felmerült, miután elolvasott egy sereg könyvet, hogy: „ez így remek, de én a főhős helyében másképpen csináltam volna”. Ilyen esetben mit tehet az egyszerű olvasó? Vagy megírja a saját történetét egy rajongói novella formájában, vagy saját történetet ír, amibe beleszöheti minden vágyát, frusztrációját, amire nem kapott feloldást más történetekben.

De mi van akkor, ha írói vénájában csupán csekély mennyiségű vér csörgedezik, vagy egyáltalán nincs? Előhalássza a jó öreg Kaland Játék Kockázat köteteket. Könyv is, bele is lehet szólni, egy darabig meg is teszi. Cserébe furán mutat, ha teszem azt, a metróon elgurulnak a kockák. Aki esetleg másra, vagy többre vágyik, szerintem két irányba indulhat el. Választhatja a jó öreg papír és ceruza alapú szerepjátékokat, amikkel eszméletlen hangulatot lehet teremteni a megfelelő társaságban. Amint sikerült találni egy remek kalandmestert, aki képzett az adott rendszerben, van megfelelő képzelőereje, máris kezdődhet mindenféle természetfeletti lény önfeledt mészárlása. Azonban ennek is megvan a maga hátránya, hiszen nem is olyan egyszerű mindig ugyanazt a baráti kört összetrombitálni, illetve sok munka van egy-egy jobb történet kidolgozásával.

Másik iránynak ott vannak számítógépes/konzolos játékok. Remek vizuális orgiák, előre kész, komplex történetek, és nagyjából bármikor ki lehet velük kapcsolódni, nem kell mások idejéhez igazodni. Egy jobb szerepjátékban már ténylegesen beleélhetjük saját magunkat az adott világba, adott történetbe, és azt úgy alakíthatjuk, ahogy nekünk a legjobb.

A filmvilág is átesett ezen a beleszólás dologon. Az első ilyen kezdeményezés, amiről én hallottam, az a The X-Files Game volt.

1998-ban jelent meg, PC-n és PlayStation-ön. Emlékszem akkor mekkora megdöbbenéssel álltam azelőtt, hogy hét CD-t foglal el az alkotás, ugyan érthető is volt, hiszen ez egy előszereplős „játék”, ahol a sorozatból jól ismert színészeket irányíthattuk, és a játékbeli cselekményeinket újabb és újabb, előre felvett jelenetek mutatták be.

Aztán valahogy nem terjedt el. Pedig voltak próbálkozások, hiszen elég megnézni a közzismert videómegosztó egyik újítását: a videókra tehető linkek, amik egy másik videóra mutatnak. Még volt olyan reklámkampány is, ami erre épített, mi irányíthattuk a kisfilmet és a megoldást mindig az adott termék jelentette.

Azonban létezik egy érdekes irányvonal, a játékok és filmek egy érdekes keveréke, hazai hivatkozásban láttam már őket interaktív filmként titulálva. Ilyen például a Heavy Rain, vagy az idén megjelenő Byond: Two Souls, vagy az épp most nagy sikert arató The Last of Us.

Persze felmerülhet a kérdés, mindez hogy jön hozzá egy könyvismertetőhöz?

Mint az elején is mondtam, beleszólni jó dolog, de ha valakinek a könyvek jelentik a szíve csücskét, nos, nem sok mindent tud tenni az ügyben, hogy a saját akaratát érvényesítse egy adott történet kapcsán. Viszont erre látok mostanában kezdeményezéseket. Ahogy olvasgatom a hazai könnyűirodalmi

oldalakat, feltűntek apró jelek. Például ilyen a később részletezett borítótervezés, vagy milyen többlet információt szeretnének olvasni a következő könyvben. A hazai Kickstarter mozgalomban pedig akár egészen messzire is vezethet az, hogy az adott szerző mit enged meg a „befektetőknek” a pénzéért a megjelenésért cserébe.

Ez mennyire jó és egészséges? A megjelenésért és reklámért előbb utóbb el fog jutni a könnyűirodalmi írók közül valaki, hogy a közönség bértollnoka lesz? Amikor már fantázia sem kell ahhoz, hogy megfogja az embereket, hanem egyszerűen csak megkéri őket, „írják” meg helyette, ő meg megszerkeszti?

Borús gondolatok, de talán csak én látom rosszul a helyzetet. Talán régen is voltak hasonló elemek, csak nem ennyire szem előtt. Ki tudja, mennyi mindent vett át egy hajdani szerző a neki írt zsákszámnyi levelekből.

E kis kitérő után azonban lássuk, mit tartogat nekünk On Sai: Calderon, avagy hullajelölt kerestetik című regénye.

A szerzőről

Az On Sai név Varga Beáta magyar írónt takarja. Korábbi írásai megjelentek már a Galaktika magazinban, illetve olvashatunk tőle történeteket az Ellenérdek és az Erato című antológiákban is. Jelenleg szerkesztőként van jelen a Könyvmolyképző Kiadónál és az Aranymosás működéséért felelős. A Calderon az első megjelent regénye, melynek folytatása várhatóan idén novemberben érkezik Calderon, avagy felségáruláshoz bricsesz dukál címen.

A könyvről

Tavaly decemberben jelent meg a Könyvmolyképző Kiadó gondozásában mind puha mind kemény fedeles változatban. A saját példányom egy puhakötésű változat, amivel volt problémáim. Normál esetben átsiklanék a dolog felett, de ha az ember felcsapja az elején, és azt olvassa, hogy ajánlva metrón, villamoson, vonaton, buszon vagy egyéb közlekedési eszközön történő ingázáshoz, fogyasztható a nap bármely szakában a

szerző engedélyével, akkor igen is ki kell rá térni, ugyanis a mű fizikai anyag nincs rendesen felkészítve erre. Valamiért olyan törekény érzete van a könyvnek. Tényleg puha, össze-vissza hajlik az ember kezében, nincs tartása. A borítón arany betűkkel domborodik ki, hogy Calderon, meg az Arany pöttyös jelzés, a cím még a gerincen és a hátoldalon is megkapta ezt az aranyozott színezést. A borítón lévő felirat nálam már kezd lekopni, feltűnik az alap fekete festés. Valamint a sarkai is jobban elfáradtak, mint más könyveknél, amiket naponta cipeltem – pedig csak az első száz oldalt ingázta velem –, tehát aki háklis a könyvei testi épségére, nekik inkább a keményfedeles verziót javasolnám. Végigolvasás céljából ugyan még nem fogtam kezembem, de a Kiadó egy másik könyvének ilyen formájával már találkoztam, és ott azal semmi problémám nem akadt.

Terjedelmileg 288 oldal, kellemesen olvasható szellős sorokkal és méretes betűmérettel. Miután az ember elmerült a történetben, észre sem veszi, hogy a fél könyvet már elolvasta, szóval egész gyorsan lehet pörgetni az oldalakat.

A cím

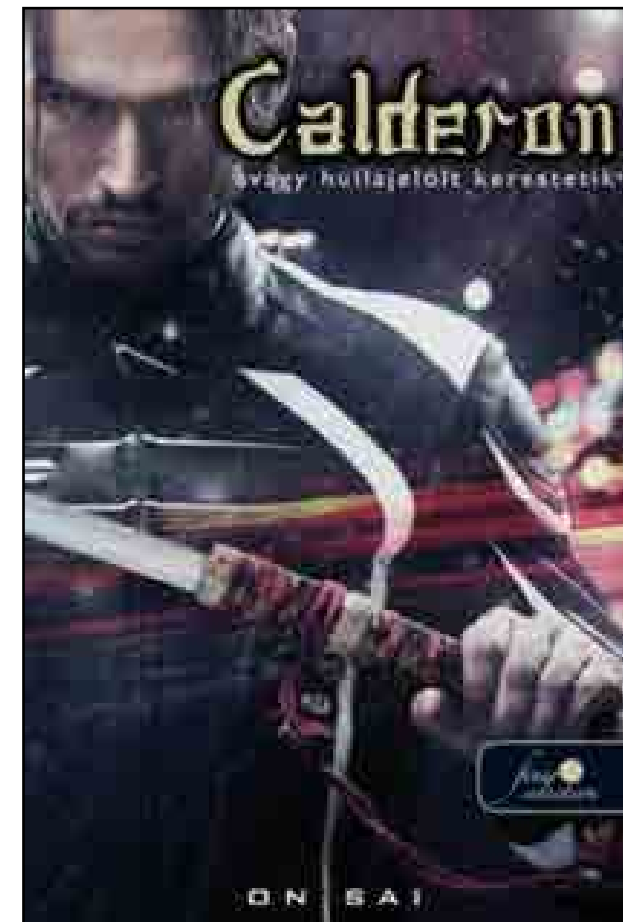
Az eredeti, On Sai: Calderon lett volna. Ezzel kapcsolatban azonban felmerülhetett volna a probléma az olvasóban, amikor szembe találja magát három személynévvel. Most akkor ki kicsoda? On Sai a szerző és Calderon a cím? Esetleg fordítva? Így a szerzőnő által kitalált alcímek szavazásra lettek bocsájtva, és végül ez a formája került a könyvre.

A borító

Ezen szerintem érdemes egy picit elidőzni. A Könyvmolyképző Kiadónál megfigyelhető, hogy a könyvalkotás folyamatába bizonyos mértékben bevonja a vásárlóközönségét. A közösségi oldalukon rendszeresen meg lehet találni, egy-egy újabb készülő könyvnél, hogy a Kiadó szavazásra bocsájt két borítótervet, melyik tetszik jobban az embereknek, és a több szavazatot kapottal hozzák le az adott kötetet. Ennél a regénynél azonban egy kicsit másabb módszerrel

éltek; ezt akár tekinthetjük egyfajta nyerményjátéknak.

Tavaly év végén, egy hónapon belül jött ki a Calderon az Aranymosás pályázat nyertes műveivel: A napszemű Pippa Kennel, Enigmával és a Szívrítmuszavarral. Mind a négy könyvnél az olvasókra bízta, hogy tervezzék meg, készítsék el, és küldjék el a borítóötleteiket. A Calderon esetében a beküldöttök közül a szerzőnő hetet választott ki és küldött tovább a Kiadó felé. Ezek közül Edvy-Szaniszló Ágnes választása nyerte el a döntéshozók tetszését. Az érdekesség körülötte, hogy végül nem a pályanyertes borító került a könyvre, azt ugyanis egy másik könyvre is kiszemelte egy külföldi kiadó (Sherrylin Kenyon: Cloak & Silence). Ez úgy történhetett meg, hogy a kép egy olyan cégnek az oldaláról származott, ami marketing célokra árusít fényképeket. A végleges borítónak végül egy nagyon hasonló kép lett kiválasztva, ami ugyanazzal a modellel készült. Nekem ez jobban is tetszik, mint az eredetileg nyert, valahogy olyan kellemes a szemnek.

Ez szerintem ötletes – mármint az olvasótábor bevonása a borító tervezésbe –, hiszen így egy plusz reklámhoz jut a könyv. Aki indul a borítópályázaton, vagy megnyeri azt, biztos eldicsekszik vele az ismerőseinek, hogy nézd, mit csináltam. Negyven tervező barátai között pedig valószínűleg fog olyan akadni, akinek felkelti az érdeklődését és később esetleg emiatt veszi meg a könyvet.

Ennek ellenére szerintem egy ilyen alkalomból kár volt kihagyni, hogy magyar grafikusokkal terveztessenek borítót. Hiszen a Calderonon kívül ezek voltak az első könyvek, amik azért jelentek meg, mert a Kiadó kiemelte őket a hazai amatőr írók sorai közül egy érdekes „műsor” keretein belül. Persze lehet időbe nem fért volna bele, vagy a kiadás költségeit dobta volna meg, de mégis, láttunk mi már remek borítóképeket magyaroktól, elég csak végignézni a MesterMűvek sorozaton (Titkos Péter és Vass Richárd munkái).

A fülszöveg

Nos, ezzel az ismertetővel engem egyáltalán nem vett meg a könyv. Olyan semmilyen. Kiderül belőle, hogy van egy jóképű, hajdan gazdagabb pali, egy halott feleség, és egy egzotikus japán kadétlány, és ha ez még nem lenne elég a háttérben valamilyen „kavarnak a nemesek”. Tény, az alaphelyzetet jól vázolja, valamint plusz pont, hogy nem tartalmaz spoilert. De azzal az olcsó trükkkel él, hogy kérdéseket tesz fel a történettel kapcsolatban, amire ha a kedves vásárló választ szeretne kapni, bizony kosárba kell tennie a kötetet.

Műfaj

Érdekes kérdés. Sok véleményt olvastam az interneten kíváncsiskodva, mások mit vélnek a történetről. Rendre előkerült, mint a könyv pozitívuma, hogy a Calderon azért jó sci-fi, mert nincsenek benne bonyolult műszaki és tudományos leírások. Ez még a könyv utolsó lapján szereplő olvasói vélemények között is szerepelt. Viszont pont emiatt nem sci-fi szerintem. Ez bizony egy romantikus, könnyed, fantasy. Persze nem a szigorúan vett fantasy, annak annyira az, mint tu-fának, vagyis tu-

dományos-fantasztikumank, de mégis közelebb áll hozzá a világfelépítése miatt.

Jókönyv-garancia

Erről még érdemes egy pár szót ejteni. A Könyvmolyképző Kiadó sok könyvén találkozhatunk ezzel a sárga szalaggal a könyvesbolti vadászataink során. Ez nem más, minthogy a Kiadó garanciát vállal arra, hogy miután megvettük a könyvet, az tetszeni is fog nekünk, és tényleg egy „jó könyvet” tartunk a kezünkben. Ha mégsem lenne igazuk, úgy a blokk ellenében fél éven keresztül lehetőségünk van arra, hogy visszaküldjük csomagként a kiadónak a könyvet, majd választhatunk egy másikat azon az áron, amennyiért a webboltjukból vettük volna a visszaküldött példányt. Majd csomagként megkapjuk. Mivel én nem éltem vele, így csak gyanítom, hogy a feladás költségeit bizton nekünk kell állni, és gondolom a futár díját is, aki kihozza a választott könyvet. Hiszen csak kupont kapunk cserébe. Így kérdéses, hogy megéri-e visszaváltani egy-egy rosszul választott könyvet, de a kezdeményezés szerintem öröndetes.

Olvasói vélemények

Ez az utolsó két oldalon található, és nem takar mást, mint ami. Itt is a közönségi médiát kihasználva, aki egy megfelelően frappáns vagy a szerzőnek tetszetős ajánlást írt hozzá, az bekerült. Ugye ilyent már láthattunk nem is egyet. Híres neves emberek sok jót mondanak egy könyvről, és ha ők jókat mondtak, akkor a kíváncsi olvasó esetleg megveszi az ő könyvüket, ha íróról volt szó, és mindenki jól jár. Itt azonban megint csak az egyszeri olvasó lett bevonva, bár azért elég soknak a neve mellett feltűnik a költő vagy író szó. És vannak, akiket a hazai amatőr írói műhelyekből ismerhet fel az ember. Ami megint egy remek dolog marketing szempontból, de ahelyett, hogy ezt fejtegetném, jöjjön végre a történet.

A történetről

Calderon

Az első bekezdésekben megismerjük Calderont a címszereplőt, aki egy kitagadott nemes, és felesége balesetben bekövetkezett halála miatt öngyilkosságot készül elkövetni. Már ez a kiinduló helyzet megérne egy misét, hiszen az ember egy ilyen alaptól egy komoly lélektani történetet várna, de mégis ott leng az olvasás közben a hang a tudata hátsó szegletében, hogy: „hé, ember, te egy humoros könyvet vettél!”. És a következő sorokban oldódik is a feszültség, ahogy elképzeljük a főszereplőt amint egy karnyi hosszúságú karddal készül torkon szúrni magát. Az elején aggódtam, mert amikor a boltban az első fejezetet elolvastam és utána felcsaptam a könyvet valahol az első negyedénél, ott ismét egy olyan részlettel találkoztam, ahol a főhős a halott felesége miatt siránkozik. Azonban félelmeim alaptalanok voltak, és nem az a komikum forrása, hogy Calderon vinnyog, mert ő szerencsétlen és meg akar halni.

Szóval, adva van egy halálra vágyó nemes, akinek azonban nincs vagyona, hiszen kitagadták, amikor egy közrendűvel házasodott, így valamilyen munkát kell vállalnia, hogy a temetése árát ne az anyósáénak kellejen állni, hiszen „úrember nem temetkezik hitelből”.

Egy másik szál: a terrorizmus.

Ezzel is az első oldalakon találkozunk már. Anarchisták, akik egy HTX nevezetű biológiai fegyverrel hadihajókat lopnak. És mivel Calderon a Flottánál fog munkát kapni, borítékolhatjuk, hogy előbb utóbb keresztezni fogják egymás útjait. Ennél többet erről spoilermentesen nem sokat lehet mesélni, illetve egyébként is, szűkmarkúan van adagolva az információk világleírás terén. Van egy nagyon érdekes háttér, a barokk pompa keverve a keleti kultúrával, és még Anarchisták is vannak, akik terroristák módjára katonák százait fullasztják vérbe egy vírus segítségével.

vel. Talán a folytatásban többet megtudunk, miért is lázadoznak, és mi ellen.

A nő

Az oldalak előrehaladtával megismerjük a másik főszereplőt, Taina Tivest, egy érdekes, egzotikus kadétlányt. Ő képviseli a keleti eleganciát a történetben. Ugyanakkor ő az egyetlen erő, aki képes ellenpontosítani Calderont. Nála jelenik meg az, ami tovább erősíti a világ barokkos felépítését, ami nem más, mint a szabad párválasztás problémája. A nagyapja sokkal inkább szeretné egy sikeres samurájhoz adni, amit Taina nem néz jó szemmel. Emiatt van egy érdekes dolog, amit megfigyelhetünk a könyvben. Az elején a kadétlány úgy vélekedik, neki sokkal jobb lenne, ha nagyapja férfiként tekintene rá, harcosként, nem pedig eladósorban lévő lányként. Azonban nem is olyan sok oldallal később, már örömmel veszi észre, hogy Calderon hatására nőként viselkedhet. „Ünnep van ma, ünnep, mert érzi, hogy nő. Ünnep, mert régen érzett így, és oly tökéletes ez a pillanat”. Szerintem ez egy kicsit kusza.

A szerelmi szál

Most egy enyhe spoiler következzeik, így aki szeretné a könyv minden nüanszát saját maga felfedezni, az ugorjon most a következő bekezdésre.

Szóval, adva van egy jóképű pasi és egy csinos hölgy. Már az elején sejteni lehet, hogy kettejük között valaminek történnie kell, és erről már nagyon korán tudomást is szerzünk. Ötven oldal alatt eljutunk onnan, hogy Calderon lézerpisztollyal szeretné magát álomba ringatni, keresztül azon, hogy egy tudományos konferencián összefekszik egy égből pottyant biológusnővel, egészen odáig, hogy Tainaval kölcsönösen éreznek valamit egymás iránt. Ez volt az, ahol erősen elgondolkodtam azon, hogy leteszem a könyvet, mert ilyen egyszerűen nincs, aki válogatott halálnemek sorát próbálja magán elvégezni, és a kudarc csak az após által felbérelt kölyköknek köszönhető, mert őt annyira megviselte a felesége halála, az nem viselkedik így. Majd aztán jött Calderon beismerése Mará-

ról, és onnantól visszanyerte a könyv a bizalmamat, sőt!

A két könyv

Olvasás közben nekem ez jelentette a könyv legnagyobb hibáját. Ha megnézzük, ténylegesen két részre van osztva, ezzel nincs is baj, de olvasva máshol van a határ, mint ahol a szerkesztő meghúzta a vonalat. Az elején a kíváncsiság vitt előre az olvasásban, ugyanakkor a történet nem tudott berántani. Ezért rengeteg apróság szemet szúrt, például, amikor narráció összefolyt a szereplő gondolataival, vagy azok az apróságok, amik csak baltával történő szörszálhasogatásnak tűnének. Majd jött Calderon önvallomása a feleségéről. Ott megvett. Annál a pontnál volt az, hogy leültem és végigolvastam a könyvet. Már nem is tűnt fel semmi hiba, egyszerűen csak faltam az oldalakat.

Azonban a végére sajnos kifogyott a motorból a nafta. A főhősökért nem aggódtam, hiszen tudtam, hogy jön a folytatás, az a néhány szereplő, akiket még megismertem a történet során, nem kerültek életveszélyes helyzetbe, így értük sem lehetett izgulni. Ami még negatív érzés a történet csúcspontján, hogy az a sok emberélet, aki odaveszett, egyszerűen súlytalan maradt a számomra. Nem ismertük meg őket, egyszerű díszletek maradtak csupán és ezért nem is forgatott fel úgy, ahogy illő lett volna. Tehát van egy százhusz oldalnyi történet, ami olyan jó-jó, de nem az igazi, valami hibádzik benne, majd van a maradék százhatvan oldal, ahogyan már az elejének kellett volna szólnia. Karon ragadja az olvasót, és elfut vele majdnem a végéig, de a cél előtt átváltunk egyszerű sétába.

A hit

Ez egy másik érdekes vonása a világnak. A történet jelene egy valamikori távoli jövőben játszódik, ahol az emberiség meghódította a csillagokat, és olyan fejlett technikával rendelkezik, hogy szexfunkcióval rendelkező fürdőkádat készítsen. Ugyanakkor megjelennek a hagyományok: Taina például jóskavicsokkal próbálja kifürkészni, milyen

jövő is vár rá. És mivel a történetnek sci-fi környezete van, valamint a szereplő is megemlíti ebben a jelenetben, hogy egy korábbi jóslatnál valószínűleg földi erők is közrejátszottak, az ember úgy van vele, érdekes kis színezet, de nem fogom azt gondolni, hogy valaki tényleg a túlvilágról segítette a kockákat. A spanyol barokkos vonalról is kapunk ilyen hitbeli megnyilvánulást, ami a kardhoz és az abban lakó lélekhez kapcsolódik, és ahogy az egyik jelenetben Calderon viselkedik, eszünkbe juthat egy történet egy régés-régi galaxisból. Nagyon hangulatos, nincs is vele semmi baj, azonban a könyv végén arcon csap minket, hogy ez nem csak hit, ez tény és kézzel fogható és valóságos. Talán ha valahogy jobban elő lett volna készítve, nem ért volna ilyen váratlanul, de ezzel így tényleg együtt lett minden ahhoz, hogy a műfajt romantikus fantasyben határozzuk meg.

Összegzés

Én azt mondanám, minden hibája ellenére, egy próbát megér. Ha mégis csalódást okozna, arra ott van a Jókönyv-garancia, de szerintem nem fog kelleni. Kellemes és könnyed történet, aminek a szerkesztése okos húzás volt. Nincsen sokoldalnyi fejezetekre szétbontva, hanem csak röviden, hogy biztos odaérjünk egy adott rész lezárásához, mielőtt a buszról le kellene szállni, azonban ha beszippant a történet, akkor már vajmi keveset ér, csak figyelni kell, legyen nálunk elég pénz, hogy a végállomásra még haza tudjunk utazni. Hogy a közösségi média, és az olvasók aktív bevonása jó hatással lesz-e, azt majd az elkövetkező évek könyvein fogjuk látni, mindenestre On Sai: Calderon, avagy hullajelölt kerestetik estében meghozta a Libri kiadó Aranykönyv közönségsválasztásán a szórakoztató kategóriában a legjobb tíz közé jutását. Novemberben következze a folytatás.

Vészbanyák

– Avagy, csak amíg vízben nem találod magad!

Czinkóczi Krisztina

Sir Terry Pratchett műveit minden tágabb értelemben vett fantasy rajongó ismeri, de legalább szereti. Az író már tizenévesen is honoráriumot kapott megjelenő írásaiért, és irodalmi munkásságáért 2009 óta a lovagi cím illeti meg. Könyveiből több film, sőt, színpadi darab, képregény, szerepjáték és számítógépes játék is készült. Sajátos világa és nagyszerű humora kultuszt teremtett.

Legutóbb a sorozat Vészbanyák című könyve került a kezembe, és a jól ismert karakterek meghökkentő kalandjai közben fogalmazódott meg bennem a Korongvilág elsőpró erejének titka. Beismerem, hogy – ha nem is mindig tudatosan – régóta ezért a titokért olvasom a Korongvilág történeteket, egy cikkben viszont jól hangzik a hirtelen megvilágosodás. Hogy ne csigázzam tovább a feszült érdeklődést, elárulom a titkot: valódi.

A képzelet mögött, amely megalkotta a teknősön és négy elefánton elterülő világot, ott a mindennapok realitása. Nem csupán arról van szó, hogy olvasás közben boldogan elhisszük, hogy seprűn lovagló boszor-

kányok valóban léteznek. Mert némelyik seprűt bizony hosszas fel-alá szaladgálással kell „bebikázni”. A mágikus varázstör helyett egy éles konyhakés a boszorkány legjobb barátja, és még kenyérvágáshoz is jó. A démonok megidézéséhez elég egy mosókonyha felszerelése is. A villámok irányítása helyett sokkal több eredményt érünk el, ha emberekkel tesszük ugyanezt. A trükkök nem mindig jönnek be, és soha semmi nem úgy történik, mint ahogy előre elképzeltük. A kiszemelt hős gyakran nem alkalmas a ráruházott feladatra. Az erőfeszítések hiábavalónak tűnnek, miközben a probléma sokkal egyszerűbb megoldása végig a szemünk előtt volt. A szavaknak nagyobb erejük van

bárminél, és amit a többség elhisz, az lesz a valóság.

Az isteneknek pedig furcsa a humora.

Amikor (a metrón szemben ülők gyanakvó tekintetének kereszttüzeiben) hangosan nevetünk a sors hasonló fintorain és a szereplők korlátain, magunkon nevetünk. Ilyen a valódi élet, ugyanakkor fityiszt mutat az életnek. Hiszen ha A Halál rendes fickó, ráadásul Mucinak hívja a lovát, akkor igazán megtehetjük ezt végre.

A Korongvilág sorozat első könyvei a Cherubionnál jelentek meg, aztán a Delta Vision vette át a kiadást. A Korongvilág sorozat több alsorozatra tagolható, mese a mesében, sajátos belső világgal, ami illeszkedik a nagy egészbe. A Vészbanyák a Boszorkány alsorozat része, mely a Halál-könyvek mellett személyes kedvencem.

Eddig főleg Sohár Anikó, Farkas Veronika és Járdán Csaba fordításában olvashattuk a köteteket – a rajongók mindegyik fordítást szapulják, vagy imádják. Komoly vitákat lehet különféle fórumokon a Pratchett-fordítások kapcsán indítani, különösen a szereplőnevek miatt. Az első kiadások neveit megszoktuk, megszerettük, ezért első olvasatra sok olvasónak furcsának, idegennek tündek a régi szereplők, új köntösben. Részemről ez csupán eleinte zavart, aztán megszerettem a magyarosabb, beszélőbb neveket. Csak a legutóbb olvasott Vészbanyákat tekintve mind a kivitelezés, mind a fordítás jó olvasási élményt nyújtott, csorbítás nélkül átadja az eredeti szellemességet úgy, hogy közben a magyar olvasóközönség teljes megértésére alapoz. A szóvicceket és egyedi szófordulatokat figyelembe véve – melyek fontos részét képezik Pratchett szarkasztikus humorának – ez mindenképpen elismerésre méltó.

Végül pedig egy tipp a sokszor elviselhetetlenül reális élet túléléséhez kedvenc boszorkányainktól: Az, hogy nem szabad beleavatkozni a dolgok természetes menetébe olyasmi, mint amikor az ember megesküszik, hogy nem úszik. Soha nem szabad megszegni, kivéve, ha történetesen vízben találjuk magunkat.

Vers

Ballád

Vass Sándor

*Francois Villon előtt való
tisztelgésként*

Kivert farkasként járok, egymagamban,
Fajtam engem régesrég elüldözött.
Emlékek bomló testébe ragadtam,
De az Idő hajt – múlt és jövő között.

Palástot visel mind a belül koldus,
S ki bölcsnek számít, az rongyokban jár.
Miben holtig hinnél, régen nem biztos,
Más a módi, pajtás: amit tűzre dobnál.

Benőtt utakon, rút gazosban járok,
És csodálkozom – nem látok senkit sem.
Mi éltetöm, arra hiába várok,
Rontást hozó mérgemet meg lenyelem.

Vedelem a bort, így maradok józan,
Kedves szót, ha hallok; veszem eszemet.
Látni: viharban táncolok boldogan,
S dalos esteken ernyedten heverek.

Kivert farkasként járok egymagamban,
Bundám kopik, ki is hullott sok helyütt.
Ezerszín szekér súlyos járma rajtam,
Mit az Idő hajt – múlt és jövő között.

Kritika

Joe Hill: A szív
alakú doboz

Láng Zsuzsanna

„Mindenkinek mást rejt a 101-es szoba”, énekli Kovács Ákos a legendás, Orwelli hangulatú dalában. Ez jelen témánkkal több ponton analóg lévén, nem tudtam neki ellenállni. Hiszen van itt minden: egy jó sztori sajátos stílusban, igen erős, majdnem hipnotikus hangulatvilággal, gyűrött, fáradt szorongás, béma vágy a másra... És persze a titok, és a félelem a titoktól, egy csukott ajtótól – vagy, mondjuk, egy dobozfedéltől –, amit ha kinyitasz... Micsoda? Hogy meglátod a borzalmat mögötte? Ugyan már. Nem ettől félsz, senki sem ettől fél. Hanem a visszavonhatatlanságtól. Mert soha többé nem tudod becsukni. Zene is van, sőt egy undok, idősödő rockzenész... De ne szadjunk ennyire előre. Lássuk, kinek mit rejt a szív alakú doboz?

Számomra egy olyan író rejtett, akinek a könyveit tényleg érdemes megvenni. Ez igen nagy szó a mai ebook-os, letöltögetős, tucatszerzőkkel és tucatművekkel telített, könnyen jött-könnymegy világban. Nehéz ma jó írónak lenni. Olyan írónak, akinek a művét tényleg könyv alakban a kezeden akarod tartani – akarod, akkor is, ha van readered és megszerezhetnéd docban semmi perc alatt. Igazán jó könyvnél ez semmi, kell a saját példány, az „ez az enyém” tudata. Lapozgatni akarsz, érezni a papír illatát, urambocsá! számárfület hajtani a felső sarokba, ha hirtelen le kell tenned, és amikor kiolvastad, akkor sem száműződ a könyvespolc hátsó soraiba: maradjon csak szem előtt, bármikor szükség lehet rá. Fontosnak tartottam ezt előrebocsátani, mert ez a lényeg. A jó író, és a jó könyv. Sokaknak ugyanis az van felül a szív alakú dobozban, hogy hú, Joe Hill Stephen King fia. Ontják a sztorikat az almáról meg a fájáról, felvonultatják az internet szemétdombjának összes idecsapható sztereotípiáját, Hill műfaját, stílusát, tehetségét összehasonlítások

alapjává teszik. Kukorékolnak a maguk által összehordott kis adatkupacon, amiről aztán nem tudnak levergődni és önmagában szemlélteni egy remek író műveit, munkásságát, és, mondjuk ki bátran: mindazt, amit egy ilyen lény ad nekünk. No persze, emberek vagyunk. Senki sem mentes önkéntelen összevetésektől, ilyen találatok tekintetében pedig szakmai szinten már-már kötelező is mérlegelni. Nem célokom azonban, hogy ebbe komolyabban belemenjek, csak hogy tovább csépeljem a témát. A sok felejtető tucatvélemény, harsogó szalagcímek alatti semmitmondóan szenzációhajász hírecske, blogok, bő lére eresztett kommentek, egyebek között szerencsére találtam egy (szerintem) teljesen korrekt cikket is. Akit érdekel, itt elolvashatja, én pedig visszamegyek a dobozba, és tovább játszadózom a benne lelt kincsekkel. Lássuk a recenziót. Adott egy korosodó death-metal rocksztár és az ő spéci bizarrcucc-gyűjteménye, melyben többek közt (igen, most jön a figyelemkeltő villantgatás) akad egy nagyon régi akasztó-

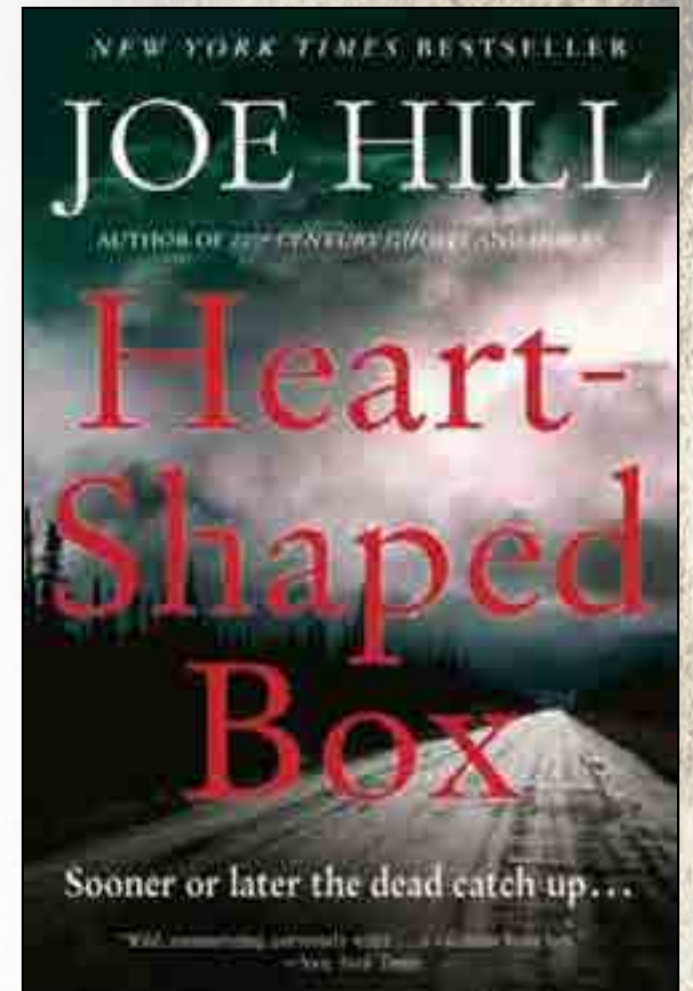
fa-kötél; háromszáz éves beismerő vallomás egy boszorkánytól; egy paraszt koponyája, akin a tizenhatodik században koponyalékelést hajtottak végre, hogy a démonokat kiengedjék – s mely lében hősünk egy marék golyóstollat tart –; egy mexikói halálpornó-videó, és sok más kedves apróság. Aztán (most jön az, amitől azt hiszed, ez maximum egy erőltetetten poénkodó horror-paródia lesz) hősünk szert tesz egy igazi kísértetre. Ugyanis megveszi internetes árverésen. Aztán (most pedig az jön, amitől azt hiszed, a legjobb esetben is elcsépett ponyvahorrorba megy át és ott is végződik majd a történet) a kísértet tényleg megjelenik, pizok rosszindulatú, ráadásul idegesítő módon állandóan egy kis borotvát himbál egy aranyláncon, hősünknek pedig többé nincs nyugta tőle. Nos. A recenziót akár egy alsó tagozatos gyermek is írhatta volna, oly bájosan együgyű a könyvhöz képest. Amit még nagy jóindulattal el tudok képzelni, az annyi, hogy szándékosan lapították ki, amiképp neves, komoly dolgoknak is bugyutábbnál bugyutább reklámokkal akarnak vevőket szerezni. Nem az Európa kiadó illetékeseit kívánom kritizálni, a probléma többnyire általános. Jó hír azonban, hogy aki a tizenkettő-egyutcat „kedvcsináló” után mégis kinyitja a könyvet és olvasni kezd, igen kellemesen fog csalódni. Amiképp azok is, akik Joe Hillström Kingben a kedves papa alteregójától tartanak... Netán épp azt várják.

Joe Hill írói hangja pontosan az az egyedi hang, ami keveseknek adatik meg, és amiről ordít: ő bizony önmagában az, aki, és ennek semmi köze a családfához. Hogy ebben nőtt fel, és bármikor hathatós segítséget vehetett igénybe nyelvi és irodalmi téren, és „így könnyű”? Jó vicc. Ez Hill-lel szemben legfeljebb az erőtlenség okoskodók érvnek képzelt ürügye. Mind ismerünk kiváló írókat, akiknek egyszerű gyári munkásokból állt a családfája, mégis azok, akik. Joe Hill is ilyen lenne családi háttere nélkül. Nézzük közelebbről, mi is sarkall ekkora elismerésre. Jó sztori. Eredeti ötletekből manapság nincs épp túlkínálat. Végképp nincs pedig abból az istenadta tehetségéből, mely egy egész jó alapötletet nem csak színvonalassá, de abszolút egyedivé tesz. Nem, nem csak a stílusával, nem csak írói eszközökkel – önmagával. Ha másvalaki írná

meg betűről betűre ugyanígy, csak két különbség lenne: az ég és a föld. Kiváló karakterek, remek jellemábrázolás. Eredeti, élő, a papírról majdhogynem lelépő szereplőket alkotni nem kis dolog. Hozzátenni azt a pluszt, ami egy hétköznapi – sőt, legyünk őszinték: undok, magának való, rigolyás, kanszagú, időnként tenyérbemászóan bunkó – rockerből embert csinál, mégpedig mindenféle írói csiribí-csiribá nélkül... Ez művészet. Érzékenység. A fentebb említetteket hatványozva beledolgozni a karakterbe és a történetbe is (minden mesterkelt drámaiságot, de szépítgetést is nélkülözve) olyan egyszerű, szánandó emberséget, ami a legmélyebben érint – ez már profizmus. Kivételes érzékenység kell hozzá. Tényszerűen, folyamatában tömör falat építeni egy olyan ember jelleméből, aki a barátait az államokról nevezi el, ahonnan származnak; aki harminc éve nem látta az apját és marhára nem érdekli, hogy haldoklik; akinek a szégyenkezés nélküli, önmagát vállaló gyarlóságától kinyílik a bicska a zsebben – ÉS közben, szintén minden hangsúly és fanfárszó nélkül ábrázolni többek közt az állatszeretetét, és kálváriáján végigkísérve, menet közben, mintegy melleleg észrevétni, mit meg nem tesz azokért, akikért tényleg érdemes... Mindeközben pedig, mert a koncert nem maradhat abba, hangsúlyok nélkül, alaphangon ábrázolni a zenészt, a megatalkodott rockert, aki ha szétcseszi a jobb kezét, hát megtanul ballal gitározni... Ez profizmus. Olvassátok el, és meglátjátok, mire gondolok. Ezt az ábrázolást látni, érezni kell. Érzék a műfajhoz. Horrort sokan, sokféleképp írnak. Hill a misztikumot háttérbe szorítva, a horrort hősei hétköznapijaiba tagolva írja. Mit ne mondjak? Az összkép igencsak ütős! Bátorság. Sokszoros bátorság – nem csak kilépni a kedves papa árnyékából, mert ez nem korrekt kifejezés, hanem együtt élni vele, és a lehetőségekhez képest a legtermészetesebb módon kezelni a nagyközönség előtt. Bátorság: elindulni a labirintusban, írói eszközök és műfajok, művészeti kategóriák, levédett nevek, szerzői jogok (tehát hitelrontási perek és sok egyéb finomság, melyek egy életre elkaszálhatnak) között véletlenül sem tévelyegve, hanem kapásból ráérezve az egyenes útra. Csak

egy példa: sokan említenek létező, szakmailag is elismert, populáris előadókat írásaikban... finoman, szőrméntén. Hill nem vacakol semmiféle pengeél-táncsal. Ő tudja, hogy Jude, a főhőse valahol pontosan olyan hiteles, mint azok a népszerű nehézrock-együttesek és előadók, akiket név szerint és szívbaj nélkül említ könyve lapjain – és eszerint kezeli őket. Együtt. Azért ehhez kell egy kis vér a pucában. Mindezt pedig szinte lecsupaszítottan mondható, csaknem száraz, hűvös, tényszerű ábrázolásban... Ez kész, ezen a ponton minden cinizmusommal együtt is kisdiáknak éreztem magam. Írói eszközök? Vegyük csak a leírást. Na, az nincs. Aki a dagályos képi leírásokat és az ezeken keresztül átadni remélt hangulatot várja, csalódni fog. A regény leíró részei maximum két-három mondatból állnak – de azok annyira ott vannak, hogy nincs is szükség semmiféle további cifrázásra. Olvastam már néhány könyvet, amelyekben minden szó lézerpontosan a helyén volt. Ez is olyan. Semmi direkt, semmi körítés. A könyvben egyetlen felesleges szó nincs. Mindent összevetve csak a legjobbat tudom mondani Joe Hillről.

A végére nem marad más, csak az, amit a szerző is kér az utószóban: a magasba emelni az öngyújtókat az utolsó számhoz. Átélni azt a nyűgös ürességet, ami egy jó könyv (vagy jó koncert) végén elfog; sajnálni, hogy ez az utolsó dal, nincs ráadás, nincs folytatás... És lehajtani a szív alakú doboz fedelét. Ezt a legnehezebb, tudom. De ha van egy saját példányod, bármikor kinyithatod újra (ugye, emlékszel, igazából nem lehet becsukni), és várhatod a legújabb Joe Hill-könyvet. Mert ezek után várni fogod. Ajánlom A szív alakú dobozt azoknak, akik eredeti horror-thriller alkotásra vágnak; akik elég erősek ahhoz, hogy elvonatkoztatassanak, és egy jó író, egy jó alkotást önmagában értékeljenek. Magasba az öngyújtókat! Joe Hillben lehet, hogy néha csalódni fogsz... Lehet, hogy a következő könyve nem fog ennyire tetszeni, lehet, hogy igen – ki tudná ezt megmondani? De hogy minden „koncertje” egyedi lesz, az holtbiztos. A könyv belső borítóján lelt morze-kódot pedig fejtsd meg magad.

Értékelés

„Kiváló karakterek, remek jellemábrázolás. Eredeti, élő, a papírról majdhogynem lelépő szereplőket alkotni nem kis dolog. Hozzátenni azt a pluszt, ami egy hétköznapi – sőt, legyünk őszinték: undok, magának való, rigolyás, kanszagú, időnként tenyérbemászóan bunkó – rockerből embert csinál, mégpedig mindenféle írói csiribí-csiribá nélkül... Ez művészet.”

Rozi a moziban

Gajdácsi László

World war Z (2013)

Az ilyesmit kedvelők körében talán a hedonikai dilettantizmus csúcsa, ha valaki képes szombat délelőtt tízkor zombis filmet nézni, de hát a moziban úgyis sötét van, olyan mindegy. Tömeg nem volt, szerencsére, bár azért a szagról bőven gondoskodott az a fiatal pár, akik egy éhező afrikai ország egy havi élelmekészletével felvértezve foglaltak helyet a hátsó sorban, mintha attól féltek volna, hogy technikai okok miatt nem a Z világháborút vetítik, hanem egy besztot TV Paprika DVD-t. Ja, meg kajálni, miközben a vásznon élőholtak csöpögnek? Van, amikor nem lehet, de ez nem az a film. Nagyon nem.

Nem mintha rossz lett volna, ha el is álmosodtam, az csak annak köszönhető, hogy egy órán át nem kapcsolták be a klímát, és kicsit besűrűsödött a levegő. Nem vitték túlzásba a sötét jeleneteket (egyszer még meg is ijesztettek vele), igen nagy szégyen lett volna, ha a brutális forgatási költségek mellett félhomályban, kapkodó kamerával mutatják a holtakat. Sőt kerültek bele igen monumentális képek, pl. zombi-torony, zombi-hegy, a fallal körülvett Jeruzsálem ostroma, meg úgy egyáltalán, marha sok statisztát mozgattak meg jó pár jelenetben. Az ember nézni akarja, mert jó, ilyen még nem nagyon látott, de ezzel aztán vége is az örömnak, feltéve, hogy mindenképpen szórakozni akarunk az ezerötszáz forintunkért.

Brad Pitt egy állat. Amíg néztem, olyan hülye nevek ugrottak be, mint a Bradd bírő, vagy a Brambo. John McClane-re semmi

sem jött ki, meg szerintem ő sokkal keményebb. Szerető családapa, aki régen talán katona volt, vagy mi, de amikor kell, olyanmódra képest helytállni, hogy még vadászpuskát is talál egy random lakókocsiban. Chaj! (1) Igaz, nem ő találta, hanem a lánya, de akkor is nála volt. A családját papírkarakterek alkotják, szóra sem érdemes. Az ugyan dicséretes, hogy a feleségét nem a külseje miatt alkalmazták, de pár aggódó arcon kívül nem sokat tud felmutatni. Teljesen mellékes. Az egyik kislány az asztmája miatt kb. tíz percig érdekesebb, mint a másik, mert nincs gyógyszer, de van fuldoklás, így bevásárolnak egy pisztolyos, de jó fej gyógyszerésznél, ahol a statárium ellenére még a rendőr is lopkod. Nem akarok spoilerezni, de ha az emberek közt kitör valami járvány, amitől zombik lesznek, akkor nem az volna a logikusabb, hogy lakatlan helyre megyek? Szerintük semmi sem célravezetőbb, mint bemenni egy lakótelepre, ahonnan majd kimenthetik őket a tetőről. Chaj! (2) Az egész filmet áthatja valami tömegcikkos ostobaság. Miért nem fizették meg jobban az írókat, és raktak bele, mondjuk, ötszáz zombival kevesebbet? Brambot kimentik a családjával együtt egy anyahajóra, ahol találkozik a régi főnökével, aki egy szabadon választott, magas beosztású néger, ahogy az lenni szokott. Hősrünk szabadkozik, durcáskodik, de azért elvállalja a megbízást, főleg, mikor megfenyegetik, hogy különben mehet a francba a családjával együtt. Nem tudom, kik lehettek a hajó várólistáján, ha egy volt

különleges-speciális akárkit gond nélkül ki-dobnak, a gyerekeivel együtt.

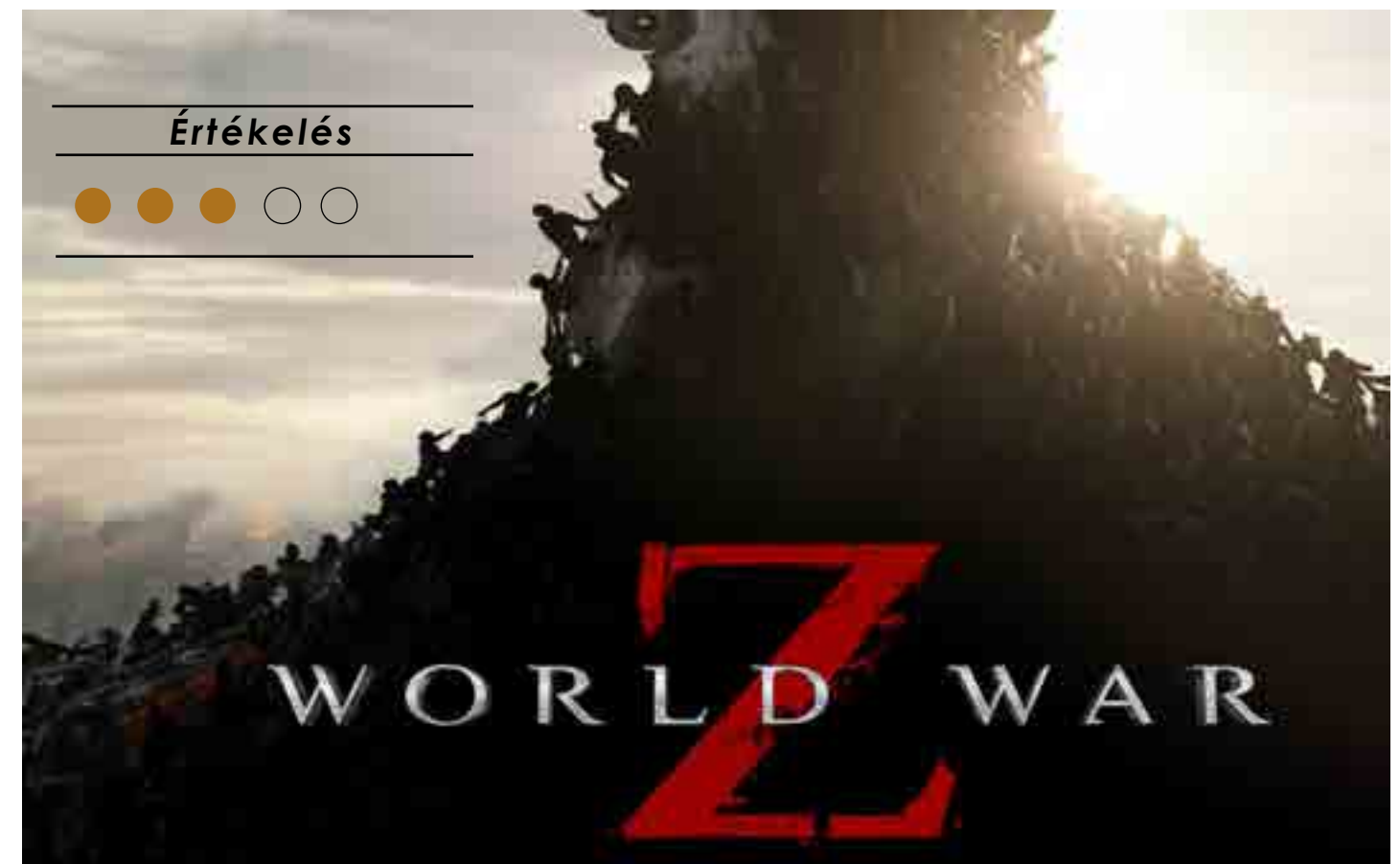
Innentől kicsit road movie hangulatunk támad, seperc alatt utazunk Dél-Koreába, majd Izraelbe, és még tovább. Mint a Da Vinci-kód, csak Tom Hanks szimpatikus ábrázata nélkül. Keménykedő, haláltól nem félő katonák, akik a Jóisten tudja, hogy maradtak életben, arabokat segítő zsidók, ja, meg egy indiai srác, aki tök okos, csak olyan hülye halált halt, hogy szívem szerint visszatekertem volna. Mindenki ilyen, Bramboval az élen, aki konkrétan halhatatlan. Sem a fertőző zombinyál (igen, belefolyik a szájába), sem a gránátok, sem a belét átfúrt szögvas, sem az általános pánik, sem egy repülőszerencsétlenség nem árt neki. Még egy atomvillanást is faarccal néz, de azt a jelenetet szerintem ő sem értette.

A végére eljutunk minden zombis játék legizgalmasabb, kötelező helyszínére, a tiszta, fehér laboratóriumba. Veszélyes akció következik, mi sem természetesebb, mint friss hasi vágással és egy félkarú nővel nekilátni a végső megoldásnak. Chaj! (3) Jó, szorította az idő, de ha ez lehetséges, én nem tartom

indokoltnak a táppénzt holmi hasi műtét ürügyén. Ugyanúgy lehet futni, ugrálni, verekedni, csak sziszegni nem szabad elfelejteni. Az akció során, persze, Brambo magára marad, lehetőségünk nyílik megtekinteni egy zombit a sok közül, ami nem is rossz, de azért simán elvegyülhetne valamelyik nagyáruházban farhát-akció idején, aztán jön a vége. Komolyan, rég láttam már ilyen egyszerű befejezést. Brambo kicsit beszél hozzánk, felveti a folytatás lehetőségét, oszt' ennyi. Szerintem megunták.

Nincs ezzel a filmmel semmi baj, bár még a tizenhatos karikát sem tartom annyira indokoltnak, csak az a baja, mint a legtöbb zombis filmnek: túl sok pénzt öltek bele ahhoz, hogy igazán megüsse az embert. Az IMDb szerint ez egy akció-dráma-horror film de csak az akció az igaz. Az van bőven, sok lövöldözés, állatjó tömegjelenetek, de horrornak, főleg drámának nyoma sincs. Méjnsztrím, amcsi, egy hónap múlva nem fogok rá emlékezni.

Ja, és a zozó... Aki a film megtekintése nélkül tudja, mi az, jelentkezzen a szerkesztőségénél, kap egyet.

Mozinapló - Grave Encounters 2

Tizennégy év és számtalan próbálkozás után nyilvánvaló, hogy a found footage horror stílus lett, az új filmeknek eszük ágában sincs másolni a Blair Witch Projectet. Pedig marha jó lenne. A Síri találkozások második része (magyarul már nem is annyira menő a címe) ennél jóval nagyobb gondolt, elvégre kreatívan is kiröhögtheti magát egy alkotás, nem kell sablonosan visszanyúlni a kezdetekhez. Ugyanis ez a film saját magától lop. Az előző részből. De nem ám a hangulat, vagy a helyszín okoz kellemetlen dezsávú érzést, hanem az, hogy az ijesztések jelentős részét konkrétan kivágták az előző részből, és egy rohadt iPad képernyőjén mutatják be, olyan formán, amitől még egy fűben ugráló nyuszitól is megijednénk. Persze, ez a recept eddig is bevált, egy csendes jelenet után átmenet nélkül, hangosan bevágni kell valami váratlan képet, hadd fossa össze magát a paraszt, elvégre ezért nézi. Szerintem nagyon nem, de azért még egy jobb filmnél is megbocsájtható egyszer-kétszer, fokozza a feszültséget, pedig jobb lenne a történettől parázni, és nem attól, hogy valami hülyegyerek mutatja a haverjának a kamerába, hogy mi történt az előző részben. Barmok. Az egész film, az összes szellem, ijesztés, halál, eltűnés-megkerülés tökéletes másolata az előzménynek, csak sokkal gagyibb az egész. Például azért, mert mindössze 36 percet kell várnunk, hogy bejussanak az épületbe. Jó, kellett valami történet, meg a fiatalabb korosztályt is könnyebb megkapni, ha minden második jelenetben szerepel iPad, iPhone, Youtube, még egy teljesen értelmetlen, recskázós, jelenetet is szükségesnek találtak, közvetlenül a berúgós-behányós képsorok előtt, tisztázni kellett azt is, hogy itt szerelem is van, meg hogy ők valami filmes suliba járnak, mert ha CNC-forgácsolást tanulnának, már nem is lennének annyira szimpatikusak. A karakterek sablonosak, még az elhivatott, mély érzésű főszereplő is, aki ráadásul annyira emlékeztetett Edward vámpírra, hogy csak

hosszas rábeszélés után tettem le a tévé földhöz vágásáról. De azért csak bejutnak. Azt hiszem, a Grave encounters 2 mélyen alulmúlta minden „várakozásomat”, pedig mire beszenvedték magukat, már elfogyott a türelmem, és csak a csodálatos jóindulatom nézette velem tovább a filmet. Sokat elárul a bent játszódó jelenetekről, hogy a legnagyobb izgalmat egy biztonsági őr feltűnése okozza, a nagy csavarnak szánt pillanatokat meg már vagy ezer filmben láthattuk. A szellemek jelentős része a már fent említett technikával riogatja a méltán dühös nézőt, a maradék meg az előző részből ismert, hirtelen elnyújtott arccal próbálkozik, de ami már egyszer szar volt egy álló kísértetnél, az nem lesz erősebb egy ülőnél. Gratulálok a kreatív csapatnak. A végére csak a halált várjuk, hogy szépen, egyesével meghaljanak a szereplőink, mi meg kimehessünk wc-re, vagy ilyesmi, de a készítők egy komoly vezércsellel a gondolataink elé kerülnek, és amellet, hogy összezavarják a félálomban szenderegő nézőt, minden maradék erejükkel azon vannak, hogy kiröhögtesék magukat. Ostoba képek, megalapozatlan problémák, olyan technikai támogatással, amit el se hittem. A végén van egy animáció, amelyet legutóbb talán csak a vasárnap délutáni Xenában láttam annak idején. Nem is érdemes erről többet beszélni, jobb lett volna az első résznek is, ha nem készül folytatás.

Értékelés

Az egész film, az összes szellem, ijesztés, halál, eltűnés-megkerülés tökéletes másolata az előzménynek, csak sokkal gagyibb az egész.

A Sufniban tényleg a suf niban kötött ki a művek egy része

Czinkóczi Krisztina

Hogyan rontsunk le a hitelünket a pályázók előtt? Egy nem olyan rég megrendezett fotó és rajzpályázat élményanyaga áll előttünk példaként.

Egy kortárs alkotónak szinte a pályázat az egyetlen lehetősége, hogy nyomtatásba, vagy kiállításra, szponzorokhoz kerüljön a műve, a művészvilág befogadja. Örömközzük, hogy az utóbbi években sok pesti romkocsmában adott az éjszakai életnek kulturális lehetőségét koncertek, rendezvények, pályázatok, kiállítások formájában.

Sajnos nem minden pályázat tartja meg, amit ígér. Sokan találkoztunk már azzal a jelenséggel, amikor kezdő egyesületek, reklámcélú művészpártolói megmozdulások nagy lelkesedéssel kitalált és reklámozott pályázatai a hozzá nem értés és az érdeklenség útvesztőiben végzik.

Részemről a hetedik kerületi, Sufni nevű romkocsmában talán már lezárult „kiállítás” volt az eddigi negatív csúcs, amely egy meghirdetett fotó és rajzpályázat műveit mutatta be. A kiállítás szó azért került zárójelbe, mert egy profi galéria helyével, fényviszonyaival nem rendelkező kocsmában is meg lehetne oldani, hogy látszódnak is azok az alkotások. Mondjuk néhány olcsó spotlámpával, gondosabban kiválasztott elhelyezéssel. A hátsó terem sötét sarkába dugott művek alkotói bizonyára egyetértene. De ez még igazán nem olyan nagy dolog, hogy komolyabb kritikát érdemeljen. Mint ahogy azt is meg lehet érteni, hogy a határidő az utolsó napon került meghosszabbításra, a képek kiállításának időpontja hetekig eltolódott és nem lehetett biztosat tudni róla, a nyertesek névsorát kutatással lelte csak föl a pályázó. Ilyen bakik néha egy tapasztaltabb kiállítás-szervezővel is megesnek (talán csak nem egyszerre). Viszont ennél sokkal komolyabb hanyagság, szervezési hiányosság is megmutatkozott.

„Minden beérkezett művet kiállítunk” – ígérték a pályázati szövegben. Ez egy olyan lehetőség, ami valóban dicséretesen segítené a kezdő alkotók pályafutását. Ezzel szemben tetemes mennyiségű mű a Sufni sufniájából került elő, mikor elmentem a sajátomat visszakérni. A terem többszöri végigjárása után egy hátsó raktárszobában leltük meg végül az alkotásaimat, két műanyagrekesz egyikeből, ahol vagy két tucat más művel voltak összedobálva, a borítékjaiktól (és így az alkotó nevétől és a boríték nyújtotta védelemtől) teljesen külön. A fotók összetapadtak a papírokkal, festményekkel, kétségesse téve az épségüket, számfűleket, megtört paszpartukat láttam. Ha rossz szándékú lennék, bármelyiket elvihettem volna, hiszen így nem lehetett ellenőrizni, melyik alkotás kié. Egy festménynek vagy nyomtatnak pedig nem csak eszmei értéke van, de még egy jó minőségben, nagyban elkészített fotó sem két forint. Az még szintén érthető, ha nagyobbra sikerült a pályázati anyag, mint amire számítottak, és egyszerűen nincs elég helyük, hogy betartsák az ígéretüket. Ám ekkor az egymásra dobálás helyett igazán vissza lehetett volna csúsztatni őket a saját borítékjukba, és állítva (!) egy ronggyal kibélelt dobozba helyezni, valamint értesíteni a kedves pályázót eme fejleményekről. Ne úgy kelljen megtudnia szegénynek, hogy addig járkal oda semleges és „nem tudom” válaszokat kapva, míg megunja és visszakéri. Aranyos volt a kezdeményezés, hogy a kortársak helyet kapjanak, és nem egy naftalinszagú műteremben, ahol kiélt kritikusokat kell megvesztegetni. De azért a szervezés sem árt, egy kicsike odafigyelés, egy kis adott szó betartása, egy csipetnyi foglalkozás vele, és mindenki boldog. Lenne.

Vendégtanár

Vendégtanár-novellaciklus

Mészáros András

I. rész

A VENDÉGTANÁR

- Ez már tényleg túrhetetlen! – mérgelődött a furcsa öltözékű apró emberke, miközben kormos arccal és füstölgő szakállal feltépte az iroda ajtaját. – Nem elég a diákjaim folyamatos ügyetlenkedése, most már a képzésükhöz elengedhetetlen alapanyagokat is összecserélik! Úgy érzem, a legmagasabb szinten kell tiltakoznom!

- Nálam? – hangzott fel a merőben költői kérdés az íróasztal mögül.

- Úgy tudom, maga az arch-rektor, nem?

- Igazából, csak dékán – válaszolta szerénykedve a pocakos férfi, bár nem teljesen értette a rektori cím előtt elhelyezkedő szócska pontos jelentését. – Tudja, ezzel voltaképp lefokoztak, amikor összevonták az egyetemeket... de elismerem, hogy strukturálisan hasznos a hierarchia.

- Úgy mindenképp – helyeselt az emberke. – Bár én hierarchia helyett inkább zsábó-gyökeret szoktam javasolni. Azt elég, ha kiszárítjuk, és porított alakban belelejezzük. A slukk-túrális eljárások gyakran gyomorfájást és székrekedést okoznak... mindenesetre arcidegszabára kiváló.

- Tehát, nem kapta meg a tanszéke a megfelelő alapanyagokat? – tért vissza a témához a dékán.

- Én kalcidómot kértem és helyette valami kalci-umot kaptam!

- Ezen talán segíthetünk. De a tanulók esetében sajnos hozott anyaggal kell, hogy dolgozzunk – engedett meg magának egy apró tréfát a pocakos férfi.

- Ezek a diákok még azt sem tudják kimondani rendesen, hogy ahakarbidiándid-ion! – panaszkolta az emberke.

- Pontosan, miért is tennék? – firtatta a dékán kissé ijedten.

- Mert ez a „bőrhűjjonrád” kisarkánium egyik alaptézise – csóválta meg a fejét a füstölgő szakállú jövevény.

- Vagy úgy! – próbálta leplezni tudatlanságát a dékán. – Rémlík, hogy a múltkor olvastam egy cikket erről a részecskéről. De hát végtére is maga a... a... kémikus – vágta ki magát.

- Kém-ikus? Inkább kolerikusnak mondanám magam. Kémekkel semmi dolgom... ám ha jobban belegondolunk így is lehet nevezni. Fontos, hogy az ember munkája rejtve maradjon, amíg el nem érkezik az áttörés.

- Az már szent igaz – értett egyet a pszichológiai tanszék vezetője, aki szintén az irodában tartózkodott. – Titokban folyamatosan figyelnek minket.

- Nem elég, hogy a diákjaim mindent elrontanak – folytatta az emberke a panaszáradat. – Ott az a szegény koponyásdenevér...
 - Hol?! – rezzent össze a dékán, mert gyermekkorától irtózott a repkedő izéktől.
 - Természetesen, az időző körben!
 - Ja, ott! – nyugodott meg valamelyest a pocakos. – Nem igazán helyeslem, hogy mostanság ennyire szabadkezet adunk ezeknek az egyetemi kluboknak. Tehát... ha jól tudom, maga már vagy khmm... fél éve tanít nálunk... – kockáztatta meg. – Szóval sejtí milyen döcögősen mennek erre a dolgok.
 - Mint mindenhol – hangzott az egyetértő válasz. – Nyolc hónapja jöttem vendégtanárként, zsupsz-huppal.
 - Sajnos nem ismerem a légitársaságot.
 - Jobban is jár vele – legyintett az emberke. – A légi-társaság szörnyű egy banda. Hallottam – fogta a hangját suttogóra – hogy mostanában éjpillangókat is felvesznek közéjük.
 - Borzalmas! – szörnyedt el a dékán. – Nem elég, hogy azok a cédák minden utcasarkon ott állnak...
 - Itt a városban? De kérem, az éjpillangók az erdőkben élnek!
 - Ha maga mondja... bár amelyik a múltkor nálam v... izé... Szóval egész biztos, hogy a sarkon láttam egyet.
 - Bent a városban?! – a kis ember láthatólag teljesen megdöbben.
 - Minden, csupán szocializáció kérdése – emelte fel a kezét intően a pszichológia nagydoktora, kedvenc témája felé terelve a beszélgetést. – Nem becsülhetünk le senkit csupán azért, amit ösztönösen tesz. Mert ha – tegyük fel – valakit a szülei gyermekkorában azzal büntetnek, hogy egy sötét ágyneműtartóba zárják... napokig... egyedül egy apró szűk helyen... – sajnos a tanszékvezető nem tudta folytatni, mert a mondat közepére a hangja egészen elvékonyodott és alsó ajkai meg-megremegtek.
 - Úgy vélem valóban fontos, hogy helyre tegyük ezt a megrendelés-ügyet – terelte el a figyelmet a kialakult kellemetlen helyzetről a dékán. – Magam fogom kézbe venni a dolgokat. Hagyja csak az igénylőlapot az íróasztalomon. Úgy tűnik elérkezett az idő, hogy a körmére nézzek a beszerzési osztálynak.
 Miután a kis ember némiképp megnyugodva távozott, a dékán az anyagrendelést bön-gészve halkan megszólalt:
 - Hmm... hat tűzsáska és két tucat szárnyas-sikló... lehet, hogy valójában biológus?
 - Nem is tudom – válaszolta az tanszékvezető. – Szoktam látni a folyosón, de eddig azt hittem, hogy valamiféle gondnok.
 - Meg is van az ajánlólevele – közölte a dékán rövid idő múlva, miközben előhúzott egy papírlapot az asztalon heverő hatalmas halom aljáról. – Azt írja: kitöltve Th'ttan Worbark Ark-demonikus számára, ajánlva Englend földrészére a Kámbridzsi egyetem rektorának. Elképesztő. Nem elég, hogy nem tudnak helyesen írni, még azzal sincsenek tisztában, hogy Anglia voltaképp szigetország, nem pedig földrész.
 - Adminisztrációs hibák – legyintett a pszichiátria nagydoktora. – Olyat is hallottam, hogy valakit tévedésből a város egy másik egyetemére irányítottak és napokig ott is tanított.
 - El tudom képzelni az igazgató arckifejezését, amint rájött a tévedésre – kacagott fel a pocakos férfi az abszurd történet hallatán. – Még szerencse, hogy nálunk pár elírásnál komolyabb hiba eddig nem fordult elő. Ugorjunk át a McDonald's-ba, egészen megeheztem.

II. rész

MÁR MEGINT MAGA?!

– Már megint maga? – kérdezte a dékán morcosan.
 A kis ember reménykedve körülnézett az irodában, ám mivel pillanatnyilag rajta kívül más nem tartózkodott a helyiségben, kénytelen volt beismerni:
 – Úgy tűnik... Nézze, elismerem, hogy néhány helyről lepottyant a vakolat...
 – A vakolatot nem figyeltem. Sosem szoktam leomlott épületszárnyak maradványait vizsgálgatni.
 – Khmm... eltúlozza...
 – Miért tenném? Nem értem, mi a jó abban, hogy egy rakás romhalmazban vájkálva azt nézegessem, maradt-e a szétszórt téglákon vakolat... bár ahogy hallottam téglák sem igen maradtak.
 – Na, látja! Ha nincsenek... izé... téglák, akkor aligha az én hibám, hogy nem maradt meg rajtuk a vakolat! Biztosíthatom, hogyha a vakolatot máshova tették volna, akkor az kérem, hiba nélkül megmarad!
 Mivel a pocakos férfit tudományos körökben a filozófia elismert professzoraként tartották számon, kénytelen volt belátni a kis ember ezen állításának igazát.
 – Tudja, mit? Hagyjuk ezt a vakolat dolgot és árulja el, mi is történt.
 – Úgy kezdődött, hogy az átok visszaütött.
 – Azt kell, hogy állítsam, ez szemantikailag lehetetlen!
 – Az elképzelhető... de sajnos tipo-genetikusan nagyon is az.
 – Ahhoz, hogy visszaüssenek, magának kell először ütni!
 – No, de kérem! Én a légynek sem tudnék ártani!
 – Akkor hogyan is üthetett volna vissza úgy, ha őt előtte senki nem atrocitálta?
 – Hát hetedíziglen!
 – Ha csak úgy nem – egyezett bele a dékán, mert attól tartott, hogy a kis ember ismét valamiféle érthetetlen „kvantumfizikai” tétellel áll elő, igazolva a mondandóját. – Még szerencse, hogy senki sem sérült meg. De most már nyögje ki végre mi is történt, mert a biztosító emberei nemsokára a nyakamra ülnek.
 – Mint mondtam, épp nekiláttam az idézésnek, és megjelent az a figura...
 – Sosem szabad átvenni! – csóválta meg a fejét egy sokat tapasztalt ember cinkos kifejezésével az arcán a kövér ember.
 – Mit?!

– Hát az idézést!
 – Kénytelen voltam. Csak azt nem vettem észre, hogy én állok a körön belül...
 – Hogy lehet ez? – vágott közbe a dékán, mert bizonyos volt benne, hogy halmazelméletből jó.
 A kis fickó arca piros színezetet öltött:
 – Valaki már előttem köröket festett a padlóra, amit később ilyen mű... izével, anyaggal, vagy mivel letakartak! Ez volt az egyetlen megfelelő méretű helyiség egy elemetálnak, de arra használták, hogy levegővel töltött bőrdarabokat dobáljanak két kerek micsodába!
 – Összedőlt a kosárlabdapálya, és vitte magával a fél épületet! – nyitott be az irodába fülig érő vigyorral az arcán az Ókori Történetek Professzora, lelkesen újságolva a

mindenki számára ismert információt. – A gondnok pedig ijedtében pont úgy járt a dörrenéstől, mint egykor Mídász király, értitek...

– Ühüm – bólintott a kis ember értőn.

– Na, ja – csatlakozott hozzá sietve a rektor.

Fogalmuk sem volt, hogyan is járt Mídász király.

– Tehát, a körön belül állt, és megjelent az a figura – tért vissza a dékán ahhoz ponthoz, amiről úgy sejtette, még érti. – Ez az alak tett, vagy mondott valamit, ami előidézhette a későbbi balesetet?

– Hrrrrghhhhh...

– Tessék?

– Hrhghhhh... mmm... mmmhm... hrrrr...

– Epilepszia? – kapta fel a fejét ijedten a pocakos férfi.

– Nekromancia – nyugtatta meg az emberke. – Rosszul sült el a... dolog. Ráadásul visszacsapott rám!

– Tehát, magát is becsapta ez az ismeretlen figura, akinek a balesetet köszönhetjük – foglalta össze a dékán az elhangzottakat.

– Nem be. Vissza.

– Nézze, ha egész délelőtt a szavakon fogunk lovagolni, sosem leszünk túl ezen! Már csak az érdekelne, hogyan jutott ki az épületből baj nélkül.

– Üregi-troll – suttopta a hallhatóság határán az emberke.

A dékán fejére rágerjedt a hallókészülék olyan böszén csavargatta, mégsem tudta kivenni a pontos mondanivalót, így szégyenszemre rövid időre elvesztette a türelmét:

– Beszéljen már érthetően, ember!

– Hát épp ez az! – szeppent meg a kis fickó. – A felmenőim közt voltak... mások is. Maga sem lenne büszke rá. Az ember titkolja a... hmm... szégyenét, ha történetesen húszcentis és teljesen szőrös...

A dékán csupán hümmögött, de az arckifejezéséből világosan ki lehetett olvasni, hogy erről neki azért más a véleménye.

– Rendben, de még mindig nem értem, mitől omlott össze a csarnok!

– És a fél épületszárny – statisztáskodott az Ókori Történetek Professzora.

– Idő-negáció. Máshogy nem tudtam védekezni... csak alig ezer év. Sajnos kiterjedt az egész környékre. Azt pedig a fene sem gondolta volna, hogy egyesek égetett agyagból építenek fel egy teljes csarnokot, normál kő helyett!

Fél óra múlva a dékán még mindig a halántékát masszírozta, pedig már a Pszichológiai Tanszékvezetőt is előszedte egy félreeső szekrényből, ahol az idáig folyamatosan zokogott az épület leomlásakor átélt stressz következtében. Kommunikálni támadt kedve, és nem törődve a hüppögő kollégával – akit a barátjának tartott, és így elfogadta tőle, hogy az délelőtt tíz és tizenkettő közt napi rendszerességgel összeomlik – nagy hangon monologizált.

– ...azért távol álljon tőlem, hogy minősítsem ezt a kollégát, de nem értem, mi abban a bonyolult, hogy elmondja: külső személyek megzavarták a kvantumfizikai kísérleteit, és így a felügyelet nélkül hagyott folyamat némi kárt okozott a körülötte lévő infrastruktúrában? Én mondom neked, néha olyan ez a fickó, mintha nem is ebből a világból származna...

III. rész

Az értekezlet

– Csakhogy megérkezett! – jegyezte meg a dékán, miközben a kis ember lihegve berontott az irodába, és hátát a tömör faajtónak vetve, elkeseredetten kapart sarkaival a padlót borító vastag szőnyegen. – Már percek óta tart az értekezlet. Kintről éktelen dörömbölés hallatszott, amit még a műbőrrel bevont, hangszigetelt ajtó sem tudott kellőképp elnyelni. Miután a zsokétermetű figura láthatóan erején felül küzdött azért, hogy a kintről érkezőt kint is tartsa, a pocakos ember a körülötte ülőkre förmedt:

– Ne üldölgéljenek itt, segítsenek neki! Nem mond maguknak semmit az, hogy kollegialitás? Záróvizsgák idején néhányan elveszítik a kontrollt.

– A kontrollt... igen... – nyögte az emberke erőlködve. – Pedig csak egy pillanatra fordultam el!

– Pedig a koncentráció fontos – mosolygott a Pszichológiai tanszék vezetője, miközben vékony nyálcsík indult meg a szája sarkából. Amióta szedálta magát, kibékült a világgal.

– Nyílászárók elrekesztve! – jelentette ki a Matematikai tanszék vezetője. Energikus, tette kész ember volt, mely tulajdonságok irtózáttal vegyes borzongást keltenek az intézmény legtöbb oktatójában.

– Tehát, a félévi költségvetés tekintetében... – A dékán épp folytatta volna, amikor az ajtó melletti gipszkarton fal hangos recsenéssel átszakadt, és az így keletkezett méretes lyukon egy zöldes bőrű, sárgás szemű figura nyomakodott az irodába.

– Rosszul fest, fiatalember! – nézett az újonnan érkezőre a Dékán, majd elfintorította méretes orrát, amikor megérezte az ismeretlen felől érkező bűzhullámokat.

– A személyes higiénijáról nem is szólva!

– Örggh... hlmh... hő... – közölte az idegen, miközben karjaival esetlenül salálpálva megindult feléjük.

– Beszéljen érthetően, fiam! – róttá meg az Irodalmi tanszék vezetője.

– Hő... hőőőő! – közölte az, majd lassú, tántorgó, ámde céltudatos lépésekkel igyekezett legyűrni a közte és az oktatók közt húzódó több méteres távolságot.

– A maga diákja? – kérdezte a Dékán a kis embert, aki mindeközben a természetes férfi takarásába húzódott. – És miért bujkál?!

– Nem bujkálok... – tagadta az emberke a kijelentést, továbbra is bujkálva. Az intézmény vezetője előbb a homlokát ráncolta, majd hitt neki.

– Hőőőő! – hőzött tovább a tántorogva érkező.

– Melege lehet – csapott a homlokára a Fizikai tanszék vezetője.

– Ezt honnan veszi? – kérdezte a Dékán.

– Nem bizonyított! – kötekedett a Matematikai tanszék vezetője.

– Folyamatosan „hő”-t közöl – magyarázta a fizikus. – Endoterm reakció!

– Akkor nyissanak ablakot! – rendelkezett a Dékán.

– Á, csak a stressz! – legyintett a Pszichológiai tanszék vezetője, majd vadnyugati pisztolyhősökre jellemző higanymozgással néhány tablettát varázsolt elő a zse-

béből, és hirtelen mozdulattal a tőle már csak karnyújtásnyira járó idegen tátott szájába tömte. – Nyel! – utasította tömören.

– Hő?! – torpant meg az, majd váratlanul elégedettséggel vegyes bárgyú kifejezésült ki az eddig meglehetősen dühösnek és zavarodottnak tűnő arcára.

– Százas Leporex – kuncogta a pszichológus, és mintegy mellékesen, magát is szedálta. – Azonnal hat.

– Ültessék le, és folytassuk, kérem! – nézett lassan türelmét veszítve az immár boldogan „hő”-zöngő fickóra, majd a többiekre a Dékán. – Estére sem eszünk kész! Tehát, szavazzunk a költségvetésről!

– Elfogadom – vette fel a fonalat a Fizikai tanszék vezetője.

– Részemről rendben – kapcsolódott a beszélgetésbe a Szerveskémiai tanszék vezetője.

– Hehe-he – bólogatott a pszichológus.

A dékán, ellentmondást nem tűrően körbenézett, és a teremben tartózkodók egyenként véleményét nyilvánítottak:

– Nekem oké.

– Kereknek tűnik.

– Hő.

– Akkor kijelenthetjük, hogy a költségvetést mind a tanári kar, mind pedig a váratlanul megjelent diáktanács elnöke elfogadta, és...

– Várjunk egy pillanatra! – szakította félbe nagydarab főnökének mondandóját a matematikus. – Nem bizonyítja semmi, hogy a köreinkben megjelent fiatalember lenne a diáktanács vezetője!

– Pedig úgy néz ki – elégelte meg a sorozatos kekeckedést a fizikus.

– Szerintem is illik rá a leírás – sietett csatlakozni hozzá a kémikus, miközben az immár felszabadultan „hő”-zó ismeretlent vizsgálta.

– Elfogadva! – vágta el a vita fonalát a Dékán. – Akkor térjünk át a következő napirendi pontra...

Szűk másfél óra múlva, az értekezlet viszontagságaitól kimerülten és éhesen, a Dékán az egyetem területén újonnan nyílt gyorsbüfé egyik árnyékos sarkába húzódva beszélgetett a Fizikai tanszék vezetőjével. Mellettük a pszichológus – akit a pocakos férfi mindenhová magával cipelt, mert barátjának és legfőbb kabalájának tekintette – csendesen hortyogott.

– Tudja – kezdett a mondandójába a fizikus –, néha úgy érzem, vannak akik egyáltalán nem valóak kulturált, edukációs környezetbe.

– Azt hiszem, ugyanarra gondolunk – sóhajtott a nagydarab ember.

– Nem elég, hogy állandóan izeg-mozog, de még a kákán is csomót keres... – válaszolta a másik.

– Már kérvényeztem az áthelyezését – fogta halkabbra a Dékán. – Nagyon úgy néz ki, hogy jövőre új vezetője lesz a Matematikai tanszéknek.

– Szomorú dolog – bólintott a fizikus –, viszont nincs mit tenni... Az az ember egyszerűen nem illik egy oktatási intézménybe.

IV. rész

A hírnév ára

– Úgy tűnik, magából celeb lesz! – közölte a Dékán elégedett mosollyal, miután az apró emberke görnyedt háttal beóvakodott a jókora, dohányfüsttől és a használaton kívüli piros műbőrfoteleken leülepedett portól szagló irodába.

– Fogalmam sincs, hogyan történhetett! – válaszolta a megszólított kirobbanni készülő pániktól elhaló hangon, és rémulten végigtapogatta magát. – Tegnap este még egészen jól voltam! Éjszaka megharapott volna egy olyan ce... izé? – Szinte érezte, hogy kezd elhatalmasodni rajta ez a különös kórság.

– Persze, mint minden dolog, ez a sem fenéig tejfel – emelte fel szigorúan mutatoujját a kövér férfi. – Elvárjuk magától, hogy bármennyi interjút adjon is, kizárólag tudományos megközelítéssel tegye, szem előtt tartva ezen intézmény jó hírét.

Az emberke megsemmisülten törölte meg gyöngyöző homlokát, és – mint mindig, amikor egy szót sem értett a körülötte zajló dolgokból – habozás nélkül egyetértett a nagydarab férfival.

– Tehát, mikorra rendelhetem ide a forgatócsoportot? – tette fel a kérdést a kövér ember, mikor a konszenzus néma csendje kezdte kikezdeni a hangos véleménynyilvánításokhoz szokott hallójáratait.

– Forgató csoport?! – Az emberke most igazán megrémült. Nem sejtette, hogy ennyire súlyos a helyzet. – Én kérem, borzasztóan szédülős vagyok.

– Ne is mondja... – legyintett a nagydarab. – Én még egy ventilátortól is seggre tudok ülni! Lát maga itt ventilátort?

A kis emberke nem látott.

– Maga szerint, ezek az úgynevezett „interjúk”, segíteni fognak a kialakult állapotban? – tette fel bátortalanul a kérdést, végülis az egészség nem tréfádolog.

– Minden bizonnyal! – dőlt hátra a Dékán. Egy alkalmazásunkban álló híresség nagyban könnyíthet az egyetem likviditási gondjain. Maga mátol tanszékvezető! Az apró emberke arca a korábbi baljós kijelentések dacára is felderült. Mindig is szeretett volna találkozni egy hírességgel, és ha az itt fog tanítani náluk, erre minden bizonnyal alkalma lesz.

– Mindegy – vont a vállát az egyetem vezetője, miután a korábban elhangzott kérdésére már legalább három másodperce nem kapott választ. – Akkor leköttöm az időpontot, a helyszínt, és átküldöm a számítógépére. Így megfelel?

– Természetesen... – válaszolta bátortalanul a kis ember. Miután saját irodát kapott, hozzá is beszereltek egy olyan számítógépet. Mostanra úgy érezte, egészen közel került a dobozban lakó démon megértéséhez. Kezdetben bárgyú képeket mutatott az eszköz, de mióta az emberke a Scuff féle pseudo-szokrális sorozatot kipróbálta a billentyűkön, azóta közelebb került a szörnyeteg szívéhez. Egy kék háttér előtt titkos kódok és számok villantak fel, valamint egy szöveg, hogy „különleges kivétel történt”. Tehát – biztos volt benne, hogy jó nyomon jár –, már csak az ismeretlen feladványt kell megfejtenie és végre beszélhet majd a gépben

lakó entitással. Mivel a dolog részben a szakmájába vágott, számos átvirrasztott éjszaka alatt három lehetséges dologra szűkítette a kódok jelentését.

Ezek szerint a furcsa felirat vagy azt jelenti, hogy „Aztaroth kéri az arcszörzeted”, vagy azt, hogy „Újholdkor feszíts ki egy ugrókötelet”, vagy pedig valami egészen mást.

– Aztán meg ne felejtkezzen rólunk – zárta le egy félig tréfás megjegyzéssel a beszélgetést a Dékán. – Tudja mit? Meghívhatná a tanári kart.

A nap utolsó, alkonyi sugaraival aranyszínűre festette a jókora limuzinból előkászálódó csoportot, majd az élménytől deprimálódva, pánikszerű sebességgel bukott a horizont alá. A szakállas, torzonborz, fájóan értelmiséginek tűnő társaság élén a Dékán lépdelt. A környező bárókól kihallatszó, dobhártyaszaggató tucc-tucc zenét játszi könnyedséggel háttérbe szorítva, emelt hangon társalgott a nyomában óvakodó apró emberkével.

– Ez lesz az – közölte rövid séta után egy csupa üveg és fém helyiségre bökve, amely az ízléstelenség teljes eszköztárát latbavetve szorította a jelentéktelenség félhomályos peremére a többi, körülötte elhelyezett vendéglátóipari egységet.

A társaság peckesen vonult be a duplaszárnyú ajtón. (Kivéve a pszichiátriai tanszék vezetőjét, aki erősen nyáladzott és kissé tántorogva járt a mostanra elszenvedett kultúrsokktól.)

Miután mindenkit bemutattak mindenkinek „aki számít” – mely kifejezést meghallva, a matematikai tanszék vezetője hosszan és izgalomtól fűtött, enyhén hisztérikus hangon ecsetelte, hogy napi szinten ő számít a legtöbbet, sőt, nem egyszer oszt és ki is von –, egy langaléta fickó egy másik, unottképű férfit vonszolva tért vissza.

– Ő fogja az interjút forgatni – kapta el az unottképű grabancát, mert az egy pillanatnyi hatásszünetet kihasználva, megpróbált elsomfordálni az egyik vodkás-pult irányába.

Hol van már az a televízió? – bődült el a szemközti sarokban egy nagydarab, rémisztő ábrázatú férfi.

Az apró emberke meg mert volna esküdni, hogy a türelmetlen fajzatnak ogrevér is csörgedezik az ereiben, ezért gyorsan előkészített egy védővarázslatot.

– Nézd, ez Zorbó Árpi! – törte meg a kémikus az apró emberke koncentrációját.

– Ismert ember. Gyakran látni a tévében!

– És mit csinál ebben az izé... tévében? – kérdezett vissza az emberke.

– Azt nem tudni – vont a vállát a kémikus. – Az egyik rokona régen énekelt. De nem ez számít, hanem az, hogy benne legyen. Mindenki ezért van itt.

– Vagy úgy! – értette meg a kis ember a lényegét. – Az egyik unokahúgom pán-sípon játszik. De mi történik, ha a tévében leszel? – Bajt orrontva, kissé elvékonyodott a hangja.

– Gondolom, legközelebb is benne leszel... – bizonytalanodott el a kémikus. – Úgy hiszem, ez a celebség lényege.

„Virtuális lélekcsapda” – adta hozzá a tüneteket az emberke újkeletű betegségéhez. Alig várta már azt az úgynevezett interjút, amely reményei szerint véget vet a benne burjánzó szörnyű kórságnak.

Csendesen merengett a nyüzsgő forgatagban, és várható gyógyulásának esélyeit latolgatta, amikor felmorajlott a tömeg. „Itt a televízió!” – suttogetta, rikoltozta, ujjongta a sokaságban szinte mindenki.

A pszichiátriai tanszék vezetőjén elhatalmasodott a tömeghisztéria, ezért a matematikus szerzett neki egy papírzacskót, így az a továbbiakban abba lélegzett.

Egy sárga hajú, éltes asszony ugrott az apró emberke elé és mindenféle bűdös szerrel kente össze az arcát. – No, végre, gondolta a kistermetű férfi, bizonyára ő lehet a szolgáló, aki a rítust előkészíti.

– A kamerába nézzon – mutatott az újonnan előkerült, kissé tántorgó unottképű egy furcsán villogó dobozra. – Kezdhetjük.

Egy, a szolgálónál csinosabb asszony – bizonyára ő lehetett a papnő – lépett az emberke mellé, és megszólította:

– Akkor vágjunk a közepébe!

– Nem lehetne inkább a szélénél, vagy egy kevésbé érzékeny pontnál kezdeni? – rémült meg az emberke. – Rosszul bírom a fájdalmat.

– Az ön kurzusaira több mint tízszeres a túljelentkezés – folytatta a papnő. – Mivel magyarázza ezt?

– Ez kérem, nem az én hibám – dadogta az emberke. – Többször indítványoztam, hogy tegyük át a képzést egy nehezen megközelíthető szirt tetejére, vagy egy hosszú, szakadékokban és vízátfolyásokban bővelkedő, hegy alá nyúló barlang mélyébe.

– A múltkor verekedés tört ki a tanórán a neogótok és newage irányzat képviselői közt – ööö... elnézést, ezt olvasnom kell – a „spirituális energiák újrahasznosítása, avagy a reanimációs folyamatok ideális mikéntje” témakör értelmezése kapcsán. Mindeközben az újkori irodalom tanszéke tiltakozó tüntetést szervezett az épület elé, és „a vámpírok nappal igenis fénylenek!” jelszavat skandálta. Mi erről a véleménye?

– Sosem állítottam, hogy nem! – sértődött meg az emberke. – Csak a végeredmény borzasztóan sok porral és takarítással jár.

– Köszönjük az értékes idejét, professzor. – A papnő hétkarátos műmosolyt eresztett meg a kamera-doboz felé, majd az unottképű felé intett. – Oké, ez az interjú is megvolt. Jó voltam, nem?

A Dékán elégedetten lapozta a reggeli újságokat, amikor a kis ember belépett az irodába.

– Na, ezzel is megvagyunk – csapott az asztalra. – Milyen érzés?

– Sokkal jobb – válaszolta az apró fickó megkönnyebbülten. – Még a köhögésem is elmúlt.

– Tudja, mit? – derült fel a nagydarab ember arca. – Írhatna egy könyvet is. Egy ekkora intézmény esetében nincs olyan fogalom, hogy „elegendő bevétel”. Rengeteg a kiadás, csak példaképp, a diáktanács elnökének ketrecére is ráférne már egy festés... de most ünnepeljünk!

Két poharat és egy laposüveget szedett elő az egyik asztalfiókból, majd az emberkére kacsintva töltött.

Novella

Szexshop Blues

Novák Gábor

– ahol csatornafedelek gőzölik tele a sikátort és neon pislog vaksin az éjszakába, szexshop fülled a behúzott függönyök mögött – első blikkre semmi extra, a polcokon műbré és síkosító, pornóplakátok a falon, a próbabák seggén feszül a csipkebugyi, a combjukon a harisnyakötő –

– Seward a pult mögött ül, Dosztojevszkijt lapozgat, még arra sem kapja fel a fejét, mikor a hangszórókból duruzsoló lounge után a Big Gun csattan fel, pedig a váltás éles és obszcén, mint arcrapuszi után a torokba erőltetett pénisz –

– a merengés megengedett, hajnal felé lanyha a forgalom, vásárló alig téved a hangulatvilágított boltba – ha megszólal is az ajtóra szerelt csengő, csak részeget jelez, akire rájött a hugyozhatnék, kotont vásárló ideges diákot vagy szajhát –

– csendes a szexbolt, csak a zene szól, meg a pulttal szemközti falban sorakozó fülkékből szivárog halk moraj – szexkabinok, a Vállalat legújabb büszkeségei, ül be, és feltárul egy gyönyörteli világ, ez sokkal jobb, mint egy sovány műpina – háromdés látvány, élethű hangok, formázható anyagból készült testszimulátor – a kezelés egyszerű, a felhasználóbarát interfésszel bárki tetszés szerinti puncit programozhat a polimorf anyagba –

– Seward lapozgál, Recska Szonyecska, Rasz Kornyfog, közben szórakozottan arra az éjszakára gondol, mikor feltörte a kabinok agyát, és a memóriából, mint koponyából a velőt, előkaparta a törzsvendégek elmentett szexuális fantáziáit –

– a programozott partnerek között akadt fiúsan keskeny csípejű gyerek lány, aki remegve tárta szét fehér combját, és könnyét nyelve tűrte, hogy gyönyört faszoljanak tőle – volt csupasz testű, napbarnított adonisz, ez nyakig húzta térdét, és mialatt seggbe dugták, káromkodva-köpködve hörögte a közhelyeket, hogy még, még, meg ne hagyj abba, keményebben – és volt végül halott apáca, elmetszett torkából szivárgott a vér, csomókba alvadt a fityulája alól kilógó bronzszínű tincseken; ruhája derékig felcsúszott, vádliján ernyedten fityegett a harisnyakötő; ha kefélték, vértelen arcán túlvilági mosoly derengett fel –

– kiélt romlottság fortyog hát a háttértárakban, pöcegödörnyi rothadó dög, olyan bűzzel, hogy még maga Seward is, aki pedig látja a baszobába be-be szálló arcokat, alig hiszi el, hogy ez mind tisztviselők, kishivatalnokok, postások és bankárok agyából mászott elő –

- mert a legtöbb fuvar szürke paca, szavukat se venni, mikor becsusszannak a shopba, szó nélkül perkálnak, bebújnak a kéjbarlangba, onnantól meg mint a meszes, okádják az ocsmányságot –

- egy fickó különösen megragadt S.-ben – ahogy a csapdából szökő róka az egyik lábát, vér- és szőrcomókat, az a bizonyos vendég az emléket hagyta maga mögött ragacsosan és moshatatlanul –

- cingár pasas volt, teknőckeretes szemüvegben, az ajkai duzzadtak, alig mozgatta őket, míg beszélt, hat órára kérte a tartályt, Seward visszakérdezett, jól hallotta-e, mire cingár fuvar felemelte a hangját, igen, hat órára – S. vállat vont, mert az volt az elve, hogy ótvar megszállottakkal not war, se make love, csak lóvé legyen – aztán szó nélkül, a szeme sarkából figyelte, ahogy kákabél koma a függőnyt be sem libbentve rugdossa le magáról a nadrágot-gatyát, majd mászik be a tömény kiberotikába –

- csendes délután volt, Seward Turgenyevbe temetkezett, cingár fuvar csak akkor jutott eszébe, mikor a tartály teteje kivágódott, a biometrikus automatika meg benyomta a riasztót –

- vörös fény villogott, vijjogó hang irritált, míg S. kirángatta az egy szál zoknira vetkőzött fuvart a szexkamrából – a fickónak habzott a szája, szeme fennakadt, és ahogy ívbe homorult gerinccel végigvágódott a hideg járólapon, farkából gőzölgő spermacsomók fröccsentek a hasára, mellkasára –

- Seward tartotta a fuvar fejét, míg megérkeztek a mentők, ujjbegyei a halánték gödrében doboló ereket tapogatták, aztán kibotladozott a klotyóra, megrogyott a térd és rángott a rekeszizom, a piszoár dermedt peremébe kapaszkodva, hosszan okádott a kis, kék klórtablettára – cingár fuvart mentőbe pakolták és elvitték, csak teknőckeretes szemüvege és levetett ruhái kupaca maradt utána – azon az estén a szexshop fölött avas gecihúrokon pengették a magány melódiáját –

- hajnalra jár már, Seward ásítoz, a homlokát vakarja, a váltást várja, mint a megváltást, a nonstop szexshop átka, hogy csak a szolgálat permanens, a munkakedv nem – végül befut a kollega, egy kis egyetemista, már elég rég itt van, hogy elfogódott ne legyen, de nem elég rég, hogy ráunjon a poénkodásra – csőtesó, miapálya, megy a gálya? – a csőtesó Seward felkapja a kabátját, gallérját kanyarítja, és szemöldökráncolva arra gondol, hogy a váltás már megint meg fogja dézsmálni a síkosító termékmintáit –

- másutt tán kezdőkurvák szolongatják sután lefelé a magányos utazót, macskák bagzanak vagy részegek vonítják világnak kocsmától-kocsmáig érő bánatukat – itt csend van, Seward cipőit csosszannak, még az eltűnt holdat sem ugatják a nem létező kutyák –

- apró csörög a zsebben, S. Mammon-mantrázik bösen, csak a hóvégén legyen túl, minimált szab ki a kollektív szerződés, de S. még ennek is örül – a szexshopmelő aztán esett le, hogy az előző eladó, egy terhes nő megszült – a duzzadó mellek lelappadtak, háj rakódott csipőre-seggre – az új direktíva már a szürkébb, de megbízhatóbb diákmunkaerőt irányozta elő –

- de még így is kompetenciatesztek, elbeszélgetések, nagyinterjúk és apró nyelvcsapások tömege kellett, hogy S.-t kiemeljék addigi melóhelyéről, a nyugdíjcsorgató ablaka mögül –

- mert ó, létezik-e ocsmányabb látvány, Bosch ecsetjére, Burroughs tollára illő vízió, mint az arrogáns vénnek hóvégi támadása? – mammerek nyamognak, mam-mam-mam, szarszagú öregasszonyok, akik a seggüket restek kisubickolni, torlódnak a pénztárlakok előtt –

- vad dühvel tapossák, járókerettel hátba döfik, protézissel nyakon harapják egymást, odvas, tözegszín szájukból fröcsög a nyál, a nyugdíjat, a nyugdíjból, a nyugdíjamért, én, engem, enyém, nekem – csoda hát, hogy Seward kibukott, és pincsipukedlikkel túrta a Vállalat kérdéseit, tesztjeit, felméréseit, melyek átvilágították, felboncolták, szexuális preferenciáit körülsomfordalták, mint felálló farkú kandúr a gazdasszonyt – csak hogy a szexhop-jobhoz juthasson?!

- boldogan botladoz' hát hősünk hazafelé, feledve bút-bajt-basztatást, jó, míg csörög a vas és tele a has – de megtorpan Seward, iszonyodva harákol, mert a sikátorba fordulva elétárló látvány obszcénebb, mint a sokévi átlag –

- bestiális huligánsuhanc terpeszbe vetett lábbal, derékszíz-kioldva peckesen áll a szemeteszsákok halmán – az arcán derengő fensőbbes félmosoly a gyilkosé, aki lányok hasát metélte fel, és első tévériportjára készülve élvezettel túri a sminkesbige érintését –

- és a huligánsuhanc ágyéka alá gyűrve fehér pettyes piros szoknya villan, rézsín pihés comb és lábszár, bugyi fityeg a térdhajlat kajla zászlórúdján – a lány csak nyüsszög szánalmaskán, mint vaksi kiskutyák, ölében sisteregve vág utat a suhanc izzó éke –

- Seward előreugrik, egy üveget kap fel a földről, a felháborodás előbb ölt benne alakot, mint az elhatározás – úgy sújt le, hogy azt se tudja, mit csinál, visszakézből szilánkosra töri az üveget és a suhanc állát –

- szikrák fröccsennek a hátrabicsakló nyakból, a huligán torka felhasad, kábelköteg buggyan elő a bőr alól, pneumatikus folyadék szökőkútjai élveznek el, a zárlatos suhanc füstfelhőket eregetve hanyatt vágódik, mozdulatlanra dermed, a becsstelenített bige a comb-törzs derékszőget megtartva pattan ülőhelyzetbe, mint egy keljfeljancsi –

- aztán fények, villódzás, a döglött sikátor feléled, fehér overallos vállalati munkások ugrálnak ki egy virtuális fal mögül, a két androidot, a szikrát öklendező suhancot és az ijesztően profán pózba meredt tinilányt felnyalabolják, egy kocsiba pakolják – Seward tátott szájjal nézi, mikor a járgány csikorogva kifarol, ő pedig egyedül marad egy ki tudja, milyen hasadékból felszökött öltönyössel –

- „köszönjük a részvételét a Vállalat legújabb személyiség-felmérésében, az altruizmus-tesztje pozitív eredménnyel zárult; a pontok alapján újraszámítoljuk a bérlapját, az önéletrajzához hozzáadjuk az újonnan nyert információkat – jóváhagyás után kétszáz egységgel több élelmszerutalványra lesz jogosult, köszönjük az együttműködését, sok sikert, a viszontlátásra” –

- az öltönyös felszívódik, Seward meg vigyorra húzódo szájjal vágja zsebre a mancsát, megkettőzi léptei ritmusát, ko-kopp, ko-kopp, plusz kajajegy, jajdejó, a farkát is csóválná, ha tudná, ő, az engedelmes, jól idomított kutya.

„csendes délután volt, Seward Turgenyevbe temetkezett, cingár fuvar csak akkor jutott eszébe, mikor a tartály teteje kivágódott, a biometrikus automatika meg benyomta a riasztót – vörös fény villogott, vijjogó hang irritált, míg S. kirángatta az egy szál zoknira vetkőzött fuvart a szexkamrából”

Szürkület Babilonban

Mészáros András

Puszták tájak, ősi romok, kies tájak
Sivatag és vad vihar, hol hallod rég
Kövek szólnak, suttogva és csendben, halkán
Holt tengerek, régi romok sírnak még

Gyere, nézz rám, osztd meg velem végső perced
Legyünk együtt, pillanat mi tarthat még
Halvány emlék, átkozottak, vértestvérek
Nem feledve, eskünk lényegét

Vak istenek irigy szemmel loppal nézték
Álmunk tornya, szépen épült, lassan kész
Angyalokkal vívtunk, hidd el majdnem győztünk
S jött az éjjel, bár az égbolt szürkült még

Gyere testvér, látom, most már nem emlékszel
Hunyd le szemed, fogd a kezem percnyit még
Utolsóként távozok én, s kopjafám lesz
Mély sivatag, holt tenger fenék

Kőtengerek régi romok, hazug szájak
Torz legendák, hamis szavak szólnak rég
Én emlékszem, s elmondhatnám ott, mi történt
De miért mondanám, elmúlt rég és miért hinnéd

Pihenj testvér, majd én őrzöm örök álmod
Ősi titkot egymagamban hordom rég
Aludj testvér, majd én őrzöm hősi álmod
Egy végső alkony, szép történetét

Impresszum

Lector Magazin – I. évfolyam, 1. szám
Cím – 1173 Budapest, Ferihegyi út 150.
Telefon – +36 (30) 567 37 40
Email – hery.anna@gmail.com
Web – spiritart.hu
Adószám – 18395772-1-42
Kiadja – SpiritArt Egyesület
Főszerkesztő – Hertelendy Anna
Szerkesztőmunkatársak – Varga Tamás József,
Mészáros András
Megjelenik negyedévente

